

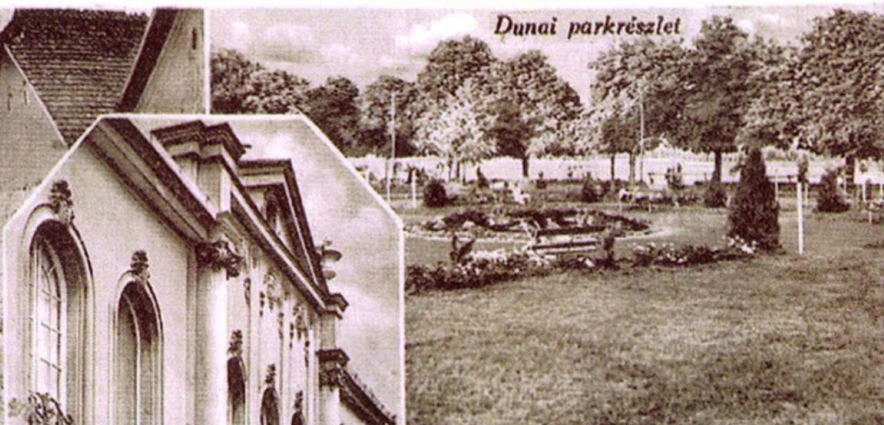
ÍZELÍTŐ

Kutatásaim szülőföldemen
Paks sajtótörténete (I/10)
Aki hitvalló és eretnek is volt egyszerre
Gyűjteményem Paks város képeslapjaiból (2. rész)
Ady eskető és temető lelkésze Haypál Benő
Paksi költők versei
Inotai Gyöngyi könyvének méltatása
Ácsok munkában (képek az Erzsébet Szálló építéséről)
Paks város környezeti állapotáról 2008

Présházsor a Rökus-kápolnával.

Dunai parkrészlet

Kiss Pál Utóda üzletháza.

Paks.

Dunakorzó az uszodával.

Kutatásaim szülőföldemen

Hogy mikor jutott el a híre a Rákóczi-féle kuruc felkelésnek környékünkre, pontosan nem tudjuk. Ami tény, hogy a kuruc vezérkar célul tűzte ki az 1703. évben – miután a Felvidéket, az Alföldet elfoglalták – a Dunántúl felszabadítását, az úgynevezett Dunántúli Hadjáratot. 1703. végén hadfogó tiszteket küldtek a Dunántúlra. Így kívántak hadsereget toborozni, hogy haderejüket növelhessék. Bercsényi „pátensében” a városokat, falvakat, egyéb kisebb helységeket, közembereket felszólította: álljanak be zászlaja alá, és teljes egészében mentesíti őket és családjukat minden adózás és a földesúri terhek alól.¹

Környékünkön a harcok csak később kezdődtek meg. A jobbágyok is vonakodtak a hadba vonulástól, de még inkább Tolna megye nemesei nemigen akartak Rákóczi mellé állni. A kötelező kiállítandó katona-létszámot is csak vonakodva teljesítették. Panaszkodott erről Nádasdy Ferencnek levelében Béri Balogh Ádám is.²

Hadrendbe álltak viszont a nagy tekintélyű harcosok: Sándor László, Zoma György, Hellebrant János csapataikkal. Az első harcok 1704. január 17-én kezdődtek meg környékünkön, Földváron. Deák Ferenc és Ilosvay Imre ezredesek irányításával a kuruc csapatok átkeltek a Duna jegén és elfoglalták a földvári várat, melyet Kreutz német tábornok és Monasterli szerb kapitány csapatai védtek. Sajnos a lakosságot sem kímélték a harcokban és nagy zsákmányra tettek szert. A várost kirabolták, az apátságban is nagy károkat okoztak, sok marhát hajtottak át a Dunán Soltra, az alsóréven keresztül. Mindezért a ferences rendi házfőnök levelben fordult panasszal Rákóczihoz.³

Sok rácot és németet elűztek a városból, akik közül Károlyi menlevele ellenére többet kardélre hánytak. A rácot erre mind elhagyták Rákóczi csapatait és a németek oldalán harcoltak a magyarok ellen, sokszor vandál módon legyilkolva egész falvak asszonyait, öregeit és gyermekeit. Ekkor még nem építettek ki a környéken védvonalat, sáncot, tábort csak később, az 1704. évben. Ezekkel akarok bővebben foglalkozni, mivel a történelem ezen helyeinek nyomai ma is fellelhetők és védelemre szorulóknak, esetleg restaurálásra, hogy utódaink is láthassák őket.

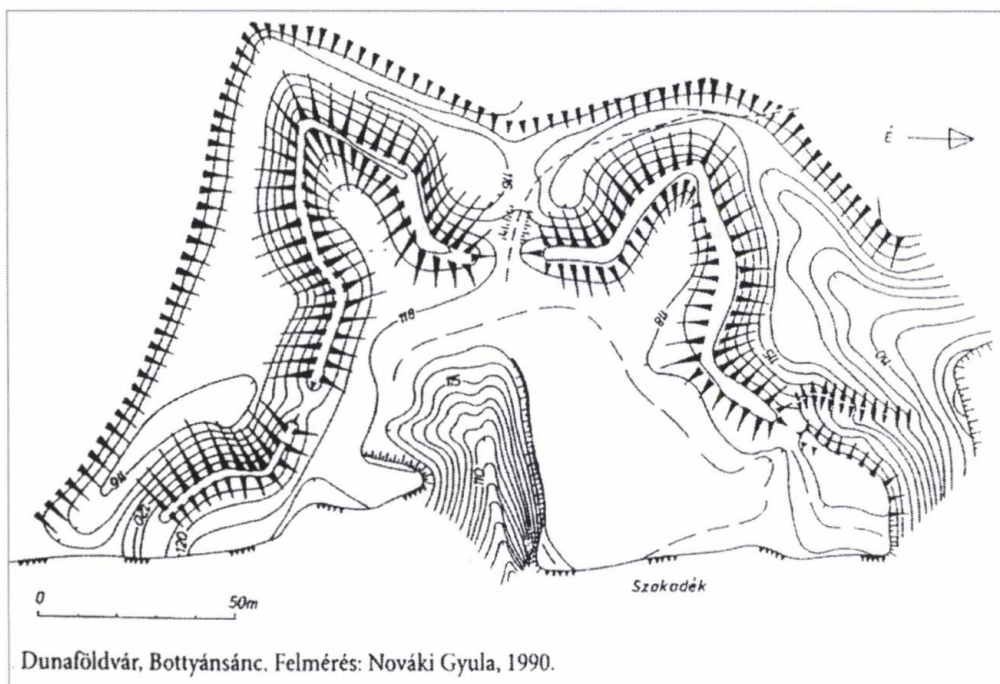
1. Bercsényi Miklós pátense a fegyverre kelt jobbágyok felszabadításáról 1704. tavaszán. Közli: R. Várkonyi Ágnes, Századok 1958. 224.
2. OSZKK Nádasdy Ferenc levelezése Fal. Hung 181. I. K. 161.
3. OSZKK Thaly gy. 3/206-208

Dunaföldvár északi – egyben községi és megyei határa – szélén áll, még ma is kivehető állapotban az úgynevezett „**Bottyán sánca**”. Építésének ideje 1703. vagy 1704. év. Minden bizonnyal Bottyán János építette, ezért maradt fenn neve a sánc, vagy védrendszer nevéként. Eredetileg a régészek (Szabó Géza, Visy Zsolt, Dr. Nováki Gyula, stb.) szerint egy római kori erőd állt itt, mely az Eszék-Buda közötti út („Limes”) védelmére épült és benne őrség tartózkodott. Herkó Pál, Cziráky Gyula alapján említi először a Bottyán sánccot, hogy 1705-ben építették a földvári vár ostromakor, hogy az esetlegesen Buda felől érkező felmentő seregnek útját állják vele, és mint az ostrom megkezdése előtt kiinduló pontnak is szánta maga Bottyán János. A másik tény, amit a történetírók leírnak, valószínűbb: ugyanis először ide terveztek a Dunán átkelőhelyet, hidat, melynek védelmére szolgált volna a Duna jobb partján. A Duna bal partján többször említik a dunaföldvári sziget felső, tehát északi részén lévő „szigeti sánccot”, ami szintén a híd védelmére szolgált volna a bal parti hídfőnél.

A várból Dunaföldváron ezt az erődöt löni tudták és lőtték is többször a harcok folyamán. Ugyanúgy a kurucok is lőtték innét a várat, és a Budáról leereszkedő rác sajkásokat is ágyútűzzel fogadták, akár a várba akartak élelmet, lőszert vinni, vagy a solti sánccot támadni. A fenti ok miatt itt nem kezdtek hidat építeni, csak az előzőleg említett ok céljából építhettek sánccot, azt ellátták őrséggel és tartották fenn. A Bottyán sánc korábban Fejér megyéhez és Baracs határához tartozott. Dunaföldvár az 1961. évi megyehatár-rendezéssel került át. Így a Dunaföldvári Polgármesteri Hivatal felelősége, hogy ezt a területet helyileg a legsürgősebben védetté nyilvánítsák.

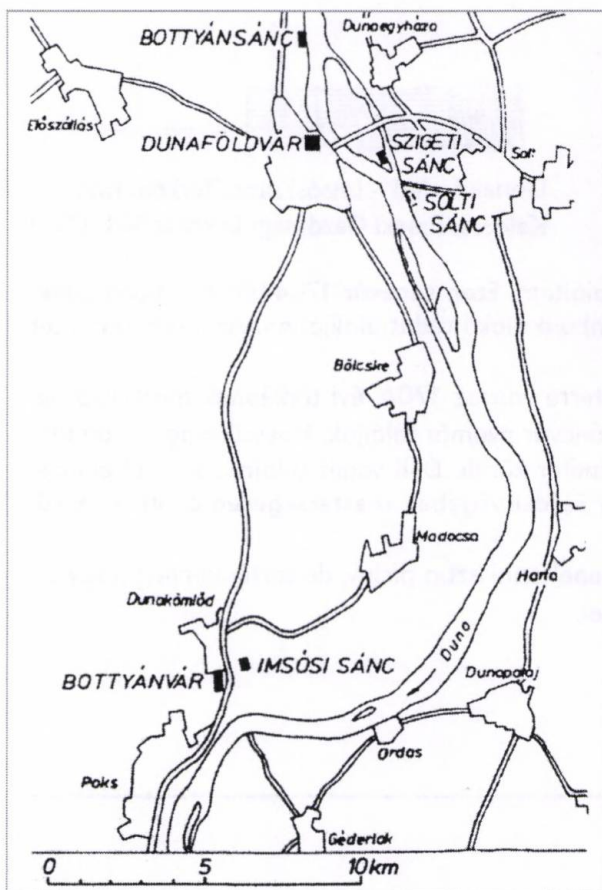
A sziget felső végén lévő erőd a dunai kövezések építésénél a Duna szabályozás alkalmával az 1940-es években teljesen eltűnt a föld színéről.

Ezt a meglévő sánccot, mely a Duna jobb partján egy függőleges domb szélén van, ahogy a földváriak mondják, „macskalyuknál”. Az idősebb emberek mondása szerint hajdan itt egy vadmacska család tanyázott (könnyen elképzelhető), Dunaföldvár északi szélétől északra kb. 2,5 km-re van. (Lásd a képet.) Keleti oldalán nem erősítették meg, ott a magas löszfal védte (20-25 méter), mely szakadék. A sánc belső magassága 2-3 méter, előtte 6 méter mély árok van. Alaprajzilag az északi és déli fele szimmetrikusan azonos formát mutat. A hegyesszögben végződő két bástya után mindkettőt szakadék zárja le. A bástyák hossza 40 méter, szélessége 30 méter. A nyugati oldal közepén 18 méter szélességű kapu van. Egy-egy 8 méter széles kapunyílás a déli és az északi sánccvonalban is található. Ehhez egy sánccal védett út vezet fel az árokból. A Duna-partra vezető keleti oldalon meredek, nehezen járható vízmosás meredezik, megszakítva a függőleges szakadékat.

Dunaföldvár térségének helyszínrajza az 1: 10000-es térkép alapján. 1. Dunaföldvár, a belső vár a toronnyal.

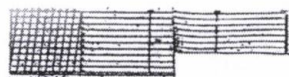
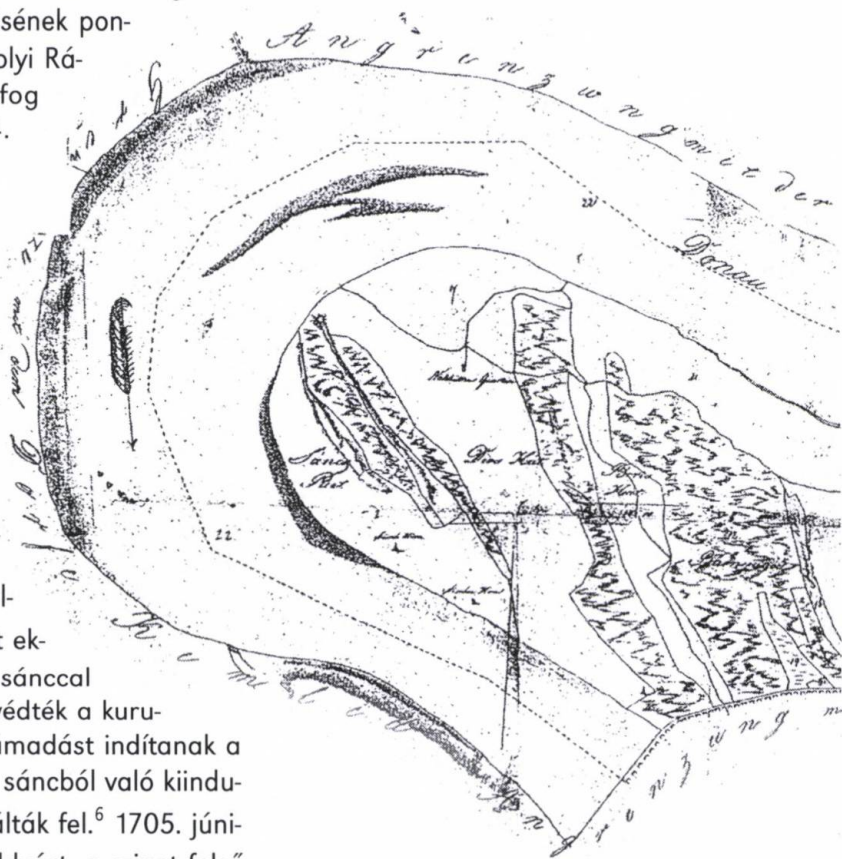
Dunaföldvár vára, a csonka torony, - mely most lett felújítva -, volt raktár, lakóház, börtön, jelenleg múzeum és étterem, nem óhajtok vele bővebben foglalkozni. Az egész települést a régi várfal, a külső fal zárja be a várrendszert (lásd a fenti ábrát). A térkép, melyet érdemes áttekinteni a jobb érthetőség végett, feltünteti a földvári sziget alsó, déli csücskében lévő sánc várat, és a solti sáncot is, később még részletesen leírom. Az 1858. évi kataszteri térkép még ábrázolja mindkettőt.⁴

4. Az eredeti térképet a Bécsi Hadilevéltárban (Wien Krigsarchiv) őrzik. NY. 2277. Negatívja Budapesten, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal fotótárában megtalálható. L.t.sz.: 82. 125-938.

A dunaföldvári sziget alsó sánca. A sziget déli végében lévő sánc építésének pontos idejét nem ismerjük. Károlyi Rákóczinak jelezte, földvár el fog veszni s a solti tábor (1704. szeptember 5-én kelt levelében), a sziget orrán lévő sánc magában nem tartható, csak akkor, ha a „felső orrán azon szigetnek sánc nem leszen”). Eszterházi Antal írta Rákóczinak, hogy az itt lévő három sáncban összesen 750 hajdúja van. Az osztrák egységek Heister vezetésével szeptember 14-én elfoglalták földvárt.⁵ A sziget sáncát ekkor nem említik, oka: a solti sánccal együtt, valószínű azt is megvédték a kurucok. December 8-án ismét támadást indítanak a kurucok Földvár ellen, a solti sáncból való kiindulásra a szigeti sáncot használták fel.⁶ 1705. június 4-én ismét ostromolják földvárt, a sziget felső részén rácsajkásokkal ütköztek meg.⁷ Június 7-én ismét a sziget felső végét említik, ahova lőszert szállítottak.⁸ 1705. utolsó napjaiban a Bottyán vár elfoglalása után Glöckelsperg az alsó szigetről ágyúzta a solti sáncot. Feltételezhető, hogy ez a szigeti sáncvár mindaddig a kurucoké volt, amíg a solti sáncot végleg el nem hagyták (1709). Több adatot, erre vonatkozólag sehol sem találtam. Ezen sáncvár 1704-ből származó térképen szerepel a felső sziget déli végében, egy kis rombold alakú redut alakjában. Az egész területet sűrű ártéri erdő borítja.

A sziget déli csúcsától észak-nyugatra 300-400 méterre van az 1704. évi térképnek megfelelő helyen. Az egyetlen, viszonylag magas domb, ahol a sáncvár nyomát találjuk. Hosszú magas dombtető, mindkét vége gömbölyű, relatív magassága 3 méter körüli. Déli végét talajműveléssel eldózerolták. Alacsony, alig észrevehető sánc fogja körül, északi végében mesterségesen ásott árok választja el a domb-folytatástól.

A Solti Polgármesteri Hivatallal közösen védetté kellene tenni ezt a piciny, de történelmileg nagy értékű területet. Hossza 155 méter, szélessége 35 méter.

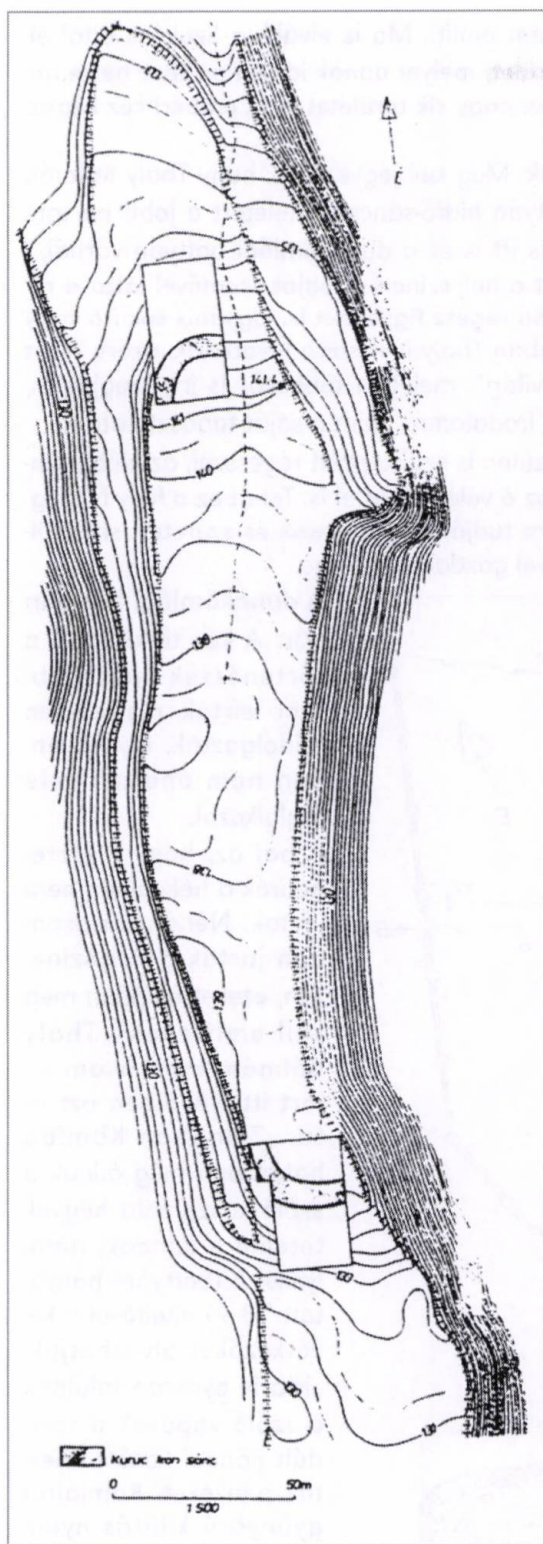
Dunakömlőd – imsósi sánc. Térkép, 1822.
Kalocsai Erseki Gazdasági Levéltár 508. T. 111.

5. Bánkuti i.m. 1969. 103.

6. Bánkuti i.m. 1969. 105.

7. AR i.m. IX. 194-197; Bánkuti i.m. 1969. 110.

8. Bánkuti i.m. 111.

Dunakömlőd - Bottyanvár. Felmérés: Novák Gyula, 2001-2002.

A solti sánc ma is jól látható, amint az állattartó telep ráépült a Dunára néző védvonalára. Keleti részét messziről látni a présházaktól övezve, amelyek pincéi a védő sáncrendszerbe épültek bele. Északi részén mély árok határolja, déli végét, mely egykor árok volt, több helyen az utak miatt, - amik keresztezik és a telkekre vezetnek -, sok helyen betemették. Foltokban a mélyedések mutatják a sánc nyomvonalát. Védetté tenni a Solti Polgármesteri Hivatal feladata lenne, hogy ez a kis emlék, ami a Rákóczi szabadságharcból megmaradt, tovább őrizze annak emlékét.

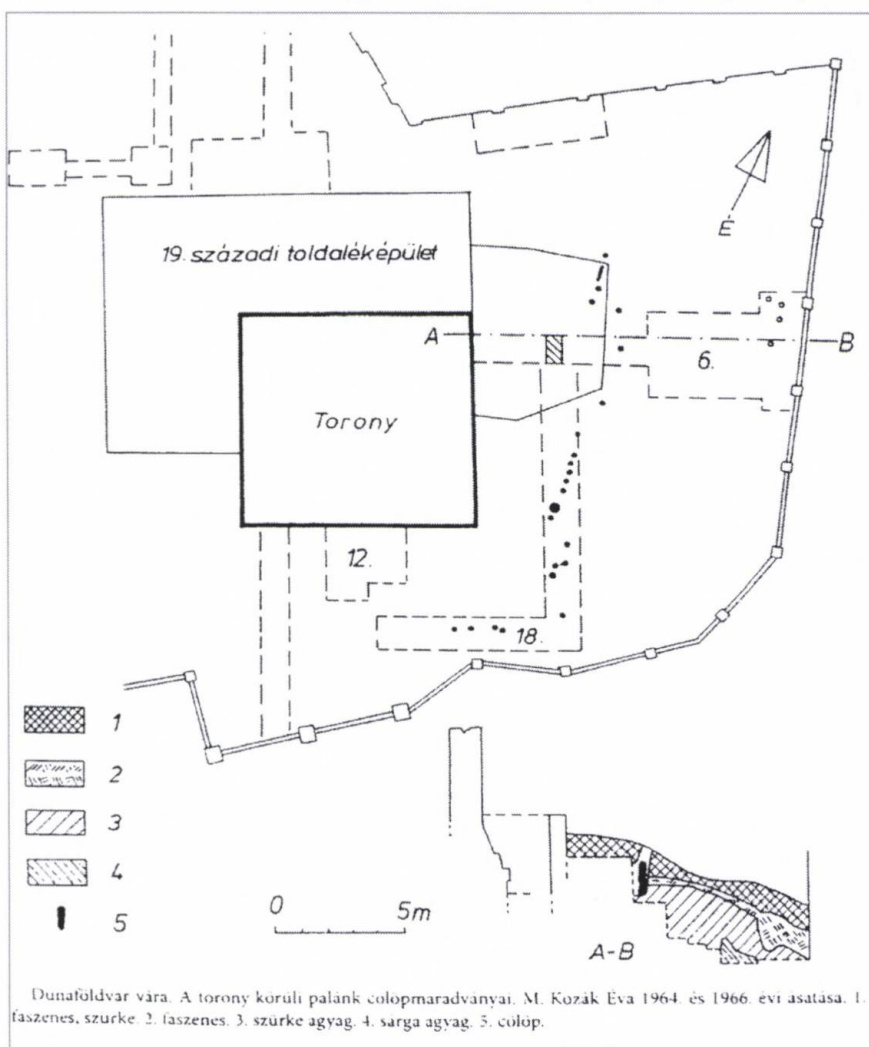
Amit sokan látnak, de nem tudják mi az. A kuruc kori rév és híd jobb parti védelmi rendszere a dunaföldvári Alsórévnél.

Meglétét sok analógia alapján itt feltételeztük és sikerült is megtalálnom. A helyi adottságok meg voltak és a Földvár vára is messze volt ide. A környéket bejárva, mint született dunaföldvári (Bölcske utcai) a területet jól ismertem. Két lejáró út volt hajdan is a Dunára, az Alsórévnél, a göbolyjárás végénél. Egyik a Szőke Imre tulajdonát képező hajdani dédapa kocsmájához és a révházba vezető út. A másik a göbolyjárás vége, mely szintén a Dunára vezet, és ezen zajlott le a göbolyók felhajtása a rév átkelés után, valamint az alsórév összes forgalma is itt zajlott le. Ezt a két szakadékszerű, víz által is mosott utat a hegytetőn egy dombtetővel kötötték össze a kurucok, azt feltöltve, azután az esetleges Buda-Eszéki út irányából jövő támadásokat itt jól lehetett védeni. A feltételezett ágyú-állások helye még ma is kivehető. A dombhát keletre a Duna partja felett egyenes meredek peremet mutat. Nyugaton, tehát a Budai út irányában pedig a háttérben magasodó, a dombtól széles, több méteres árok választja el. A dombtető, mely a két meredek utat kötötte hajdan össze, jelenleg 15-20 méter széles, hossza a lakott tanyáig 130-150 méter körüli. Jelenleg Kuti István (Dunaföldvár Paksi utcai lakos) tulajdonában van. Az egész terület szőlő, gyümölcsös, szántóföld foglalja el. Ezért a széles árok eredeti alakját nem lehet felismerni. Nem tudjuk, mennyire lehet mesterséges eredetű, azonban közvetlen adatok hiányában is feltételezhető, hogy a solti földvári alsórévi hídnak ez volt a jobb parti hídfő sánca.

Maga a dunaföldvári sánc-tábor lent a völgyben volt, melyre Rákóczi több levelében hivatkozik. Pl.: „a dunaföldvári alsórévnél lévő tábor” című levele

keltezésénél. A többi levélben csak dunaföldvári táborként említi. Ma is elválik a Szőkéék által eladott hétvégi házak végénél lévő nagy összefüggő sík terület, melyet annak idején a tábor helye miatt képeztek ki ilyen síkra. Bárki ránéz, láthatja, hogy ilyen nagy sík területet csak emberi kéz képezhetett ki, nem a természet erői.

A jobb parti hídfő sánca csak az említett adatok vannak. Meg kell jegyezni, hogy Thaly Kálmán említi 1706. augusztus végével kapcsolatban, hogy Bottyán hídfő-sáncot emeletett a jobb parton. Forrást azonban nem jelöl meg. Nem véletlenül, ugyanis itt is és a dunakömlődi bottyán várnál, - melyet részletesen leír, leírásai pontosak, azért mert járt a helyszínen és saját szemével látta a romokat. Erre a tényre felhívtam Dr. Nováki Gyula budapesti régész figyelmét is. Ugyanis sok író vagy majdnem minden Rákóczi-kort kutató író is minden írásában Thaly leírásaira hivatkozik, azért, mert ő több újságcikkében, pl. a „Magyarország és a Nagyvilág”, melyben többször is írt, megjegyzi, hogy járt a helyszínen. Nyilván ezért nem hivatkozik más irodalomra, mint a saját tapasztalataira. Ez a hely is a Rákóczi szabadságharc emléke. Ezen helyszínen is szakképzett régésszel, az előbb említett, Dr. Nováki Gyulával jártam. Amit leírtam, egyezik az ő véleményével is. Tehát ez a hely is megérdemelné, hogy védetté legyen téve, mivel ezt sehol sem tudják, hogy létezik és szeretett szülőföldem, Dunaföldvár, Tolna megye, történelmi múltja ennyivel gazdagabb lenne.

Dunaföldvár vára. A torony körüli palánk colopmaradványai. M. Kozák Éva 1964. és 1966. évi ásata. 1. faszemes, szürke 2. faszemes, 3. szürke agyag, 4. sárga agyag, 5. colóp.

A dunakömlődi Bottyán vár. A vár történetét a történészek már többször leírták, részletesen feldolgozták, így bővebben nem óhajtok vele foglalkozni.

A baj az, hogy a történészek a helyszínen nem jártak. Néhányan azonban jártak a helyszínen, ezeket feltétlenül meg kell említenem: Thaly Kálmán, mint írtam is, járt itt. 1875-ben azt írta: „Tolnában Kömlőd határában még állnak a szőlő koszorúzta hegyek tetején a sáncok, amelyeket ő (Bottyán) hánnyott.” 3 év elteltével a következőket olvashatjuk: „Ma is gyakran találunk a szőlő kapások a szétdőlt sáncai között liber-tas pénzeket. Romjairól gyönyörű kilátás nyílik Tolna hegyeire, a Duna mostani folyására és az alföldi rónákra.”

Ugyanakkor közölt egy távlati rajzot Bottyán várról: 'Képünk a paksi szőlőhegyről van levéve, mutatja ahonnan egykor ostromolták'¹⁰

9. Thaly i.m. 1865. 14.

10. Thaly i.m. 1865. 319. 321.

A vár az egyetlen egykori ábrázolása sajnos nem pontos, a valóságot egyáltalán nem tükrözi. Készítője ismeretlen. Értesülésem van arról, hogy Novák Sándor, paksi orvos ismerte a várat. A várról levelet és rajzot küldött Rómer Flórisnak, aki ezt 1874. januárban és februárban két levélben köszönte meg és írta, hogy átadta Thalynak.¹¹

Valószínű, hogy Hőke Lajos is járt a helyszínen, mert, mint írja „Sánchegy dunaparti oldalát a sánc egy részével együtt rézsút leásták, az alatta elvonuló országút biztonsága érdekében. 1841-ben, miután az imsósi Dunakanyart átvágták, már volt helye az országútnak a Sánchegy alatt. A régi út a Sánchegy nyugati oldalán húzódott Paks irányába. Schilling Roger a sánc történetét nagyon röviden írta le és konkrétan, mint aki a helyszínen sokszor járt, csak annyit ír: „A hegy tetején ma is láthatók a sáncok.”¹³

Míg Bodonyi Béláról tudjuk, hogy az ordasi tanítóval, Besenczi Sándorral együtt felkereste a Bottyán várat, de helyszíni megfigyeléseit sehol sem írta le. A dombtető alatt, a nyugati perem oldalán több méter széles terasz húzódik végig, sok helyen újkori bolygatással. Hasonló terasz van a meredek keleti oldal felett is. Ennek egy része löszsuvadással leszakadt a Duna-meder széléra. Sajnos itt kutatás, ennek eredetéről nem történt. Wosinszky szerint a bronzkor emléke, amely korból sok lelet került elő a dombon.

Tolna megye több bronzkori erődített telepét övezi hasonló terasz a dombtető pereme alatt.¹⁴ A dombtetőt Bottyán-vár alatt Lussonium, római erőd állt. Ennek romjaira restaurálták, felépítették teljes egészében a római kori őrtornyot.

Az őrtorony romjai felső rétegében, a római kori rétegek felett, a kuruc kori sánc töltése, benne a többnyire összeégett, omlott faszerkezet maradványai is napvilágra kerültek. A vár váza valamennyi fatörzs vízszintesen feküdt feketére szenesedve.

A későbbi ásatási években a dombtető déli végében a feltárt terület közepe táján kerültek elő a kuruc kori sánc nyomai. Pontos rekonstrukcióra ezek nem elegendők, de jól mutatják, hogy a sánc szerkezetet fatörzsekből kialakított rácsszerkezet tartotta. A közöket pedig földdel töltötték ki. A Bottyán-vár hossza 230 méter, szélessége északi végén tűnik épnek, itt 50 méter, dél felé középen 40 méter, déli végében már csak 25 méter. Ez annak a következménye, hogy a domb keleti, meredek oldalának egy része leszakadt. A Bottyán-vár építése Lemaire, francia hadmérnök és Bottyán elképzelése alapján lett tervezve, a kivitelezésen azonban végül összevesztek, Rákóczi neheztelése ellenére¹⁵ Bottyán tervei alapján készült el a vár.¹² Két rövid vége akkor a Dunapart feletti szakadékhöz kanyarodott, Lemaire meg is jegyezte, hogy Bottyán „tudatlansága miatt” szárnyvédelem nem készült.¹⁶

A Bottyán-vár legkorábbi ábrázolását Quits 1790. évi térképén láthatjuk. A vár alakja az ásatási eredményekkel egyezik, de attól eltérően kettős sánccal ábrázolták. A külső sánc az akkori, még ép alsó teraszt mutatja. Ezen a képen jól látható a vár északi végén egy kisméretű ovális terület, sánccal körülvéve, ez volt a hídfő jobb oldali részén lévő védrendszer, melyet 9 üteg védett. A későbbiekben erről még bővebben írok. Sajnos ez a védrendszer az 1840-es években épült országúti munkáknál teljesen eltűnt a föld színéről.¹⁶ A külső sánc, az akkor még ép alsó teraszt mutatja, a földművelés erősen megváltoztatta, nem tudjuk, hogy egykor valóban volt-e itt sánc.

Az itt folyó harcok részletezésével itt nem óhajtok foglalkozni.

A dunakömlődi Imsósi sáncok és az „ordasi” tábor 1704. április közepén a rácok elfoglalták Földvárt, az ottani átkelő eszközöket, kompokat, hajókat elvitték, a vár a császáriak kezére került. Májusban már ismét a kurucok kezében volt a vár is, a Kömlőd-imsósi átkelőt is ők használták.¹⁷

11. Gaál Attila: Adalékok a Tolna megyei régészet kezdeteihez (Rómer Flóris levelei Novák Sándorhoz) 1876. VI. rész

12. Hőke i.m.

13. Schilling i.m. 1933. 6. 12.

14. Wosinszky i.m. 1896. 186. 254.

15. AR i.m. IX. 184. Ráth-Thaly i.m. 1866, 123.

16. Lemaire i.m. 1973. 182.

17. Bánkúti i.m. 1969. 92-97. Bánkúti i.m. 1975. 129.

A Duna akkor még itt egy nagy kanyart képezett északra fordulva, majd a Sánchegynél ismét délnek folytatta útját. Az egész imsósi félsziget ekkor a Duna bal partján volt, a kalocsai érsekség tulajdona, mint községhez, Ordashoz tartozott, annak határán belül. A jobb part fölé emelkedő Bottyánvárat csak a Duna választotta el a félszigettől. Csak az 1841. évi Duna-szabályozásnál került át a félsziget a bal partra, az alföldi oldalra. A félszigetet a Duna új medre választotta ketté. Nagy kárt okozva az élővilágban, a pusztában, ahol ekkor még tégláégető is működött. Rákóczi Saint Just és Hemaire hadmérnökök segítségével, útmutatásával, ide jelölte ki a Dunántúli Hadjárathoz a dunai átkelőhelyet, ahova később hidat építettek.

Április végén érkezett Ordasra, azaz Imsósra, a régi imsósi magaslatokra telepedve alakították ki az imsósi tábort. Itt tartózkodott Rákóczi május 29-ig. Ekkorra már elkészült a solti és az előzőekben leírt földvári tábor, ahol felváltva tartózkodott, kitűnik ez a két helységben keltezett leveleiből. Az ordasi tábor az Imsósi félszigeten volt. Nyomai ma is teljesen kivehető, látható formában vannak. Ordai tábornak azért nevezték, mivel akkor a községhez tartozott. Ordason és környékén semmi nyoma sincs tábornak, vagy táborhelynek. Az úgynevezett „Rákóczi fa”, melyet a múlt tisztelete a hagyomány szerint magam is tisztellek, nincs 300 éves sem (ezt, mint erdész állítom), alatta semmi esetre sem állhatott Rákóczi sátra. Rákóczi ordasi-imsósi sátra helye pontosan ismert. Itt tartózkodása alatt kezdődött meg a híd építése Imsós és Kömlőd között.¹⁸ A híd építéséhez és a hídfők, Bottyán vár munkáihoz Kecskemétről 600, Nagykőrösről 60, Ceglédre 30 embert rendeltek. Ezen kívül még három megyéből: Tolnából, Fejérből és Bács-Bodrog megyéből jöbnek, részint robotba részint napszámba emberek.¹⁹ Május 1-jén „ex Castris ad Duna-Ordas positis” adtak ki levelet.²⁰ Az Imsós-Kömlőd környékén levő csapatok Bottyán parancsnoksága alatt álltak.

1704. május 13-án fogadta Rákóczi az imsósi táborban Széchenyi Pál békebiztost és Okolcsányit. A béketárgyalások eredménytelenek voltak.²¹

1704. szeptember 14-én Heister elfoglalta Földvárt. Erős őrséggel látta el és hosszú időn keresztül az osztrákok kezén maradt. Márciusban a solti sáncban kezdték építeni az Imsós-Dunakömlődi híd elemeit. Rákóczi úgy rendelkezett, hogy az imsósi sánc építését (ami az előző évi munka folytatása volt) Török András irányítsa. A hidét és a jobboldali sáncát a duna jobb partján Bottyán vezesse. Soltról a félig kész hidat a Dunán leúsztatva Imsósban állították össze.²² 1705. június 5-én a kurucok ostroma Földvár ellen sikertelen volt. A császáriakat Glöckelsperg serege felmentette az ostrom alól. Eszterházi Dániel visszavonta csapatait az ostrom alól és az imsósi hídon át a Duna bal partjára, majd magára hagyva Bottyánt, a solti táborba vonult. Tehát ekkor az imsósi sáncok már készen álltak a Duna bal parti hídfőjénél, védve a hidat az esetleges keletről érkező támadások ellen. Nagyon jó célt szolgáltak a rácok sajkás támadásai ellen. A rácok ugyanis Földvárról, Budáról érkezve többször ketté akarták a hidat szakítani. Június 22-én, miután Bottyán-vár elesett, a hídon átvonulva az osztrákok elfoglalták az imsósi sáncot is. Rákóczi utasítására Eszterházi Dániel 23-án Soltról visszatérő csapataival visszafoglalta az imsósi sáncot és az osztrákokat a hídon keresztül a szétlőtt várba szorították vissza. Eszterházi csapatai a hidat kettészakították, úgy hírlett, felrobbantották. Pár nap múlva árvíz borította el az imsósi sáncot. Az évente, ez időtájon, nyár közepén érkező „zöld ár”. Nagy hiba volt, hogy erre nem számítottak az építők. Rákóczi parancsot adott a Kalocsán tartózkodó Hellebrant ezredesnek a sánc lebontására²³, erre azonban nyilván az árvíz miatt nem került sor, mert dacolva az idővel, a sáncok maradványai ma is állnak az Imsósi erdőben. Bár a híd megsemmisült, de a dunai átkelőhely Imsósnál tovább fennmaradt.

Az 1706. február 14-i vereség után (Igalnál) a kuruc csapatok nagy része itt kelt át a Duna bal partjára. Palásti Ferenc is katonáival itt kelt át a Dunán, a hajókat és kompokat a víz alá süllyesztés-

18. AR i.m. I. 85-88. Thaly i.m. 1892. 158-18. Bánkúti i.m. 1969. 98.

19. Hadtörténeti közlemények 7. 1894. 353. Bánkúti i.m. 1969. 105.

20. AR i.m. I. 165.

21. Géresi i.m. 1897. 127. Thaly i.m. 1892. 182. Esze i.m. 1955. 226.

22. Thaly i.m. 1868. 320.

23. Ar i.m. I. 359.

24. Thaly i.m. 1901. 781. Bánkúti i.m. 1969. 147.

A sánctvár ábrázolása a katonai térképen

legmagasabb hely, amely a gyakori magas vízállás miatt hajdan is településre alkalmas volt. Ide, a legmagasabb pontra állították fel Rákóczi sátrát. Ez a magasságon kívül, körül volt és van is véve egy ma is látható, igen mély árokkal, melyen sem gyalog, sem lóháton nem lehet átjutni. Erre azért volt szükség, mert Rákóczi ellen egy Dákos nevű hadnagy merényletet akart elkövetni. Az örök azonban elfogták. Vallatásánál beismerte, hogy magasabb osztrák körökben bérelték fel Rákóczi meggyilkolására. Azért őrizték ilyen áthatolhatatlan, mély árokkal is a fejedelmet.

Elrettentő példaként ezt a hadnagyot Ordas főutcáján, a Malom utcában (egykor így hívták a főutcát), egyes állítások szerint május havában karóba húzták. Más állítások szerint kerékbe törték. Minden esetre akár így, akár úgy, szörnyű kínok között halt meg.

Imsós jobb parti hídfő védő sánca. A híd másik végén Kömlődön Quits térképe ábrázolja leginkább és legpontosabban. Vay Ádám 1705. május 29-én három sánctot említ, melynek élére Szent-Iványit nevezte ki parancsnoknak Bottyán, azonban csak Bottyán távollétében volt ő a parancsnok²⁷. Vay Ádám, a már akkor készült solti sánctot, valamint Bottyán-vár és a híd építését ellenőriz-

sel dugták el az ellenség elől. Egy év múlva az árulással vádolt Bezerédit és társait Imsósnál szállították át a Dunán²⁴. Az Imsósi sánctot ezután már sehol sem említik. Az Imsósi sánct helyét a régi térképek csak ritkán jelzik. Van viszont térképem Imsós pusztáról is, régi hiteles hüvelyk-öles térkép.

Az 1840-es katonai térkép már a dunai átvágás utáni állapotot ábrázolja²⁶.

A legújabb 1:10000-e léptékű topográfiai térkép részletesen ábrázolja az Imsós félsziget domborzatát. Az egész terület behálózzák az egykori vízfolyások medrei, az ún. Kis-Duna a legnagyobb közülük, a két észak-dél-nyugati irányú domb között. Ezek közül az első, az egykori part mellett húzódót használták fel a kurucok az Imsósi sánct építésére. Nehéz elválasztani az eredeti dombvonulatot az épített sáncttól, de 225 méter hosszan megfigyelhető a mesterséges sánct kialakítása. A sánct déli része, egy erdei nyiladék előtt befejeződik. Az északi végét egy külső, mesterséges árokkal határozott vége jelzi, a nyugati oldalon. A természetes dombvonulat tovább folytatódik észak felé.

Keleti részénél a félszigetnek volt a legmagasabb dombvonulat, egy nagy és két kisebb mesterséges halom emelkedik ki a környezetből. Az egész félszigeten ez a

25. Dunakömlőd Imsósi sánct. Felmérés Nováki Gyula 2000.

26. Katonai felmérés XIII. 28. Hadtörténeti Intézet és Múzeum Térképtár

27. AR i.m. IX. 192.

te. A jobb parti hídfőt leírja Thaly Kálmán²⁸ is és R. Várkonyi Ágnes-Köpeczi Béla is²⁹ Rákóczi Tükör című könyvében. Ez a jobb parti erődöt pontosan leírja.

Vay Ádám is három sáncról tesz jelentést: 1. A bal parti hídfőnél. 2. A jobb parti hídfőnél. 3. Maga Bottyán-vár.

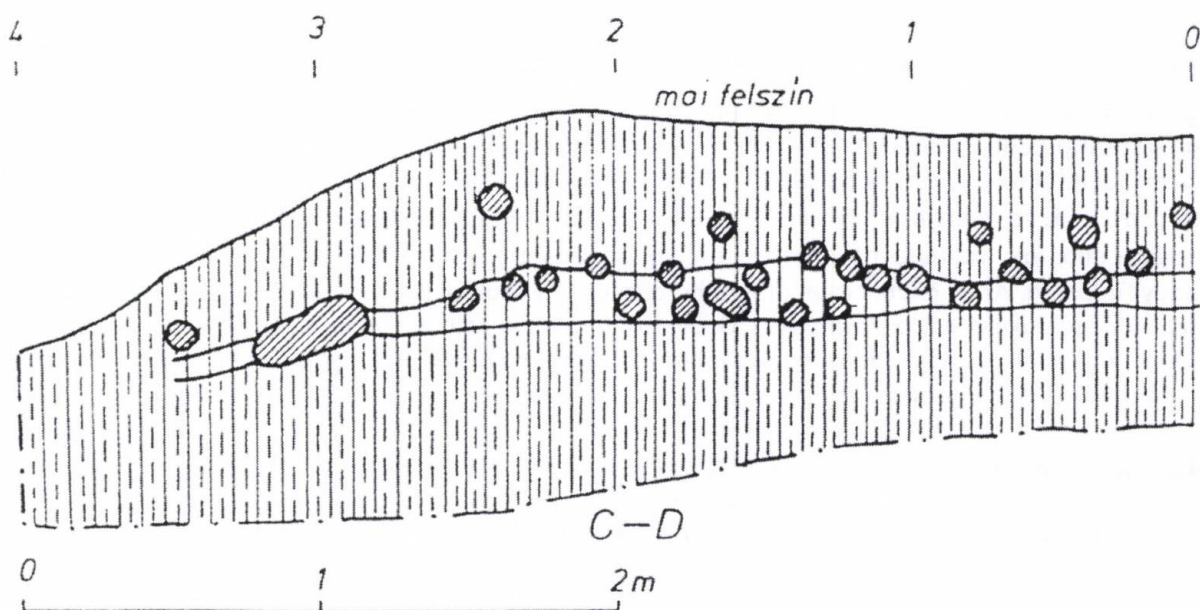
R. Várkonyi Ágnes megemlíti Lemaire mérnök visszaemlékezéseit leírva, hogy ezt a védrendszert 9 üteg védte. Ez a jobb parti hídfő sánc a hegy lábánál később is szerepel a feldolgozásokban, ezen források mind Thalyra vezethetők vissza. Markó Béla hivatkozik az I. katonai felmérésre is³⁰. Markóra hivatkozva szerepel a jobb parti hídfősánc Esze Tamás leírásánál³¹. Bánkuti ezzel kapcsolatban említ egy levelet is, melyet Rákóczi írt Borkóczi Ferencnek és abban meghagyta, hogy Bottyán az Imsósi híd „áttelenében sáncot ásasson a Duna-parton”. Bottyán is 1705. április 10-én már a „Gömlői sánc”-ból írt Károlynak, nem a Bottyán várából, ami vár volt, nem sánc. Végül még Herkó Pált említeném, aki a jobb parti hídfősáncot említi. A sánc romjai egész 1869-ig voltak meg. Ehhez építették az új Dunaföldvár-Szekszárdi országos utat, mely már nem a Sánchegy nyugati oldalán, hanem a keleti oldalán vezetett. Ennek építésével az imsósi hídfő Duna jobb partján lévő védő erőd, védő sánc nyomai szét lettek az útépítés miatt rombolva, mivel azon keresztül vezetett az országos út. A hídfő meglétét még megerősíti Lemaire hadmérnök visszaemlékezéseiben, leírt egy francia barát haditettét is, aki a jobb parti sáncot 300 tatárjával visszafoglalta és egy napig azt, 20-án megvédte és csak Csajági János parancsára hagyta azt el, Imsósba visszavonulva.

A dunakömlődi emlékhelyek mind védetté vannak nyilvánítva, és azokat, azok állapotát szigorúan őrizzük mi, dunakömlődiek.

2000. évben Rákóczi táboránál, Bottyán János szájhagyomány szerinti sátrának helyén a kidőlt szilfa helyett új fákat ültettünk, és kopjafát állítottunk Bottyán János és a sáncokat védő hősök tiszteletére.

A vár és a sáncok felavatásának időpontjában, minden év május végén megkoszorúzzuk a kopjafát, és rövid visszaemlékezéssel tisztelgünk, emléküket felidézve.

■ Hegedűs János
helytörténész - Dunakömlőd

Dunakömlőd - Bottyánvár. A déli sánc C-D metszete, elcszenesedett fatörzsekkel. Visy Zsolt ásatása 2001-2002-ben

Paks sajtótörténete

Régi paksi lapok (1./10.)

Magyar Szövetség

Daróczy Zsiga által 1882-ben megjelentetett és 1883-ban már meg is szűnt Paksi Közlöny és a Paks-Kalocsai Közlöny után, öt év elteltével, 1888. március 31-én Daróczy bejelenti, Magyar Szövetség címmel új lapot ad ki, amelynek első száma 1888. április 5-én fog megjelenni. Ez a hetente megjelenő lap sem volt hosszabb életű mint lapelődjai, hiszen csak 17 száma jelent meg és 1888. augusztus 19-én már meg is szűnt. A Magyar Szövetséggel egy időben Paks és Vidéke címmel Balás Sándor is adott ki egy hetilapot.

Az Országos Széchényi Könyvtárban az alábbi számokat találjuk:

1888. március 31. I. évfolyam, mutatószám, egy oldalas.

1888. április 5. I. évf. 1. szám
 április 12. I. évf. 2. szám
 április 19. I. évf. 3. szám
 április 26. I. évf. 4. szám
 május 3. I. évf. 5. szám
 május 10. I. évf. 6. szám
 május 18. I. évf. 7. szám
 május 25. I. évf. 8. szám
 május 31. I. évf. 9. szám
 június 7. I. évf. 10. szám
 június 14. I. évf. 11. szám
 június 21. I. évf. 12. szám
 július 28. I. évf. 13. szám
 augusztus 2. I. évf. 14. szám
 augusztus 9. I. évf. 15. szám
 augusztus 13. I. évf. 16. szám
 augusztus 19. I. évf. 17. szám

A Magyar Szövetség megjelent számai alapján Daróczy gyakorlott lapszerkesztőnek tekinthető. Ő jelentet meg a paksi sajtótermékek közül először egy egyoldalú előfizetési felhívást, amely egyben mutatószám is. Jól érzékelhető a vonzódása a Budapesti Hírlaphoz, amelyet bizonyosan járat is, hiszen többször hivatkozik az ott olvasottakra. A Budapesti Hírlap a Pesti Hírlap mellett évtizedekig az egyik legnépszerűbb, legnagyobb példányszámú országos lap. Legfőbb programja: a „magyarság szent ügyének” szolgálata minden vonatkozásban és területen. A magyar irodalmi eszméért agresszív, lármás konzervativizmussal szállt síkra, nemegyszer sovíniszta hangnemben. /Demeter Katalin: Új Magyar Irodalmi Lexikon, 1994. 300. p. /

Daróczy törekszik a „vidékiséget” levetkőzni, nyitni a világ felé, és nem csak híreket, hanem olvasni és elgondolkoztatni való cikkeket igyekszik lapjában megjelentetni. Bevallja, hogy a múltban – előző lapjaiban – antiszemita nézeteket vallott, ám megváltozott az álláspontja. Az anti semitizmusának túlzott tagadásával az ellenkező hatást éri el, és az olvasónak olyan érzése támad, hogy valójában ízzig-vérig antiszemita. Ezt alátámasztják azok a cikkek, amelyek a Balás Sándor szerkesztette Paks és Vidékében jelennek meg, amely alapján úgy érzékelhető, hogy a Paks és

Vidéke és a Magyar Szövetség két táborra osztotta Paks lakosságát. A Paks és Vidéke ad hírt arról, hogy a paksi polgári olvasóköriben az ifjúság elégette a Magyar Szövetséget antiszemita cikke miatt.

Vannak valóban érdekes és elgondolkodtató írások a Magyar Szövetségben, mint például a háborúról, a honvédelemről, a kiegyezésről és a magyar nemességről szóló cikkek, amelyekről bővebben olvashatunk az annotációban.

Daróczy 1888. június 21. és július 28. között súlyos beteg volt, lapját nem tudta megjelentetni, hogy ilyen eset még egyszer elő ne forduljon, társszerkesztőnek kéri fel a közben megszűnt Paks és Vidékétől Abonyi Károlyt. Ígéretet tesznek az elmaradt számok pótlására, ám ezt nem tudták teljesíteni. Azon ígérete is teljesítetlen maradt, miszerint Rosenbaum Ignác nyomdatulajdonos jóvoltából rajzokat is fognak közölni. Ebben az időben ugyanis az országos pesti lapok már közölnek illusztrációkat.

Daróczy eszmei világát, törekvéseit jól összefoglalta a mutatványszámban megjelent „A magyar nemzethez” című felhívásában, amelynek szó szerinti szövege a következő:

A magyar nemzethez

Midőn lapunkkal a magyar közönség elé lépünk, tesszük ezt azon biztos reményben, hogy a tisztelt közönség már csak csupa kíváncsiságból is el fogja olvasni, s tudni akarja, hogy mit rejt magában a :

„Magyar Szövetség”?

Hát nem képezünk-e mi egy nagy egységes nemzetet, egy testet, egy lélekkel egy gondolattal? S ha igen, mire való akkor egy ilyen gyarló, új lapocská mint a

„Magyar Szövetség”?

Igaz, hogy mi magyarok képezhetnénk egy nagy, egészséges, erős és hatalmas nemzetet, s ha hódítani nem akarunk is, lehetnénk legalább itthon urai önmagunknak, és országunknak, de a jelenkor áramlata bennünket oly eszmekörbe sodor, melyben a „magyar nemzet és magyar hazá” egy tágabb fogalomba olvad, s midőn a legkisebb nemzetekben is ébred a nemzeti öntudat és büszkeség, mi múltunk dicsőségében elmerülve, hagyjuk nyakunkra nőni nemzetiségeinket, anélkül, hogy saját nemzeti egységünket megerősítsék, megóvják.

Politikusaink a „magyar állameszme” harcosai, - de a magyar nemzetiség, a magyar fájérdekei csak másodsorban bírnak előttük fontossággal. Tisztelet a kivételeknek.

A „Magyar Szövetség”-nek célja tehát a magyar fajnak, a magyar nemzetnek érdekeit szolgálni társadalmi úton, politika csinálás nélkül. Tegyük fel azt az esetet, hogy hazánk egy idegen hatalom és nemzet által meghódítottatnék, s mi nem élnénk önálló állami életet; nemde akkor is lehetséges volna nemzetiségünket megőriznünk, s a történelem bizonyítja, hogy az államhatalom nem volt képes soha sem egy nemzetet eltörölni, hanem igenis műveletlenebb nemzetek műveltebbek nyelvét, szokásait, erkölcsseit felvették, s azokba be olvadtak.

Ezredéves itt létünk, ezredéves önfenntartási küzdelmünk után ma hetedfél milliónyi népet számlál a tiszta magyar faj. S ennek a magyar fajnak rendelkezésére áll egy óriási államkormányzati szerkezet minden hatalmával, a tudomány és műveltség minden eszközeivel, szellemi és anyagi erő végtelensége, s mégis azt tapasztaljuk, hogy bennünket néhány hitvány izgató abba az állapotba hozott, hogy kénytelenek vagyunk a magunk faji érdekeink megóvásáról gondolkodni.

A magyar hírlapirodalom számos lapjai között alig van egynek kettőnek határozott iránya és célja. A vidéki lapok legtöbbjei csinálódnak, szerkesztődnek, megtöltetnek eszmenélküli rímhalmazokkal, báli tudósításokkal s névjegyzékekkel, éretlen ifjak szárny- és tollpróbálgatásaikkal, pletykákkal, személyeskedésekkel, s vezércikkkel melyekből az egyik a másikkal ellenkező nézeteket és elveket hirdet.

Ismét csak azt mondjuk, hogy tisztelet a kivételeknek.

S a közönség? Olvas és nem gondolkodik, ha valami érdekes pletyka vagy pikantéria találkozik, nevet és nem fizet.

Ámde ennek az állapotnak maga a hírlapirodalom iránytalansága az oka, s ebben a hitben, ebben a reményben adjuk a tisztelt közönségnek kezébe a „Magyar Szövetséget”, és ígérjük, hogy lesz ebben mindig nem csak olvasni, hanem gondolkozni való is, s a közönség szívesen meghozza magának és a célnak azon csekély áldozatot, hogy a lap fenntartásához hozzájáruljon.

A Budapesti Hírlap március 11-iki számában Vilmos császár haláláról elmélkedve, s a német nemzetet a magyarral összehasonlítva ezeket mondja: „Szegény magyar nép, hol van, ki számodra jövőt teremt, ki a nemzeti eszmét vallja, ápolja, létesíti, fejleszti s biztosítja? Ki itt az államalkotó államférfi, a szervező, egységes nemzetet képző, igaz, nagy ember? Nincs sehol, senki. Nincs ki halálos ágyán szólhatna megcsináltam Magyarországot. Vannak, kik mindennapi kenyérüknek tekintik a politikát és kormányt, vannak sokan; ezek, ha a nemzeti eszmével útközben találkoznak, elfordulnak tőle és megtagadják. Bismarck gyászolja Vilmost s a német nemzet gyászol vele. Nekünk nincs kit gyászolni, mi a hazát gyászoljuk, magyarok s a végzetet, mely nagy időkben nekünk nagy embert nem adott, hanem a drága éveket s a nemzeti erőket silány kezekre bízta. Eszme és céltalanul elvesztegettük életünket. Országot örököltünk, de államot nem tudtunk belőle csinálni, népet vettünk át, s nemzetté egyesíteni nem bírtuk, haladásnak indultunk s belefáradtunk. Mert nem volt a nemzetnek feje, vezére, méltó a feladathoz.” Így a Bp. Hírlap.

Távol legyen tőlünk, mintha mi magunkat ezen óhajtott főnek és vezérnek képzelnők, de a „Magyar Szövetség” tudni fogja a magyar nemzeti eszmét, fejleszteni minden arra alkalmas módon, s iparkodni fog azt a társadalom és élet minden rétegébe bevinni, hogy az eszme közérzülletté váljon, míg megjön ama fő és vezér, ki hivatva lesz a nemzeti eszmét teljes diadalra juttatni, kinek mi csak egy szerény közkatonája vagyunk.

A „Magyar Szövetség” a most körülírt irányon és célon felül, melytől soha nem fog eltérni, ki fog terjeszkedni minden közérdekű társadalmi ügyre teljes tárgyilagossággal, közölni fog ismeretterjesztő olvasmányokat, gazdasági ügyeket, s felügyel mindenre, amire egy nyilvános hírlapnak joga és kötelessége a közérdek szempontjából felügyelni.

A „Magyar Szövetség” kerülni fog minden személyeskedést, vagy magánügyet mely a nyilvánosság elé nem tartozik.

Tollforgató ifjak komoly irányú és tartalmas dolgozatai elfogadtatnak, - azonban tollrágó poéták szíveskedjenek verseket ne küldeni.

Mindezek után tisztelettel kérjük a nagyérdemű közönséget, hogy a szép és nemes célt előfizetéseikkel pártolni, s lapunkat ismerőseik körében ajánlani szíveskedjenek.

Előfizetési árak:

Egy évre 4 frt.

Fél évre 2 frt.

Negyed évre 1 frt.

Az előfizetési pénzek akár a szerkesztőséghez, akár a kiadóhivatalhoz címezhetők Paksra.

Lapunk külső kiállítása tekintetében értesíthetjük a t. közönséget, hogy Rosenbaum Ignác nyomdatulajdonos nyomdáját új és szép betűkkel szerelte fel, s a kiállítás tekintetében mindent el fog követni, hogy a t. közönség meglegedését kiérdemelje.

A „Magyar Szövetség” első száma jövő hó 5-én azaz jövő csütörtökön fog megjelenni s azon túl minden csütörtökön.

A nagyérdemű közönség figyelmeztetik, hogy az előfizetési pénzeket minél előbb beküldeni szíveskedjék, mert akik elő nem fizetnek, - eltérőleg laptársaink szokásaitól - azoknak a lapot küldeni nem fogjuk.

Lapunkat csakis különös megrendelés folytán fogjuk küldeni.

Paks, 1888. március hó 31-én.

Tisztelettel:

Daróczy Zsiga szerkesztő

ANNOTÁCIÓ

1. szám:

- 1.p. - Előfizetési felhívás címen változatlan formában jelenik meg „A magyar nemzethez” című írás.
- 1-2.p. - Kiadói szó a t. cz. közönséghez. Ismerteti a költségeket, amely szerint a postai költség 52 krt. A 4 frt-ból marad 3 frt.48 krt. A lap kiállítása évi 730 frt. A lap megmaradásához 210 előfizetőre van szükség, és akkor még a szerkesztő ingyen dolgozott. Az előfizetéseket csak negyedévenként lehet teljesíteni, írja Daróczy Zsiga.
- 2.p. - Magyar Szövetség címmel egyesületek alapítására buzdít és felsorolja milyen formációk jöttek létre, köztük a Tolna megyei közművelődési egyesületet említi. Ígéretet tesz arra, hogy részletesebben fogja ismertetni ezen egyesület tevékenységét.
- Bonyhádi Perczel Béla címmel megemlékezik az elhunyt életútjáról, megemlítve még az elhunytak közül Sennyey Pált, Ghiczy Kálmánt és Somsich Pált.
- 2-3.p. - Az országos keresztény önszegélyező és fogyasztási szövetkezetről olvashatunk a cikkben, amelyben közlik az igazgatóság körlevelét. A szövetkezet tevékenységéről rendszeresen fognak majd tájékoztatni. Megemlíti, hogy az országgyűlési antiszemita képviselők, mint Szemnecz Emil, Rácz Géza s többen mások is nagy ellenségei a szövetkezetnek, majd ezt írja:” Pedig amint ezen szövetkezet ellen nincs oka a zsidóságnak gyanúval élni, éppen úgy nincs joga az antiszemita képviselőknek ellene áskálódni, mert ezen szövetkezet a maga csendes hatáskörében senkinek jogait nem sérti, hanem működik csendesen és rendesen, és épen úgy békét hágy a zsidóságnak mint az antiszemitáknak. Végül szól az 1887-re fizetendő osztalékról, amely 75 krajcárt tesz ki.
- 3.p. - Különfélék rovat:
- Daróczy Zsigmond elmebeteg a budai országos tébolydának harmadik emeletéről leugrott. Ez a közlemény valamennyi hírlapban megjelent, ezért Daróczy közli, hogy nem róla van szó.
- Egy csecsemő 7 napos korában maradt árván, ápolását egy hónapra elvállalta Kiss Lajosné született Huszár Róza.
- Műkedvelő előadás a felállítandó kiseddóvoda alapja javára Pakson a nagyvendéglő termében. /Izraelita kiseddóvó, jegyzi meg az újság./ Műkedvelők: Schwarz Riza, Winter Gizella, Goldstein Sándor, Friedmann Béla, Herman Miksa, Wertheim Sarolta, Jelinek Márk, Fischer Regina, Herman Berta, Herman Lajos.
- A paksi r. Kath. Templom építési alapjába főtisztelendő Dvorzsák János 100 példány Magyarország Helységnévtárát bocsátott főtiszt. Spiesz János apát plébános rendelkezésére.
- Csikóvásárt hirdetnek Hőgyészre az állami lótenyésztő-intézetek részére, április 19-re.
- 3-4.p. - A paksi kishegyi szőlő- és földtulajdonosok társulatának alapszabályait közli a cikk.
- 4.p. - Pécsi kiállítási hírek címmel ad tájékoztatást a szerveződő kiállításról. A pécsi takarékpénztár a kiállítás céljára 500 frt-ot szavazott meg. Dr. Roboz Zoltán Tolna megye filoxéraügyi biztosa a pécsi kiállítás alatt előadást fog tartani. Tolna megyéből a kiállításra a következők küldtek anyagot: Müller József Bonyhádról zeneszerzeményt, Geisz László Alsó-Hencséről szarvasmarhákát, Szomju Mihály Szekszárdról cipőket, Todtenbír János lengyelből honvédtiszti zubbonyt, id. Szedlmeyer József Lengyelből kerti terv kiállítását jelentették be.
- 4.p. - Nyílt tér rovat. Ladisz Jánosnak a „Duna Vidéke” című megszűnt helyi lap f. Évi 15. számában megjelent hengegésére válaszol Gyulai Ignác szabó.
- 4.p. - Hirdetések. Eladó a Nedeczky utcában lévő Nedeczky Györgyné-féle ház. Bernsdorfer Ferenc sírköveit ajánlja Kalocsáról.

2. szám

- 1-2.p. - Álláspontunk az antiszemitizmus kérdésében c. Daróczy bevallja, hogy nagy antiszemita volt, de változnak az idők és ő is változott, mondja. Az antiszemitizmus lángja ellobbant országszerte, mondja. Azt vallja, addig nincs helye az antiszemitizmusnak, amíg meg nem ismertük a zsidóság irodalmát, amely vallásukra, nemzetiségükre, szokásaikra és törvényeikre vonatkozik... „Valóban az összes zsidóság együtt véve nem tesz annyi kárt a nemzeti eszmének, mint például egyik legkitűnőbb, legsokoldalúbb tudósunk Pulszky Ferenc, aki azt kúrtöli, hogy nincs már magyar faj, nincs tiszta magyar nemzetiség.” Az ilyen urat, mondja Daróczy, a Nemzeti Múzeum igazgatói székéből el kellene mozdítani. Támadja Tótvölgyi Titusz legújabb könyvét is. / Lásd: Szinnyi József: Magyar írók élete és munkái, XIV. Kötet, 455-456.p./ Végül leszögezi: „A zsidóságról azon határozott nézetben vagyunk, hogy az soha a magyar nemzetbe be nem olvadhat, de az államnak lehetnek ők épen oly polgárai mint más, s nemzetiségünket éltaluk fenyegetve nem látjuk, s nincs is tehát okunk ellenük antiszemitáskodni.”
- 1-2.p. - Tárca rovat. Kalocsai krónika címmel Tary Xavér Ferenc kalocsai kanonokról emlékezik, említve Sass Elek -Heine fordítójának látogatását.
- 2.p. - A paksi pusztai tanköteles gyermekek c. A tanköteles gyerekek rendszeres összeírása alapján a paksi pusztákon lakó gyerekek száma: Hegyesen 24; Csámpán és Biritón 71; Gyapán 62. Egy vándor tanítót kellene alkalmazni a gyerekek iskoláztatása érdekében. A pusztákon köztudottan a cselédség él. „A cselédség gyermekei mindig pusztán lakván, hacsak szüleik őket a városban nem tartják, iskolába sohasem járhatnak. Felnevelődnek mint a barmok, teljes tudatlanságban.”
- Az egy gyermekrendszer c. „A magyar faj fogyásának nem utolsó tényezője a többnyire tiszta magyar fajú, reformált vallásúaknál divatban, sőt bevett szokásban levő egy gyermekrendszer. A család azt hiszi, hogy kevesed magával könnyebben és jobban megél, mint sokad magával. Az egy gyermekrendszert, sőt a gyermektelenség rendszerét némely helyen annyira űzik, hogy az anyák tanítják tulajdon leányaikat a magzat elhajtására. Furcsa ország vagyunk mi. Nyaláb számra hozzuk a törvényeket a nyulak védelmére, ma ilyen vadász törvény van, holnap olyan,- és a népesség kiirtásának meggátlására nem gondolunk.”
- 2-3.p. - Különfélék rovat.
- Kiadói üzenetek: közli az egy negyedévre előfizettek neveit : Gyulay Ignác, Zavaros János, Török István, Spiesz János apát, Bene István, Zöldág József, id. Vigyázó Rudolf, Bergmann Emil, Katolikus Legényegylet, Ladisz János. Közli, hogy helyben csak előfizetők és megrendelők kapják a lapot.
- Tűz. Szombatról vasárnapra virradó éjjel Pakson az alvárosban tűz ütött ki, négy ház megsemmisült. A szokott vízhiány helyett nem akadt aki a fecskendőbe befogott volna.
- Baleset a Dunán. Vasárnap özv. Hirth Józsefné dunai malmából két molnár legény tíz zsák lisztet akart ladikon kihozni. A víz elsodorta a ladikot egy másik malomra és kettétört, ám a lisztet szerencsésen kihalászták. A cikk utal arra, hogy előző évben is volt katasztrófa - a biskói - és nincs a dunai járművek felett felügyelet.
- Az önkény büntetése. Szeniczey Ferenc gerjéni birtokán a biritói patak vizét töltéssel feltorlaszolta és ezáltal Bernrieder József úrnak kárt okozott. Kurcz Vilmos szolgabíró 25 frt-ra büntette, de Szeniczey fellebbezett.
- Műkedvelői előadás. Az izraelita kisedővoda javára az április 7-i előadás jól sikerült.
- A paksi szőlő birtokosok. A hegyi bizottság megválasztásakor az eddig irányadó egyének a bizottságból mind kimaradtak. Megválasztottak: Fördös Géza, br. Jeszenszky Kálmán, Bergmann Emil, Szondi István, Krempl Antal, Bekker János, Hanol Ferenc révész, Feil Ferenc, Éberling József, Bach Fülöp, Girst József, Horváth Zsiga, Bekker Ádám, Osztermayer Keresztély, Akkermann Péter, Schmidt Ferenc, Krisztl János, Szimhardt Mihály, Vajer

- Antal, Pup Ferec, Zavaros János, Frank János, Hanol Ferenc II., Bekker Jakab, Hirt János, Róka Mihály, Kis Lajos, Till János, Reisz József.
- Nagy Dorogon Pál József jómódú gazda 12 héttel ezelőtt eltűnt. A földesi pusztán midőn a béres gyerekek húsvétra báránypirosító gyökeret szedtek, megtalálták, és kiderült, hogy agyonverték.
 - Vásár. Dunapentelén a vásár április 16-án lesz.
 - Halálozás. Simonyi Mihály Pancsova város mérnöke, a Paks-faddi Duna-védgát társulat volt mérnöke Pancsován tifuszban meghalt.
 - Az Abony-tornamegyei és kassai közművelődési egyesület választmánya Darvas főispán elnöklete alatt ülést tartott.
 - Püspöki látogatás. Szász Károly református püspök májusi látogatása őszre halasztódik.
 - A Duna Vidéke sajtó perében a tárgyalás múlt hó 27-én megtartván Balás Sándor szerkesztő és laptulajdonos 30 frt. Főbüntetés és 10 frt. Mellékbüntetésben lett elmarasztalva, a kir. Ügyész ezen büntetést keveselvén, fellebbezett.
 - Lóosztályozás lesz április 13-án.
 - Pályázat. Szakadáton közjegyzői állás üresedett meg. Pályázatot a gyönki főszolgabíróhoz kell benyújtani április 27-ig. Javadalmazás: 160 frt. készpénz, 12 mérő búza, 24 mérő rozs, 12 mérő kukorica, 12 akó bor, 5-öl kemény tűzifa, 4 szekér széna, 3 szekér szalma, 7682 öl szántóföld és szabad lakás.
 - Növendékek hangversenye. Schmidt Lőrinc dunaföldvári zenetanár április 14-én a dunaföldvári kaszinó nagytermében növendékeivel jótékonyági hangversenyt tart.
 - A kivándorlás ellen. Az Amerikába való kivándorlás megakadályozására a belügyminiszter a következő körrendeletet küldte ki: Újabb időkben több feljelentés tétetett...titkos ügynökök kivándorlásra ösztönzik a lakosságot.
 - Cigányprímás-háziúr. Munczi Lajos soproni cigányprímás, ki egy év távollét után nemrég jött haza Amerikából, a Deák-téren fekvő Gründorf-féle házat 17.000 frt-ért megvette, ezen kívül az építőbankban 30.000 frt-ért papírokat vásárolt.
- 3-4.p. - Az országos keresztény önszegélyező és fogyasztási szövetkezet c. A paksi fiók tagjait Rézbányay József tanácskozássra hívja vasárnap délutánra. A nagydorogi és sárszentlőrinci fiókok a központtól elváltak és önálló szövetkezetet alakítottak, de végül kénytelenek voltak feloszlani. Ez azt bizonyítja, hogy a nagy cél csakis országos és központi szövetkezés mellett érhető el sikeresen.
A közölt körlevél ismerteti az új alapszabályt.

3. szám

- 1.p. - Olvasóinkat figyelmeztetjük, hogy lapunkban megjelenő minden közleményt bátran elolvashatnak, mert mi olyasmivel nem foglalkozunk, aminek többé kevésbé közérdeke nem volna.
- 1-2.p. - Egy szerencsétlen város szomorú történetéből c. Halálozási statisztika. Paks város történetéből „üt fel egy szomorú lapot” a cikk szerzője. A város utolsó hét évében 11-12.000 lakója közül 1881-ben 378 halottja, 1882-ben 355, 1883-ban 338, 1884-ben 420, 1885-ben 383, 1886-ban 332, 1887-ben 790. Az 1887-es év statisztikájában 196 fő volt a június 18-i dunai katasztrófa. A járványok áldozatairól, a magas gyermek halandóságról, és a hivatal bürokratikus és semmitmondó összeírásairól háborog Daróczy Zsiga.
- 1-2.p. - Tárca rovat. Kalocsai krónika c. II. rész /H.F./szignóval (Hang Ferenc).
- 2.p. - Különfélék rovat
- Pályázati hirdetés címmel, a sárszentlőrinci közjegyzői állásra. Javadalmazás: 300 frt. készpénz; 20 mérő búza; 20 mérő rozs; 3 szekér széna; 9 hold 1413 négyszögöl szántó; 1 hold 849 n.öl rét és szabad lakás.

- Pályázati hirdetés a Görbö-belecskai községjegyzői állásra. Javadalom: 700 ft. évi fizetés és szabad lakás.
- A paksi kaszinót nagy veszedelem fenyegeti; ugyanis hazánknak ezen egyik legrégebbi kaszinója, a paksi uradalom nagyvendéglőjének első emeletén ingyen bír egy három teremből álló lakást, mely testvérek között is megér évenként hatszáz forintot. A paksi uradalom, illetőleg közbirtokosság néhány tagja, kiket a kaszinó létezése nem érdekel, csorbítva látja jövedelmét, s lépéseket tesz, hogy ezen visszaélés megszüntetessék, sőt a múltra nézve is kártérítési igénnyel szándékoznak fellépni. Ha ezek szándéka sikerül, akkor a kaszinó lét feltétele, az ingyen lakás megszűnt és a közművelődés egy orgánuma az enyészet és feledés tengerébe merült.
- Phylloxéra ügy. A jelentési kötelezettség időszerűségére figyelmeztet.
- A vallás és közoktatási miniszter rendeletet adott ki, amelyben megtiltja, hogy a hallottakat különösen a református községekben – iskolás gyerekek énekszóval kísérik a temetőbe.
- A Duna Vidéke, volt helybeli hetilap tulajdonosa és szerkesztője Balás Sándor ezen cím alatt lapját beszüntette és Paks és Vidéke cím alatt új lapot indított, melynek első száma f. hó 15-én jelent meg Swarcz Manó dunaföldvári nyomdász kiállításában. Előfizetési ára egy évre 6 ft. fél évre 3 ft. negyedévre 1 ft.50 kr. Megjelenik minden vasárnap. A lap annyira tárgyilagosnak ígérkezik, hogy még a hymen - híreket is csak hiteles forrásból fogja közölni, ha előlegesen 1 ft. 30kr. közzétételi díj küldetik be. Rajta ifjak házasodjatok!
- Hymen hír. Dr. lipóczi Keczer Ákos budapesti közjegyző-helyettes eljegyezte lipóczi Keczer Mariska úrhölgyet Eperjesen.
- A tolnai országos vásár április 30-án lesz.
- A paksi szőlőhegyi bizottság elnökévé Fördös Géza, alelnökévé Feil Ferenc, hegybíróvá Schmidt Ferenc választott meg.
- Beküldetett. / Mai szóval : levelezés/ Egy paksi uraság bérlőinek berendelésére egy városi hajdút vett igénybe, amely a lakosság között nagy megbotránkozást keltett.
- Színészet. Miklósy Gyula dráma, operett és népszínmű társulatával /32 fő/ április 26-án kezdi meg Pakson az előadásait.
- Rendetlenség. Pakson a Süveges révnél a Dunára való lejárata felhalmozott fenyők által el van zárva ősz óta. Ki engedte meg Grünwald fakereskedőnek a helyfoglalást?
- 2-3.p. - A katolikus legényegyletek c. Általános ismertetés olvasható az egyletek tevékenységéről. A pesti legényegylet megalakulása után (1856. szeptember 8.) egymás után alakultak a hasonló egyesületek: Pozsony, Sopron, Eger, Pécs, Győr, Kismarton, Székesfehérvár, Vác, Gyöngyös, Nagyszében, Jászberény, Bezdán, Szatmár, Kapuvár, Bács-Kula, Nyitra, Kalo-ssa, Tata, Dunaföldvár, Paks, Szabadka.
- 3-4.p. - A bor-fogyasztási adóról c. Paks város közönsége a bor, cukor és sör fogyasztási adót a kincstártól haszonbérbe bírja. A pécsi pénzügyi igazgatóság Paks városára április 1-től december 31-ig 7502 ft. 62 és 1/2 kr. fogyasztási adó többletet vetett ki, melyből a borra 6483 ft. 37 és krajcár esik.
- 4.p. - Nyílt tér /Az itt közöltekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget./ Ladisz János válaszol Gyulay Ignácnak az 1. számban megjelent levelére.
- 4.p. - Hirdetések.
 - Árverési hirdetésnyi kivonat; Rosenbaum Márk végrehajtónak Szalay Mihály végrehajtást szenvedő elleni 105 ft. tőkekövetelés fejében a nagydorogi telek ingatlanja áron alul is eladható a paksi járásbírósa döntése alapján.
 - Bernsdorfer Ferenc kalocsai kőfaragó sírkőraktárának ajánlata.

- Ladisz János cipésmester cipész üzletet nyitott Pakson.

4. szám

- 1-2.p. - A magyar anyák joga c. „A legjobb magyar családokban csak úgy hemzsegnek a német, tót, rác nevek s ellenségeink ezt felhasználva sietnek is bennünket vele kisebbiteni... A névmagyarosításnak csak akkor van helye, ha az idegen hangzású nevet viselő egyén tagja a magyar családnak... Az újabb időben az idegen nevek magyarosítása igen nagy lendületet vett, s hírlapok naponta hoznak néhányat. Ezeknek több mint a fele a zsidóságra esik. Azt mindenki tudja, maguk a zsidók legjobban, hogy ők soha más nemzetbe beleolvadni nem fognak... A zsidók lehetnek az államnak polgárai, előkelő állásokat foglalhatnak el a társadalomban, de bennük soha a magyar haza iránt az igazi benső szeretet, honfitársaink iránt az őszinte hű vonzalom gyökereket nem verhet.”
- 1-2.p. - Tárca rovat. Egy erdélyi udvarház regénye c. Bethlen Jánosról.
- 2.p. - A pécsi általános műipar-termény-és állatkiállítás c. A kiállítás XXVI csoportra lesz berendezve augusztus 12- től szeptember 9-ig. A kiállítás a város központjában lesz mintegy 16.000 négyzetméteren. A kiállításnak villannyal világított kerti helyiségei és korzója lesz. A kiállítás kezdeményezői és főintézői: Nádosy Kálmán és dr. Záray Károly. A kiállításra eddig 300 kiállító jelentkezett.
- 2-3.p. - Írás és olvasás c. „Egyszer két író találkozik Pesten, s épen akkor megy el mellettük egy könyvkiadó, aki nagy mértékben szenvedett sorvadásban és vért köpött.
- Nézd csak pajtás, mondá az egyik, szegény N. Vért köp.
- Soh' se sajnáld pajtás, - a mi vérünket köpi, nem a magáét. - Az olvasó közönség szelleme táplálkozik az írók éhségéből, de az írók éhségét a közönség szelleme nem csillapítja. Ilyen a magyar irodalom általános helyzete. Az írók írnak szorgalmasan, szépen, hazafiasan, olcsón és ingyen, - a könyvkiadók kiadnak kiadnak drágán, a közönség olvas ingyen és ritkán, s mind a három panaszkodik, hogy az irodalom nem pártoltatik.”
Nagyon drága a könyvkiadás, csupán a Vörösmarty minden munkái 22-23 forint, írja a cikk szerzője.
- 3-4.p. - Szegszárdi krónika c. /X.Y.Z./ /elbeszélés/
- 4.p. - Különfélék rovat.
- Az üldözött Paks és Vidéke. „Az alig megszűnt Duna Vidékének sajtókihágási pere még végbefejezést sem nyert, a helyette ugyancsak Balás Sándor szerkesztésében megjelenő Paks és Vidékét már is per fenyegeti. Általános felháborodást szült a második számban közzétett hír, mely nemcsak a kellő tisztességet, de még a megbocsátható pongyolaságot is nélkülözi és méltó oka lehet annak, hogy a Paks és Vidéke nemcsak a tisztességes magánházakból, de egyáltalán a társadalom minden rétegéből ki legyen rekesztve. A Duna Vidékének pere alkalmával mindenki sajnálta, hogy azon inkriminált cikkek miatt, melyeket bizony bizony kevesen olvastak el, a szerkesztőség bajba keveredett; - de a jelen eset azon szükségnek érzetét kelti fel, hogy a közszemérem ily súlyos megsértése méltó megtorlásban részesüljön. A lap keletkezésének történetéből megjegyezzük, hogy Balás Sándor úr többek előtt többször kijelentette, hogy március végével a Duna Vidékét bezúnteti, s lapunk szerkesztőjének is ugyanezt mondta, - de úgy látszik, hogy vele mások rendelkeznek és ő bizonyos körök biztatására indította az új lapot, hogy lapunknak versenytársa legyen. Azt már pedig higgye kedves kollégánk, hogy ezt velünk a nem kenyéririgység mondatja, hanem pusztán a közönség felháborodása, melynek ha egész mérvében adnánk kifejezést, bizony nem ily sima kis közleménynek volnánk kénytelenek tért adni.”
- Súlyos baleset érte Huszár Adolf kömlődi községjegyzőt. Egyes fogatú kocsijával felbortult, és karcsont és kulcsont törést szenvedett.
- Hymen. Demmel Kostantin, a cs. kir. 7. huszárezred 5. századának számvevő őrmestere oltárhoz vezette Pakson özv. Polereczky Dánielné lányát, Jozefa kisasszonyt.
- Birtokváltás. Linka Kálmán szegszárdi kir. kataszteri nyilvántartó paksi házát a hideg-

- völgyön és szőlőjét a sánchegyen megvette Takács Gyula paksi szolgabíróságnak nyugalmazott írnoka Tót Pál helyett kinevezett új írnok 625 frt-ért.
- Baleset. Nagydorogon Zámbo Imre községi segédjegyző kiesett a postakocsiból, bal karja eltört.
 - Nagydorogon néhány derék polgár Fördös Géza uradalmi igazgató vezetése alatt önkéntes tűzoltó egyletet szervez.
 - Borfogyasztási ügyben az alispánhoz beadott panasz ez idáig elintézését még nem nyert.
 - Különös háztartás c./Kelet-Indiai mese/
 - Szalai Sándor napszámos másfél éves János fia a forró tésztalevet magára öntötte és behalt égési sérülésébe.
 - Színészet. Miklósi Gyula színigazgató nem jön Paksra, mert csak öt család kívánt bérletet venni.
 - József Ágost főherceg, József főherceg nagyobbik fia tátrafüredi vadászatán fajdkakast lőtt.
 - Szerkesztői üzenetek : M.Gy. Kaposvár. A 3. szám tévedésből Nagykanizsára expediálta tott.
 - Hirdetések. - Paksra a disznópiacon egy ház eladó, árulja Kratzl Ferenc tulajdonos.
 - Megvételre kerestetnek 3-4 szobás kertés házat.

5. szám

- 1.p. - Kérelem c. „Tisztelettel kérjük tehát még egyszer a t.cz. közönséget, hogy a lapot pártolni és különösen az előfizetési díjakat beküldeni szíveskedjenek.”
- 1-3.p. - A német és a magyar közművelődési egyesületek tevékenységét veti egybe.
- 1-2.p. - Tárca rovat. Egy erdélyi udvarház regénye c. /folytatás/
- 3.p. - Országos Magyar Iskolaegyesület c. Gerlóczy Károly, az iskolaegyesület elnökének felhívása a Pest-megyei virilistákhoz. A felhívásra a Pest-megyei földbirtokosok egymás után lépnek be az egyesületbe.
- 3-4.p. - Különfélék rovat.
 - Villámcsapás. A múlt csütörtöki országszerte dühöngő vihar Dunaszentgyörgyön Eötvös Károly úr pusztáján L. Dömötör Károlyné, született Dömötör Mária asszonyt a villám agyoncsapta.
 - Ritka halat árult múlt pénteken egy kömlődi ember a paksi piacon. Körülbelül 3/4 méter hosszú angolna volt, melyet a kömlődi Dunában fogott.
 - Új takarékpénztár Paksra. A régi paksi Paks-vidéki takarékpénztár s a tolnai fiók mellé sorakozik most a szekszárdi tak. pénztár fiókja, amelynek vezetését Csukly Ignác nyugalmazott szolgabíró fogja vezetni.
 - Házvételek. Paksra a Nedeczky-féle házat megvette Kratzl Ferenc kovácmester és neje Szakodics Mária 5000 frt-ért. Kratzl Ferenc és neje házat pedig Osztermayer Keresztély kovácmester és neje 2475 frt-ért.
 - Eljegyzés. Dr. Flatt Goszton székesfehérvári lakos eljegyezte Tschida Mariska kisasszonyt Paksra.
 - Helyiség változtatás. A Kovács-féle kerthelyiségből Vonya György vendéglős kiköltözik, és üzletét a Nedeczky-féle házba helyezi át.
 - Birtokváltás. A Nedeczky-féle összes paksi birtokokat a regale joggal együtt megvette báró Luigi Artagni cs. Kir. Nyugalmazott őrnagy 37000 frt-ért.
 - Új iskola épül Madocsán.
 - Új lap. A megbukott Függetlenség című politikai napilap helyett Liptai Kornél fővárosi író ugyancsak Függetlenség című társadalmi és közgazdasági hetilapot indított.
 - Jozgits János baranya-jánosi plébánostól előfizetési felhívást vettünk „Költemények” című munkájára.

- Az E.M.K.E. Az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület Szt. István napján (aug. 19-20.) Brassóban közgyűlést tart.
- Előléptetés. Forster Béla őrnagy, az 5. honvéd huszárezred ideiglenes parancsnoka alezredessé, Forster Emil honvéd huszár százados őrnaggyá lettek előléptetve.
- Jegyzőváltás. Alsónyéken április 30-án Szentpétery Sándor ottani helyettes jegyző választott meg, aki Szentpétery József szekszárdi törvényszéki bíró testvéröccse.
- A szekszárdi vásár május 6-7-én, a paksi 14-15-én fog megtartatni.
- Ilyen sem történt még. Egy elpusztult bivalyt a szarkák ettek meg.

- 4.p. - Közgazdaság rovat.
- Selyemtenyésztés c. Bezerédj Pálnak, az országos selyemtenyésztési miniszteri meghatalmazottnak a jelentése a selyemipar 1880-1887. közötti fejlődéséről. (folytatva)
 - Szerkesztői üzenetek.

6. szám

- 1.p. - Tudomásul c. Daróczy Zsiga kijelenti, hogy a lap iránya távol áll bármely vallás megtámadásától. Ez válasz arra az érdeklődésre, hogy nem fognak-e valamely felekezeti ügyet bolygatni.
- 1-2.p. - Mire neveljük gyermekeinket? c. Általános panasz, hogy minden pálya túl telített. Sok az ügyvéd, orvos, pap, tanító, sok a bölcsész. A magyar középosztálynak igen káros előítélete, hogy a katonai pályától idegenkedik. „Furcsa egy nemzet vagyunk mi. Meghozzuk a törvényt a közös hadseregről, önként belenyugszunk abba, hogy a hadsereg osztrák-magyar legyen, - és a helyett, hogy iparkodnánk abban a magyar elemet, a magyar érzést és szellemet kellő érvényre és befolyásra emelni, attól egyszerűen visszavonulunk és panaszkodunk arról, hogy ott mellőztetünk és nem részesülünk a kellő méltánylásban. Pedig mindkettőre hasznos volna. A hadsereg háború esetén különösen a tiszt karnak nagy hiányát érzi, a magyarság pedig ott számtalan ifjainak találna tisztességes és biztos egzisztenciát, s befolyását még a társadalomban is emelhetné.”
- 1.p. - Tárca rovat.
- Jozgits János : A Hazához c. verse.
- 1-2.p. - Szilágyi Sándor : Egy erdélyi udvarház regénye c. III. rész.
- 2.p. - A babonáról c. „A babona köznépünknel még nagyon el van terjedve, ugyannyira, hogy soknál erősebben áll még a hitnél is. Babona : Ha fecskéfészket a házról leveszik, elég a ház. Miért? Magyarázat : Mert az ostoba embertől nem lehet másképpen megóvni a fecskéfészket, csak ha annak pusztítását a tűz által megbüntetjük.
- 2-3.p. - Különfélék rovat.
- Szerencsétlenség. Május 7-én Dunaföldváron a kutya-hegyről földet hordott egy fuvaros, a föld ráomlott és agyon nyomta, a fiának mindkét lábát eltörte.
 - Esküvő. Abaffy Gyula szekszárdi ügyvéd az oltárhoz vezette Landerer Lilla kisasszonyt.
 - „A Paks és Vidékében olvassuk, hogy a paksi polgári olvasóköriben a fiatalság elhatározta a Magyar Szövetség megégetését, azért, mert a zsidók hazafiatlanságáról cikkeztek; s egyszersmind leckéztet bennünket a tapintatlanságért, elvárva, hogy álláspontunkat jobban ki fogjuk fejteni s e tekintetben megnyugtadjuk a felháborodott kedélyeket. Hát tisztelt lapotársunktól nem csodáljuk, hogy cikkünket nem értette meg kellőképpen, hanem a felháborodott zsidó ifjúságtól nem vártuk volna, hogy elégessen olyan lapot, mely az ő saját nézeteiket hirdeti; mert valamint hogy magyar emberből nem lehet sohasem zsidó, azonképpen nem lehet zsidóból magyar ember sem, - hacsak mindketten gyökeresen le nem vetkezik külön sajátságait. Ésez nem azt jelenti, hogy a zsidók hazafiatlanok, hanem azt, hogy a zsidók zsidók.”
 - A paksi kath. Legényegylet május 21-én a Mádi Kovács János féle kerti helyiségben ünnepli alakulásának 2. évfordulóját.

- Selyemtenyésztés. A szekszárdi országos selyemtenyésztési felügyelőség Horváth Károly úr által 65 doboz 8grammos selyemhernyó petét küldött Paksra kiosztás végett, melyek Heiszer Henrik tanító úrnak lettek átadva és díjmentesen átvehetők.
 - A fogyasztási adó önkényes felemelése elleni panasz még mindig elintézetlen.
 - Bismarck ősei a középkorban mint szabók szerepeltek.
 - Jön a kolera! Ezen hírral lepi meg a Newyork Herald a világot. Spanyolországban hatvanan haltak meg.
 - Trefor Ágoston közoktatási miniszter körlevelet intézett a tanfelügyelőkhez és az egyházi főhatósághoz, amelyben a gyermekhalandóság ijesztő mérvére figyelmeztet.
 - „Az imsósi romok, ezen rejtélyes óriási romtömeg a Duna közepén az idén fel fog robban tatni, s környékén kőhányással a part védelme foganatba vétetni, s ezzel megszűnik Paksnak egy nevezetes ritkasága a tudósok és laikusok eldöntetlen vita tárgya lenni.”
 - Tüzeset. Pakson múlt pénteken Wiszberger Mátyás háza elégett. Szombat délután Reiz János udvarában a gyerekek az ólban lévő szalmát gyújtották meg. A tüzet időben eloltották.
 - Az elhunyt Ivánovics Pál emlékére gyermekei dr. Ivánovics Iván, Drescher Edéné sz. Ivánovics Anna és Ivánovics Sándor 500 frt-os alapítványt tettek, melynek kamatait a bajai gimnázium egyik kitűnő tanulója fogja élvezni.
 - Cukor jutalom. A cukorbetegségről és a vizeletgenny veszélyességéről.
 - Tilos az osztrák egyesület. A magyar államvasutak igazgatósága megtiltotta alkalmazott jainak, hogy az osztrák-magyar államvasutak kalauzainak Bécsben székelő segélyező és jogvédő egyesületébe belépjenek.
 - Szerencse fia. Nagyváradon egy gyári felügyelő az olasz vöröskereszt sorsjegyek húzásán húszezer frankot nyert.
 - Öngyilkos menyasszony. Nyüveden (Bihar m.) Rigó Ferenc birtokos cselédje felakasztotta magát. Testén külső erőszak nyomai voltak.
 - Óriási árvíz. Shanghaiban (Ázsiában) a Kenton folyó áradásában több mint 3000 ember veszett el.
 - Új egyforintos bankjegyek lesznek július elsejére kibocsátva.
 - Régi szokás, hogy a családoknál gyógyszer tartanak.
 - Kitüntetett könyvkereskedés. A Lampel Róbert-féle, most Wodianer F. És fia tulajdonát képező könyvkereskedésnek a király cs. kir. udvari könyvkereskedői címet adományozott.
 - Cigányok külföldön. Berkes Béla bandájával Londonba készül, és ide utazik a Bunkó testvérek bandája is.
 - Erős fagy volt nagyszombaton, a szőlőkben tett nagy kárt.
- 3-4.p. - Közgazdaság rovat.
- Bezerédj Pál : Selyemtenyésztés c.(folytatás és vége)
- 4.p. - A borfogyasztási adóról c.
- Szerkesztői üzenetek
- Árverési hirdetmény kivonat
- Eladó Pakson a Malom utcában Daróczy Elekné féle ház, amelyet Daróczy Zsiga árul.

7. számtalan

- 1-2.p. - A hit c. „Napjainkban a társadalom legfelsőbb rétegeiben is megdöbbentő példákra találunk a vallási hit nélküli életnek. A kor anyagi iránya, a szellem, a vallás, az isten félelem hiánya bosszulva bünteti a társadalmat, s a legközönyösebb szív is aggódva töpreng létünk titka felett... Amit a templomok oltárai, szószékei hirdetnek...az ne volna egyéb egy világot betöltő hazugságnál?”
- 1-2.p. - Tárca rovat
- Mehádia, avagy Herkules-fürdő c. (Bemutatja a híres fürdőhelyet)

- 2.p. - A kis lutri c. A kis lutri 90 számot tartalmaz. A szerencsejáték veszélyeiről polemizál.
- 2-3.p. - Tolna vármegye központi választmányának Szekszárdon 1888. év május hó 5-én tartott ülésében az 1889. évre országgyűlési képviselő választói joggal bírók összeírására és a névjegyzék kijavítására megválasztottak a következő küldöttségek.
 III. paksi választó kerület : 1. Elnök: Újvári László, rendes tagok: Reiter József és dr. Ragályi Lajos. Póttag: Kókay Pál és Niefergáll Nándor. Dunaföldvárra: 2. Elnök: Szentiványi Miklós, Rendes tagok: Szakács József és Dömötör Lajos, Póttag: Kurcz Béla. Bölcse és Madocsára, 3. Elnök: Forster Ferenc, rendes tagok: Ocskai Mihály és Szabó Pál. Póttag: Lemle Béla. Németkér, Bikács, Györköny és Tápéra, 4. Elnök: Hagymásy Károly, rendes tagok: ifj. Eötvös Károly és Parragh Albert. Póttag: Hagymásy Sámuel. Dunaszentgyörgy és Gerjenre, 5. Elnök: ifj. Vigyázó Rudolf, rendes tagok: Kurcz József és Fördös Géza. Póttag: Feil Ferenc.
- 3-4.p. - Különfélék rovat
- Lapunk mai száma a zsidó pünkösdi ünnepek miatt egy nappal később, pénteken adatott ki.
 - Halálozás. Pétermann József m. kir. levélhordó e hó 9-én elhunyt, nyolc árva hagyott hátra.
 - Kinevezés. Ő felsége jóváhagyta Szentpéteri József szekszárdi törvényszéki bírónak a paksi kir. Járásbírósághoz járásbírói kinevezését.
 - Birtokvétel. A Nedeczky-féle csámpai pusztát megvették Bergmann Emil mérnök és Mikos Géza szekszárdi törvényszéki bíró 35000 forintért.
 - Meghívó. A paksi kath. Legényegylet május 21-én a Mádi Kovács János-féle kerti helyiségben jótékonyági bált rendez.
 - Hideg időjárás. Pongrác, Szervác, Bonifác deres hideg időt hozott.
 - Nagydorogon a kised óvoda május 7-én megnyílt. Eddig 108 gyerek jár óvodába.
 - Szenzációs öngyilkosság. Kégli Pista, a dúsgazdag Kégli György országgyűlési képviselőnek idősebb fia agyonlőtte magát a Fehér-megyei csalai kastélyban. Öngyilkosságának oka a rengeteg adósság.
 - Zsidó zavargások Bécsben, a Schönerer osztrák képviselő elítéltetése miatt.
 - Ha az ember nagyon szeret kártyázni... (kocsmai adoma)
 - Nepomuki Szt. János estéjén a paksi molnárok nagy ünnepélyt csaptak. A malmok ki voltak világítva, a komp ékesen feldíszítve, rajta egy trombitás banda.
 - A túlnyomó többség. Nincs adat arról, hogy milyen asszonyi bajokban szenvednek a nők. Gyógyszer reklámmal fejeződik be a híradás.
 - Senki sem boldog halála előtt...gyógyszer reklám.
 - Rabló hajsza Hunyad megyében. Egy Bogdán Dimitri nevű rablót kerget a csendőrség.
 - Filoxéra veszély Hont vármegyében.
 - özv. Slezinger Dávidné és fia fizetéképtelensége ügyében jelentik Székesfehérvárról.
- 4.p. - Közgazdaság rovat
- A magyar gazdák jégbiztosító szövetkezete. „A szövetség, amely a zsenge korában reá zúdult rendkívüli kedvezőtlen viszonyokból megedzve került ki,-nagy és biztos jövő előtt áll.” Az 1888. április 23-án tartott nagygyűlésükről kiadott közleményt aláírta: gr. Jankovich László elnök, Melczér Gyula alelnök, herceg Thurn Taxis Egon alelnök, és gr. Teleki József.
- 4.p. - Hírdetések
- Üzlethelyiség változtatás. Vonya György értesíti a nagyérdemű közönséget, hogy a Mádi Kovács János-féle kertből a vendéglőjét áthelyezte a Nedeczky (most Kratzl) féle házba.
 - Bernsdorfer Ferenc kőfaragó mester Kalocsán ajánlja sírköveit.
 - Eladó a Malom utcában fekvő Daróczy Elekné féle ház, közli Daróczy Zsiga.

8. szám

- 1-2.p. - A magyar nemesség c. „Egy társadalmi osztálynak sem volt soha oly sorsa mint a magyar nemességnek. A birtoknak, hivataloknak, kiváltságos jogoknak évszázados birtokában, 2848-ban hirtelen, önként, minden szükség vagy kényszer nélkül, lemondott jogairól, hogy jobbágyai vele a jogokban, ő pedig jobbágyaival a terhekben egyenlő legyen. A megváltozott helyzetben változatlan maradt, ahhoz nem alkalmazkodott, hanem gond és munka nélkül régi úri passzióinak élt, mindig kevesebb jövedelemmel mindig több igénnyel. Ezen életmód a magyar nemesség nagy részét a bukás örvényébe sodorta. Új elemek kerekedtek felül, új fogalmakat juttattak uralomra, s a honalapító, honfenntartó, pénzt és vért áldozni tudó, konzervatív és nemes gondolkodású nemesség helyett álliberális, kozmopolitikus, elvetlen, korrupcióból élő vegyes parvenü népség vette át a vezérszerepet.” „Az állami és megyei hivatalok főképpen a magyar nemesség számára alkotott állások és illő, hogy Magyarországon ezeket azok töltsék be, kiknek ősei az országot vérükön szereztek és fenntartották.”
- 1.p. - Tárca rovat
- Tóth István : Este van már c. verse, amelyet a Kisfaludi Társaság 1887. decemberi ülésén olvastak fel.
- 1-2.p. - Orel Géza : Hogyan választottak a pilisiek jegyzőt? (I.rész) A Tolna megyei Sárközről szól az írás.
- 2.p. - Pécsi kiállítás c. Tudósítás a vásári előkészületekről, az eddig bejelentett kiállítókról.
- 2-3.p. - Paks és vidéke rovat
- A Dunába fulladt. A fagyoszentek után máris forróság és szárazság van, a Duna apad és melegszik. Akkermann József 16 éves ács tanuló a telelőben, a malomárok mély vizében fürdött és belefulladt.
- Elgázolás. Freund Ignác regále bérlő pincevölgyi pincéjében bort fejtett és a fogatát az utcán hagyta. A lovak elszabadultak és a templom előtt elütötték Cseh Istvánnét. Freund Ignácnak pálinkafőzdéje van a főutcán, a legforgalmasabb helyen.
- Hirtelen halál. Dömötör Lajos 38 éves, Daróczy Tamás főszolgabíró gazdája a szekeren rosszul lett és meghalt.
- A paksi tűzoltó egylet buzgó tagjai az egyletet a felbomlástól féltik.
- A még ezután építtetni szándékolt paksi új templomra boldogult dr. Laubhaimer Ferenc, volt budapesti egyetemi rektor és pécsi apát kanonok végrendeletében 300 forintot hagyott.
- Jövő számunkban adni fogjuk a paksi r. kath. templom, új templom, iskola és kórház alaptőkéinek kimutatását.
- A paksi kath. Leányiskolában a vizsgák meglepő eredményt hoztak. A más vallású szülők, kiknek gyermekei ott tanulnak, a legnagyobb megelégedésüket nyilvánították. A leányiskola elleni kifakadások úgy tűnik személyes indokúak.
- 3.p. - Mindenfélék rovat
- Új nemesek. Rosenberg Bernát gyulai földbirtokos magyar nemességet kapott „gyulai” előnévvel.
- Hirdetmény. A fennálló vízművek és vízhasználati jogosítványok engedélyeztetéséről.
- Frigyes császár és a „vadak”. Anekdota a berlini katonai iskolából a fegyvernemek (gyalogosági, lovassági és műszaki) szerinti sorakozóról.
- A fütty értéke. Egy angol vasutas kiszámította, hogy a vonat füttye naponta 280 fontba kerül.
- Uzsorás üldözés. Pensylvániában a „fehérsipkások” nevű erkölcsnemesítő szövetkezet hathatós módját találta fel az uzsora megszüntetésének.
- Az erdélyi közművelődési egylet vagyona 304,113 forint.
- A nagyméltóságú közlekedésügyi minisztérium elrendelte, hogy a posta és távírda díjak

június 1-től nem készpénzzel, hanem frankójegyekkel lesznek fizetendőek. E célra levéljegyek használandók, különböző címletekben.

- 3-4.p. - Négy ember égett el Zelz csehországi faluban.
 - Közgazdaság rovat
 - Assicurazioni Generáli. E társaság részvényesei közgyűlését május 1-én tartották Triestben.
 A társaság 1887. évi mérlegkimutatását közreadta a paksi ügynökség részéről Stern Sámuel.
 - Irodalom c. Magyar nemzetiségi zsebkönyvet adott ki a heraldikai és geneológiai társaság. A szerkesztéssel titkárát, dr. Fejérpataky Lászlót bízták meg. Az összeállítást id. Szinnyi József végezte.

9. szám

- 1-2.p. - A közszellem c. „Az 1848/49. évi önvédelmi harc után a nemzet egyértelműleg bámulatos ellenállási képességet mutatott, egész a kiegyezésig. Az 1867. évi kiegyezés kersztülvitelének egyedüli indoka és eszköze az volt, hogy az akkori vezető körök a muszka invázió utóhatása alatt elhitették a nemzettel, hogy gyengék vagyunk, s nagyobb politikai önállóság mellett, Ausztria égisze nélkül nem fogjuk magunkat fenntartani tudni... A mostani közszellem egy rettenetes indolencia. Semmi nemzeti összetartás, semmi nemzeti közérzés... Azon hamis elv, hogy gyengék vagyunk, most van virágzásának tetőpontján. A monarchia és vele hazánk védelme azoknak kezeiben van, akik a kiegyezéskor születtek, s a nemzeti, hazafias érzések sülyedésének korában nevelkedtek katonákká. A mostani katona nem egyéb egy vakon engedelmeskedő gépnél, s Isten óvja hazánkat, hogy ily érzéstelen gépnek védelmére legyen bízva.
- 1.p. - Tárca rovat
 - Orel Géza : Hogyan választottak a pilisiek jegyzőt? (II. rész)
- 2-3.p. - Korunk rajza c. A terjedő vallástalanságról polemizál. „E jelenség: az a 18 éves gyermek ki már semmiben sem hisz. Igen! A vallástalanság ma már 18 évvel kezdődik.”
- 2-3.p. - Hortus Archiepiscopalis Colocensis c. /latin szöveg/
 3-4.p. - Ramme : A vörös halál c. Az öngyilkosság terjedéséről.
- 4.p. - Paks és vidéke rovat
 - Öngyilkosság. Hajpál István 22 éves főszolgabírósi gyakornok – apja Hajpál Rezső tekintélyes paksi iparos – agyonlőtte magát.
 - Tűz. Május 29-én Pakson Botzang Jakab molárnak Malom utcai háza kigyulladt. A szomszéd Kohn-féle ház is kigyulladt, sőt Róka Mihálynak egy fészere is elégett. A helyben állomásozó huszár tiszt urak Karszt János molnár disznóólját eltávolították, ezzel megakadályozták a tűz terjedését és megmentették Róka Mihály lovait is. Az oltásban Molnár Sándorné jeleskedett. Szily szolgabírói írónak lakásából is ki kellett költöznie.
 - Öngyilkosság. Rahu János vagyonos györkönyi földműves kútba ugrott és belehalt május 22-én.
 - A kalocsai vásár alatt a csendőr laktanya előtt álló kétlovas paraszt fogatot ellopták.
- 4.p. - Mindenfélék rovat
 - Mai tárcánkra felhívjuk a figyelmet, amely a szerkesztőségnek 200 forintnál is többbe került.
 - Talált kiskutya. Nagydorog és Kajdacs között egy kiskutya találtatott, a szerkesztőségben átvehető.
 - „Lapunk jövő számában megkezdjük a Sulchan – Arukhnak közlését. A Sulchan-Arukhnak a zsidóknak vallás szertartási és törvénykönyvük, mely eddig egyedül héber nyelven létezett és magában foglalja az összes zsidóságnak minden törvényeit, melyek rendkívül érdekesek. Nem antiszemita indokból közöljük mi ezt, hanem mint egyszerű fordítást,

mely ellen a mai hazafias magyar zsidainknak nemcsak kifogásuk nem lehet, de sőt örülniük kell... A munkának nem szalonképes részeit egyelőre tekintettel a finomabb izlésű közönségre kihagyjuk, s az csak a teljes kiadásban fog megjelenni.”

- Rátkay László színműíró legújabb népszínműve: A pünkösdi királyság, a Dunaföldváron működő Réthy László színtársulatának egyik legjobb darabját képezi.
- Szerencsétlen halál. Rosenbaum Lajos, Rosenbaum Márkus paksi nyomdatulajdonos veje a kisszállási vasúti állomáson hordókat kénezetett, s midőn az égő ként egy hordóba dugta melyben az előtt spiritusz volt, az elrobbant és a hordó feneke Rosenbaumot agyon sújtotta.

4.p. - Egy magyar honleány életéből c. özv. Perczky Istvánné, báró Horváth Teréz élete.

10. szám

- 1-2.p. - Egy társadalmi kérdés c. „A zsidó kérdést némelyek egyedül bunkós bottal akarták megoldani.” A cikk a zsidó törvényekkel és hagyományokkal akarja megismertetni az olvasókat.
- 1-2.p. - Tárca rovat
- A nihilisták postája c. Az orosz nihilistákról szól.
- 2.p. - Az Országos Magyar Iskolaegyesület felhívása az összes hazai községjegyzőkhöz. Pénzt gyűjt az egyesület javára.
- Pécsi kiállítás c. A kiállításra jelentkeztek eddig : Pécsről 330 kiállító, Baranyából 256, Somogy és Tolnából 201, Magyarország többi megyéiből 520-an.
- 2-3.p. - Paks és vidéke rovat
- Birtok változás. Szeniczey Ferenc nagybirtokos megvette Bergmann Emil biritói birtokát 7600 forintért. Így a köztük lévő vízjogi per tárgyalanná vált.
- Megbírságot molnárok. Az idei tavaszi nagy vízállás következtében a molnárok nem voltak képesek tacsolni, azaz malomkarójukat megfogni és malmaikat azokra kötni, hanem kénytelenek voltak a malmokat macskákon tartani, mégpedig nem rendes helyükön, hanem összevissza. Ezzel kihágást követtek el, a paksi szolgabírótság 50 és 25 forint bírságban összesen 26 molnárt 925 forint összegben marasztalt el a paksi városi szegény alap javára.
- A paksi katasztrófa egyik áldozata, Pataki János és Balala Anna szülőknek 16 éves Anna nevű lányuk, ki 1887. június 18-án halt a vízbe, május 24-én találtatott meg a gerjén Dunában. A katasztrófa áldozataiból még heten nem kerültek elő.
- A paksi kath. legényegylet majálisa fényesen sikerült június 21-én Összes bevétel 116 frt.60 kr. Felül fizettek: Spiesz apát úr, Stockinger és Scharfenberger káplán, N.N.N. hadnagy urak, Hanny Gábor apát, Rézbányai J., Girst Ádám, Dicenti Ernő, br. Rudnyánszky, Madarász, Malatinszky urak, Szonekker József plébános, Müller Rózai Gere János, dr. Hoffmann János, Noszál Henrik, Schmidt József, Gábor József, Hoffer Ferenc, Engl Ferenc, Bründl Kálmán, Huff Ferencné, Zádori Zsófi, Pesztericz Anna, Steinhorn József, ifj. Girst József, Schwentner Józsefné, Chalupka Rezső, Sipos Mihály, Osztermayer István, Geyer Ádám, özv. Holveigerné, Rott József, Ringbauer J., Tomolikné, Horváth Gusztáv, Kusinszky József, Krómer Imre, ifj. Hajpál, Szommerauer József, N.N., Németh Gyula, Scheidt Miklósné, Csango G., Vörös József, Kegler Lajos, Nagy Sándor, Gonti káplán, Girst József, Ekkert F., Bálint J., Langa J., Horváth L., Zsalk Mihály, Lichtensteller Márton, Thomayer Mária, Eizer Istvánné, Schulthesz J.
- 3.p. - Mindenfélék rovat
- Pályázat. Daróczy István gyönki járásbíró a székesfehérvári törvényszék elnökévé neveztetett ki.
- A mohai Ágnes forrás. A mohai savanyúvíz címkéjét és üvegét kritizálja, mert nem látni mi van benne.

- Pest-Pilis-Solt-Kiskun megyében összesen 71 magyar ajkú tanköteles van.
 - A női divat. Minden női ruha magyar jellegű. A kis testhez álló dolmány vagy Attila huszárosan fel van zsinórozva s nem ritkán kackiásan oda vetett vitézkötés díszíti azt. Ezt a jövődöbéli magyar királynőnek Stefániának köszönhetjük. A férfiak a külföldi divatot majmolják.
 - Az árva vagyon biztosítása. A törvény értelmében a gyámhatóságok az árva vagyont tűz ellen biztosítani tartoznak.
 - Új laktanya Tolnán. A m. Kir. Honvédelmi miniszter a vármegye költségén Tolnán két lovas század részére rendes laktanya építését rendelte el. Az egy lovas század elhelyezésére használt laktanya átalakítását rendelte el.
 - Dohánycsempészet ellen. Minden állami és magán vasút, gőzhajózási társulás alkalmazottjai kötelesek jelenteni a tudomásukra jutott dohánycsempészetet.
 - A fővárosi lapokból többnyire a nagy napi politikai lapokat kedveli az olvasó. Ezzel a társadalmi élet közérdekű eseményei helyett a meddő politikai vitákra figyelnek. Az olvasóknak ajánlják a Keresztény Magyarország és a Függetlenség c. lapokat.
 - Rablófogás. Petrovics Jóska nevű kóbor cigányt, akit rablógyilkosság miatt köröznek, Arany József adonyi csendőrőrs parancsnok elfogta és a paksi kir. Járásbíróságnak átadta.
 - Öreg kort ért Pakson Hollán György, 98 évesen halt meg, aki önkészítette famunkáját hátán hordozva a piacon árulta.
 - Kimutatás a paksi r.kath. templom tőkéjéről. Boldogult Maguri volt püspöki házmester hagyatéka több min. 5000 frt., bold. Daróczy Zs. És Girk Alajos örkanonok ajándéka és Spiesz János apát plébános által megtakarított összeg 1465frt. Magánadósoknál 1503 frt.; összes templomtőke 7968frt. Az építendő új paksi templom tőkéi: 812frt.88kr.
 - A Weisz Bálint és neje Hanol Borbála által a templomban felállított Jézus szíve szobor került 250 frt-ba, a két angyal a karos gyertyatartókkal 365 frt-ba, a tabernákulum 250 frt., a vám és szállítás 269 frt.27 kr., összesen 1134 frt. 27 kr-ba. Mindez Párizsban készült a világhírű Troc Robert műintézetében.
 - Saharffenberger János paksi segédlelkész Püspöklakra plébánosnak neveztetett ki.
 - Filoxéra. A dunaszentgyörgyi szőlőhegyen Parragh Albert szőlőjében pusztít.
 - Kinevezés. Horváth Gusztáv paksi kr. Járásbírósági segéd telekkönyv-vezető Győrbe neveztetett ki telekkönyv-vezetőnek.
- 3-4.p. - Egy magyar honleány életéből (II. rész)
- 4.p. - A Sulchan-Arukh c. (Felterített asztal). A zsidók vallási szertartásait és törvényeit foglalja magába. Kiterjed az ember pszichikai és vallási életére, minden gondolatára, minden cselekedetére. Négy részből áll: Orach Chajim (az élet ösvénye), Jore-Dea (bölcesség tan), Chosen Mispat (jgpajzs), és az Eben-Ezer (diadalszobor). A cikk közli részletesen az Orach-Chajim-ot. Közli a cikk Rabbi Sámuel levelét 1005-ből.
- 4.p. - Hirdetés. A Magyar-Francia Biztosító Társaság paksi főügynökség eddigi főügynöke, Girst Ádám egészségi okok miatt lemondott, és helyette Zavaros János városi főjegyző vette át a főügynöki beosztást.

11. szám

- 1.p. - Szíves tudomásul c. A Paks és Vidéke kiadóhivatala kijelenti, hogy a lap a közelgő félévben csak azon esetre fog megjelenni, ha tisztelt olvasói az előfizetési pénzeket pontosan beküldik. A felhíváshoz A Magyar Szövetség is csatlakozik, majd felsorolja kik fizettek elő újabban: Országos Selyemtenyészítő Felügyelőség Szekszárd, Döry Gézané Paks, Főtisztelendő Kovács János Bölcse, főtiszt. Szonekker József Kömlőd, Kurcz József, Kratzl Ferenc Paks, Dunaföldvár város, dr. Magyar Sándor Kiskőrös, özv. Fetter Ádámné Kalocsa, Szakách József Bölcse, Arany József Adony, Csemiczky Béla Kocsola, Rátkay László

- Dunaföldvár, Simon Péter Budapest, főtiszt. Halvax József Mágocs, főtiszt. Scharfenberger János, Kornis Gyula Füzesgyarmat, Samsula József Simontornya.
- 1-2.p. - A takarékpénztárakról c. A Magyar Merkur kitűnő cikket közölt a június 1-ei számában a takarékpénztárak reformjáról, melyben kifejti, hogy esetleges háború alkalmával mily szorult helyzetbe jut a takaréktárak legnagyobb része... A fővárosi bankok és takarékpénztárak máris az eddigi hitelt szűkebb korlátok közé szorították a vidéki takarékpénztárak részére.
- 1-2.p. - Tárca rovat. Egy amerikai polgári házasság c. Angolból fordította Karczfalvi.
- 2-3.p. - P. Szabó Endre: Miért nem elég a jövedelmünk? c. Többet költünk mint keresünk és hiteleket veszünk fel. A közterhek is folyamatosan nőnek. A technika terén előállott gyors haladás az oka annak, hogy az emberiség, érteve a tudomány vívmányai körébe vont művelt társadalmat, egyszerre, váratlanul, kellő előkészület és ránevelés nélkül egészen más világba lépett. A gőz, az elektromosság, a delej csodás erejének az emberiség szolgálatába vétele, a tudomány által meghódoltatása 3-4 évtized alatt rohamosan alakította át a régi viszonyokat újakká. Tanács: szövetkezzünk!
- 3.p. - A Sulchan-Arukh, negyedik törvénytörvényszakasz, a kézmosásról.
- 3-4.p. - Paks és vidéke rovat
- A szomorú öröm. A múlt héten Öröm Mária 14 éves leány fűlt a Dunába Dunaföldváron.
- Tudomásul. Nagy Ferenc ügyvéd az ügyfelek szolgálatára áll.
- Baleset a Dunán. Lapzártakor érkezett a hír, hogy egy teherhajó a paksi felső révi malmokban borzasztó károkat tett. Sokat kiütött a helyéből, többet megrongált és kettőt elsüllyesztett.
- Nászagy helyett koporsó. Egy dunaföldvári cipészlegény öngyilkossága.
- A kalocsai Vajas. 5-20 éves gyerekek százával lepik el a partot és a vizet, és zsbongó eleveenséggel fickándoznak, a veszéllyel nem törődnek.
- Megkerült ló. Ambach János németkéri lakostól elloptott lovára ráismert, amikor háza előtt megállt egyrongyszedő zsidó kocsival. A rongyszedő már a negyedik gazdája volt a lovaknak.
- Majálisok. A paksi ifjúság június 9-én Büttl Gusztáv kerti helyiségében kedélyes juniálist tartott.
- Házvétel. Horváth Gusztáv paksi segéd telekkönyv-vezetőnek lakházát megvette lapunk szerkesztője 2000 ft. vételárban. (De nem ám az előfizetési díjakból! Írja Daróczy.)
- A paksi r. kath. iskolák tőkje összesen 2175ft. amely az alábbi alapítványokból áll: 1. bold. Daróczy Zsigmond prelátus kanonok alapítványa 1800 ft. 2. főtiszt. Forster Ernő pálfai plébános pápai kamarás alapítványa 200 ft. bold. Holovics Boldizsár hagyatéka 175 ft.
- Esküvő. Hoffmann Józsefné Bekker Zsuzsanna leányát, Hoffmann Zsuzsannát oltárhoz vezette Rück Frigyes mányoki birtokos június 12-én.
- A paksi önkéntes tűzoltó egylet f.hó 17-én a Mádi Kovács János-féle kerthelyiségben táncvigalmat rendezett.
- 4.p. - Mindenfélék rovat
- A dohányzás, emelkedett a szivarok ára.
- Budapesti Hírlap. Sikere páratlan a magyar újságírás történetében, a legnépszerűbb lap az országában.
- 4.p. - Egy magyar honleány életéből c. -Deák Ferenc és I. Ferenc József kiáltványa.(Folytatás)
- 4.p. - Szerkesztői üzenetek.
- Reklám: Koritsánszky Dénes kölesdi gyógyszerész sertés gyógyporát ajánlja.

12. számában

- 1-2.p. - Általános magyar szövetség c. A Magyar Szövetség alapszabályai. 1.§. A Magyar Szövetség célja: a magyar nemzetiség eszméjét, a magyar nyelvet, magyar szellemet, magyar érzést terjeszteni és erősíteni; minden egyes magyar embernek, úgy nemzeti irányú társulatnak anyagi és erkölcsi érdekeit egyesektől és társulatoktól kitelhetőleg kölcsönösen anyagi és szellemi erővel előmozdítani, mások jogainak sérelme nélkül.
- 1-2.p. - Tárca rovat : Az arany ember c. Poe Edgar elbeszélése
- 2.p. - Visszaemlékezés, Paks 1888. június 18. A biskói komp-szerencsétlenségről emlékezik a cikk a tragédia első éves évfordulóján.
- 2-3.p. - Háború előtt c. „...a már csaknem egy évtized óta készülő európai háború kitörése közben van... Mi magyarok ebben a nagy háborúban számba sem jövünk. Földrészünkön a germán és a sláv népfajok az uralkodó népfajok, ezek fognak küzdeni az uralomért, a többi érdekei szerint csatlakozik egyikhez, vagy másikhoz. Nem a magyar nép háborúja lesz tehát...”
- 3-4.p. - Paks és vidéke rovat
- Olvasóinkat kérjük az előfizetési díjak beküldésére. „Nincs ugyan semmi panaszunk az eddigi pártolásra, mert amilyen körülmények között a Magyar Szövetség megindult, az eredmény sikeres...”
 - A tortrix pilleriána, paksiasan fináncukac a paksi homoki szőlőkben nagyon elterjedt. Fináncukacnak azért nevezték el, mert zöld libériát és fekete sapkát visel és a bortermésnek éppen oly ellensége, mint a fogyasztási adó.
 - A paksi katasztrófa alkalmával a jötevők adományaiból befolyt 3587 ft., amelynek kezelésére egy bizottság lett választva, Spiesz János apát plébános elnökletével.
 - Paksi kórház pénztőkéjének kimutatása: a városnál követelés 1931 ft., a paksi takarékpénztárnál 221 ft., a paks vidéki takarékpénztárnál 300 ft., magán adósoknál 420 ft. Összesen 2872 ft.
 - Baleset a Dunán. Június 15-én Rozmayer Ferenc tolnai vállalkozónak egy murvával terhelt hajója neki ment a paksi felső révi malmoknak, azokból tízet kiütött, tetemesen megroncsolta és egyet elsüllyesztett.
 - Tüzeset. Június 16-án, Pakson a félutcában Paczolay László háza kigyulladt, s a szomszéd Grossberger-féle ház is leégett. Szerencsére a szél a Duna felé fújt, mely közvetlen mellette folyik és víz is volt bőven.
 - Színészet Pakson. Réthy László színigazgató 25 személyből álló társulata csütörtökön kezdi meg előadássorozatát.
 - Öngyilkosság. Kingl József 20 éves r. kath. Faddi születésű csizmadia legény június 19-én Pakson felakasztotta magát. Előzőleg gazdája megdorgálta egy csizma gyarló foltozása miatt.
 - Halálozás. bezerédi Bezeréj Etelka, néhai Bezerédj István özvegye június 15-én hídjai birtokán 81 éves korában meghalt.
 - Az önkéntes tűzoltók vasárnapi majálisának bevétele 95 ft. 30 kr. Felül fizettek: Spiesz János apát, Flórián István, Rosenbaum Márkus, id. Vigyázó, M. Kovács János, tiszt. Stockinger István, Reich hadnagy, Horváth G., dr. Somogyi Zs., tiszt. Munhácsi Sándor, Petrich Árpád, Osztermayer István, Wimmer hadnagy, Géczy hadnagy, Késmárky I., Szalacsy hadnagy, Galambos M., a paksi legényegylet, Németh Móricz, Grünhut Adolf, Zöldág József, N.N. Büttl Vendel, Gara József, Franke Albert, Akkermann Péter, Vitkovics Gyula, Kocsis József, Makay Lajos, Kródi Mihály, Fischl Ignác, Hoffmann János, Pápay L., Flórián János, Zavaros János, Geyer Ádám, Demmel őrmester, Tóth Zsigmond, Zeiszler Ede, Éberling Mátyás, Elesits Mihály, Blaha Albert, Schwertl Antal urak.

- Fizetés képtelen képviselő. Szeniczey Ödön Paks kerületi országgyűlési képviselő fizetés-képtelenséget jelentett be. Szeniczey kukorica üzletet kötött a budapesti, bécsi és berlini tőzsdéken.
- A Sulchan-Arukh folytatása tér szűke miatt kimaradt.
- 4.p. - Mindenfélék rovat
- III. Frigyes császár halála
- Fejedelmek halála
- Az új lőfegyvereknek a 4.sz. hadtesthez tartozó gyalogsági és vadász csapatok közötti szétosztása már kezdetét vette.
- Tolna vármegye törvényhatósági bizottságának határozata szerint Dombóvár mellett a Kapos csatornán egy vas felszerezetű híd készítenőd.
- Pécsi kiállítás c. A vasút kedvezményes jegyeket biztosít a vásárra látogatók részére. Folyamatosan érkeznek a kiállításra a felajánlások.
- Egy magyar honleány életéből c. (folytatás) Alcím: Deák Ferenc levele és I. Ferenc József kiáltvány. (Ezekről szó sincs.)
- Reklám: Koritsánszky Dénes gyógyszerésznél Kölesden kapható sertés gyógyszert reklámozza.

13. szám

- 1.p. - Értesítés c. A lap június 21. és július 28. között nem jelent meg, mert Daróczy lebetegedett, amely betegség majdnem végzetes volt, tudósít a lap. „A helyben megjelent Paks és Vidéke többszöri kísérletezés után végre végképen megszűnt”, írja Daróczy és szerkesztői társnak átvette a megszűnt laptól Abonyi Károlyt, a Paks és Vidéke volt munkatársát, mert nem vállalja a szerkesztés nehézségeit egyedül. Ezen kívül több „jó tollú” író is megígérte közreműködését, bár ők még nem tagjai a szerkesztőségnek. Az elmaradt számokat pótolni fogják, ígéri a szerkesztőség. A lap következő száma augusztus 1-jén, szerdán fog megjelenni.
- 1-2.p. - Dr. Komlóssy Ferenc országgyűlési képviselő Általános magyar szövetség c. cikke. A képviselő a nemzetközi Általános keresztény szociális szövetség és a Magyar Szövetség alapelveinek hasonlóságáról polemizál. Kijelenti: „Az Általános keresztény szociális szövetség Magyarországon teljesen meg fogna felelni a Magyar Szövetség intencióinak, annak útjába akadályokat nem gördít.”
- Tárca rovat
- Poe Edgar : Az aranybogár c. elbeszélés
- Ács Géza : Ne féltsetek c. verse
- 2.p. - Az Országos Magyar Iskolaegyesületnek legutóbbi budapesti üléséről tudósít a cikk. A közgyűlés Posner Károly cégénél az örökös és az alapító tagok számára diplomákat rendelt meg, melyekhez a pergamentet Duschinszky paksi lakos készíti.
- 3.p. - Paks és vidéke rovat
- A „Paks és Vidéke” e hó 8-án megszűnt. A volt szerkesztő és kiadó Balás Sándor úr nevében felkérjük mind azokat, akik a lap s a „Bűn és Bűnhődés” árával hátralékban vannak, tekintettel Balás úrnak visszamaradt tetemes nyomdai kötelezettségeire – szíveskedjenek a hátralékot hozzá mielőbb beküldeni.
- Új zongora tanító. Füleky Janka kisasszony zongora tanítónő városunkban letelepedett.
- László Károly helybeli tekintélyes iparosnak felnőtt fia szüleiivel való civódás miatt a Dunába ugrott, de kiúszott.
- Papi gyűlés. Július 25-én a dunántúli evangélikus kerületi lelkészek gyűlést tartottak Pakson.
- Veszett kutya. Pakson, 26-án a Malom utcában egy veszett kutyát agyonlőttek.
- Halálozás. Balás Ilonka – Balás Sándor, a Paks és Vidéke volt szerkesztőjének leánykája 7

és fél éves korában, e hó 16-án a skarlátos-typhusnak esett áldozatul. A temetésre koszorút küldtek: Füleky Janka, Késmárky Jolánka, Varga Vincéné, Zavaros János és neje keresztszülők, Bergmann Vilma, Kiss Lajosné, Huszár Róza, ifj. Ráding Józsefné, Gere János postatiszt, Radich Károly, Jakab Imréné, Haasz Ferencné, Pécsről Polák Ida úrnő, a nagyanya, Csuthy László ref. segéd lelkész mondott gyászbeszédet.

- A phyloxéra Pakson. A Sánchegyen és az Úri-hegyen 14 helyen felütötte fejét. Scheuer Miklós városi pénztári ellenőr megvette ifj. Vigyázó Rudolfnak phyloxérás szőlőjét 3000 frt-ért. Nem hisz a fyloxérában.
- A dunántúli ref. egyház püspöke, méltóságos Szász Károly augusztus vége felé kezdi meg püspöki körútját.
- Műkedvelői előadást szándékozik rendezni Pakson a kaszinóban a helybeli tanuló ifjúság.
- A kánikula, mintha csak a lefolyt és szokatlanul hideg télnek ellenlábasra akarna lenni, kutya meleg napok köszöntöttek be. A hőmérő 40-43 fok C, (32 és 34 R.) a napon 50 C-fok.
- Foktön július 24-én az ottani intelligencia zártkörű táncvigalmat tartott.
- 3.p. - Különfélék rovat
- A magyar nyelv Bonyhádon. A bonyhádi izraelita hitközségnek zajos összejövele volt az ottani templomban, melyen néhány önmagáról megfélemedezett izraelita brutális módon tüntetett a magyarság ellen.
- Halálozás. Kerbolt Istvánné szül. Schreyer Karolina július 24-én meghalt Regölön.
- Eljegyzés. Ihig Károly okleveles gyógyszerész eljegyezte Müller Irma kisasszonyt Szekszárdon.
- Pályázat. A szekszárdi és dunaföldvári járásbírószágon megüresedett albírói állásokra pályázatot írtak ki.
- Halálozás. Csukly József Tolna-Szántói postakezelő és a medinai rác pópa Deszancsics Arzén meghalt.
- Nemes vad. Borsody György szekszárdi törvényszéki bíró egy nyolcas szarvast lőtt.
- Olcsó és okszerű méhészet címen dr. Hilbert István gyakorlati könyvet adott ki Szekszárdon.
- 3-4.p. - Az 1888. évi pécsi általános mű-,ipar-,termény-,és állatkiállítás jury-szabályzata. A cikk a megválasztott jury-tagok névsorát közli /jury = zsűri/.
- 4.p. - A király a kereskedelmi múzeumban c. A Budapesten tartózkodó király meglátogatta az egy évvel ezelőtt megnyílt Kereskedelmi Múzeumot.
- Reklám. Koritsánszky Dénes kölesdi gyógyszerész sertés gyógyport reklámoz.

14. száma

- 1.p. - Tisztelt olvasóinkhoz! c. a szerkesztő biztosítja az olvasókat a lap folyamatos megjelenéséről, amelyre Abonyi Károly társszerkesztő a biztosíték, tehát nem fordulhat elő lapszám kimaradás. A „Paks és Vidéke” megszűnésével a Magyar Szövetségre hárul Paks és környékének tájékoztatása.
- 1-2.p. - Poe Edgar : Az aranybogár c. elbeszélés.
- Észrevételek az általános magyar szövetség című cikkekre. A dr. Komlói országgyűlési képviselő cikkére reagál az „A” szignójú szerző, aki nagy valószínűséggel az új szerkesztőtárs, Abonyi Károly. Nézete a zsidó kérdéssel kapcsolatban a következő: „- A zsidóság – egész általánosságban véve tagadhatatlanul sok hibával, sok gyöngével bír, sőt vannak tulajdonságai, melyek sok tekintetben veszedelmesek is lehetnek; ám én mindezek dacára nem tartom sem helyesnek, sem méltányosnak egész általánosságban és feltétlenül pálcát törni e faj felett mindaddig, míg csak egyet is látok közöttük olyat, ki humánus elvei, nemes gondolkodás módja s hazafias irányú működése által őszintén segédkezik szeretett hazánkat az erkölcsi és anyagi virágzás útjára terelni, a jólét és ha-

- talom polcára emelni. Ezt diktálja nekem „a pártatlanul igaz keresztény szeretet,” mert ne feledjük, hogy „kedvesebb az Istennek egy megtért bűnös, mint 100 igaz!” De ezt diktálja a sokoldalú élet tapasztalat s a részrehajlatlan történelem is.”
- 2.p. - Az ismétlők oktatása Pakson c. Az iskolaszék becses figyelmébe ajánlja cikkét a szerző, (X.X.) „Húsz éve annak, hogy Eötvös József báró a magyar közoktatás történetében a korszakot alkotó népiskolai törvényt megalkotta. Az eredmények mellett vannak mulasztások, főleg az ismétlők oktatása terén. A törvény elrendeli, hogy a 12 évet betöltött gyermekek a 15. életév betöltéséig télen 5, nyáron 2 órai ismétlő oktatásban részesüljenek hetente.”
- 2-3.p. - Prologus címmel a balatonfüredi magyar játékszín megnyitásánál 1831-ik évi július 3-án mondott beszédet Tóth István színész. Ezt a beszédet közli a lap.
- 3-4.p. - Paks és vidéke rovat
- Tanítói lemondás. Éles Károly paksi városi tanító öt negyedévi működés után lemondott és Sümegre költözött, hol tetemesen jobb javadalmazásban részesül.
 - A törvényes mérték. Az országban a kilogramm mérték van használatban, csak Pakson vesznek a hentesek régi font szerint, de kilogrammokban adnak el.
 - A paksi szt. háromság. Spiesz apát gondoskodása folytán új kerítést kapott.
 - Tánc oktatás. Csetri Gyula és neje mintegy tíz napja tartják előadásait.
 - Tűz. Augusztus 1-jén Nyikus háza a hidegvölgyi szőlők között, Madarász képviselő úr szomszédságában leégett.
 - A legszebb lányokat elviszik Paksról. Fetter Annát Tóth Gyula úr Szekszárdra, Schmied Lenkét Streicher Lajos Pécsre.
 - Az ellicitált leányok. Kömlődön van két árva leány testvér. A nagyobbikat a faluházánál kiadták formális licitáción 30 forintért, a kisebbiket 40 frt-ért évenként. Tudniillik ennyit kell mindegyiknek évenként rá fizetni annak aki őket eltartja, illetőleg akiknek ők dolgoznak. Eddig is mindkettő fenntartotta magát szolgálat által, sőt még bért is kaptak vagyonuk csonkítása helyett, most már majd ők fizethetnek akinek dolgoznak. Óh Kömlőd!
 - Derék iparos. Gyulai Ignác helybéli cipésmester a pécsi kiállításra 4 pár cipőt küldött.
- 4.p. - Különfélék rovat
- A kutyák veszettsége elleni óvintézkedések. A forró nyári napok a legalkalmasabbak az ebdüh kifejlődésére. Naponta legalább egyszer etessük és itassuk a kutyákat.
 - Az ivóvíz. A rendkívüli nagy hőség miatt a szokottnál is nagyobb figyelem szükséges az ivóvíz tisztaságánakmegőrzésére.
 - Járványos betegségek ellen legjobb óvszer a rendes, mértékletes életmód s szigorú tisztaság a ruházatnál, a házban és az udvaron.
 - Tűz elleni biztosítás. Biztosítsuk vagyonunkat!
 - A Styrum-Lymburg féle alapítványi simontornyai menház gondnokává Horváth Ádám, a Dóry család nyugalomba vonult gazdatisztje választott meg.
 - A magyar hírlapirodalom. Felsorolja a hírlapok nem magyar származású íróit.
 - A pécsi kiállítás XXI. csoportjának zsűri (juryje) tagjait sorolja fel.
 - Wagner László halála, morfium túladagolás miatt.
 - Minden kaszinónak, olvasókörnek ajánlják a Függetlenség c. hetilapot.
 - Gimnázium Szekszárdon. A polgári iskolát gimnáziummá alakítják át.
 - Erdei táncvigalom volt a hőségési Nyulas erdőben.
- 4.p. - Közgazdaság rovat. Koncentrált marha-trágya. A trágyázás hasznosságáról és szükségességéről szól a cikk.

15. száma

- 1.p. - Értésítés c. „A Paks és Vidéke” július hó 8-án megszűnt. A volt szerkesztő és kiadó Balás Sándor úr nevében felkérjük mindazokat, akik a lap és a Bűn és Bűnhődés árával hátralékban vannak, - tekintettel Balás úrnak tetemes nyomdai kötelezettségére, szíveskedjenek a hátralékot hozzá mielőbb beküldeni.” „Lapunk, míg az elmaradt számok utolérhetnek, hetenként kétszer fog megjelenni, jövő számunk augusztus 12-én vasárnap jelen meg.” Olyan tervük van, hogy a „lapban képek is lesznek.” Ismét arról biztosítja a szerkesztő az olvasókat, hogy a lap nem antiszemita, majd így folytatja :”A mi lapunk a zsidókkal csak annyiban foglalkozik, amennyiben szükséges annak felvilágosításához, hogy a zsidóság nem egy vallás felekezet, hanem egy külön népfaj, mely magát évezredek óta állami és vallási törvényeivel, - társadalmi szokásaival minden más nemzetől és fajtól szeparálja, összetartásával külön néppé tömörül, mely tehát sem német, sem orosz, sem török, sem oláh és semmi körülmények között nem magyar.”
- 1-2.p. - Általános magyar szövetség c. D-szignóval, több mint valószínű, hogy Daróczy írása. A szövetség szükségességéről polemizál : „Azt is hallottuk már hangoztatni, hogy minek szeparáljuk magunkat a zsidóktól, minek zárjuk ki őket? Hát ők minek szeparálják magukat, minek zárnak ki bennünket?”
- Tárca rovat
- Poe Edgar : Az arany bogár c. elbeszélés
- Tóth István : Az én szívem c. verse
- 2-3.p. - A selymér tenyésztés meghonosítási módja c. A. (Abonyi Károly) a selyemhernyó tenyésztésének gazdasági hasznáról ír.
- 3-4.p. - A : A mi „Claque Hut” rendszerünk c. A mezőgazdaság modernizálásának problémáiról fejti ki véleményét.
- 4.p. - Paks és vidéke rovat
- Esküvő. Özv. Schmied Mártonné lányát, Lenkét oltárhoz vezette Straicher Benőné fia Lajos, Pécsről. A lakodalmon jelen volt Paksról : Bergmann Emil, felesége és Vilma lánya, valamint Ernő fia; Kurcz József és lányai Marianne és Irén; özv. Csankóné; Posztl Rudolf és neje és Anna lánya; Kozma Ida, Jolán és Etel.
- Tanító választás. A községi tanítói állásra nem választottak tanítót a 11 pályázóból, mert az iskolaszéki tagok hiányosan jelentek meg.
- Práger Károly kaposvári fogtechnikust reklámozza az újság.
- Halálozás. Beládi Huszár Pál a simontornyai Styrum-Lymburg menház gondnoka meghalt. Helyette Horváth András lett a gondnok.
- Vízbe fult Foktőn Holler Tamásnak 10 éves fia.
- Dícséretes szép szokás, hogy egyszer egy héten, szombaton felseprik és fellocsolják a házak előtti területet.
- Csetry Gyula helybeli táncmester műkedvelő színi előadást szándékozik rendezni.
- A paksi pergament gyár. „ Kevesen ismerik a pergament gyárat, melyben Dusinszky Izrael paksi tekerics író saját találmányú módszere után kitűnő pergamentet gyárt. Egész Ausztria-Magyarországban csak egy gyár van Bécsben, melynek gyártmányai azonban Dusinszkyét meg sem közelítik minőségre, árra pedig kétszer oly drágák. Dusinszky szívesen megmutatta nekünk gyártmányát, melyet valóban kitűnőknek találtunk. A pécsi iparkiallításra is küldött belőle, melynek minden esetre egy kitűnő különlegessége lesz. Dusinszky azonban nem tudván találmányával nagy zajt és feltűnést csapni, csak szerény körben van gyártmánya elterjedve. Csodálatos és semmi esetre sem szép dolog a paksi zsidóságtól, hogy nem segítik Dusinszkyt oly helyzetbe, hogy üzletét kiterjeszthesse. Ennek oka egy részben az, hogy Dusinszky nem iparkodott gyártmányát még hitsorsai közt sem kellőleg ismertetni és azt a tehetősebb zsidók nem ismerik.”

- Emlékezés a foktői majálisról, - helyreigazítás, mert az előző tudósításból kimaradt néhány jelenlévő neve.
- Betörés. Pakson augusztus 4-5-közötti éjjel Ring György préházát feltörték. Özv. Fuchsz Mihályné pincéjéről is leverték a lakatot, de a belső zárat nem tudták kinyitni.
- 4.p. - Különlélék rovat
- Új postai szabály. Augusztus 1-től a postautalványon küldhető pénz összege 500 frt. lehet. Eddig 300 frt. volt.
- Öngyilkosság. Tarajossy Vilmos kalocsai születésű soproni államépítészeti hivatalnok pénzzavar miatt agyonlőtte magát.
- Megette a sertés. Mehala Temes megyei községben egy két éves leányka mindkét lábát megette a disznó.
- A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület Zólyom megyei választmánya a felnőttek oktatásánál használandó magyar nyelv és olvasókönyv megírására 200 frt. pályadíjat tűzött ki.
- Sikkasztások. Újabban Sopron és Bereg megyékben voltak kisebb, míg Pest megyében nagyobb sikkasztások.
- Szeszélyes időjárás. A hőmérő 32 R. fokról 14-15 fokra szállott alá, zivatarokkal és felhőszakadásokkal.
- Örvendetes jelenség. A búza ára majdnem egy forinttal emelkedett. Ennek oka a francia és az angol aratások rossz eredménye. Filoxéra irtás. Magyar Pál paksi szőlőműves régóta gyűjt mérges növényeket, hogy vele a filoxérát ki irtsa, eddig sikertelenül.
- Szerkesztői üzenetek.
- Reklám. Práger Ignác Kaposvárról augusztus 8-14-ig Pakson a Nagyvendéglő 5. számú szobájában készít fogakat. Műfogak és fogsorok is készíthetők.

16. száma

- 1-2.p. - A szekszárdi gimnázium c. Az 1876-ban alapított polgári fiú és lány iskolát gimnáziummá tervezik átalakítani. A cikk szerzője úgy véli, jobb a gimnázium, bár azt nem a megye terhére kellene, hanem Szekszárd városáéra, hiszen a Tolna megyei gyerekek zöme Budapest, Kiskőrös, Kecskemét, Kalocsa Kiskunhalas, Pécs, Székesfehérvár gimnáziumaiba jár.
- 1.p. - Tárca rovat
- Tóth István : Korcsmárosné c. verse.
- 1-3.p. - Tárca rovat.
- Poe Edgar : Az arany bogár c. elbeszélés
- 2.p. - A lengyelírtás c. A német birodalom nyugati részében megkezdődött a germanizálás. Néhány száz lengyel néptanítót áthelyeztek, helyükre német tanítókat telepítettek.
- 2-3.p. - A szakértelem emelése c. Anglia, Franciaország és Németország egy-másfél annyi átlagos hozamot nyernek a kalászosokból mint mi. Csak Oroszország áll mögöttünk. Ezt a lemaradást egyedül a szakértelem hiánya okozza. / A.X./ Be kellene vezetni a vándortanítói intézményt, vélekedik a szerző.
- 3-4.p. - A pécsi kiállítás. A vásár programjában filoxéra-kongresszus is lesz.
- 4.p. - Paks és vidéke rovat
- Megbolondult a köszörűs. Egy szekszárdi úri ember nyílsebesen vágatott Szekszárdról Dunaföldvár városába a vasparipán. Látta ezt sok, az utcán játszó gyerek, s már messziről tanakodtak, hogy mi lehet az? Nézi nézi az egyik, beszalad anyjához a házba, s oda kiált neki : Édes anyám, gyűjjék ke ki, nézze csak, megbolondult a köszörűs. (Szegény köszörűs!)
- Kis Gyuri János a paksi újvárosi lóköttők országszerte ismert tagja meghalt a kaposvári börtönben.

- A győri kath. Legényegylet 25 éves fennállása alkalmából rendezett ünnepségre a paks kath. Legényegylet is képviselteti magát Schwendner József világi elnök és Huff János egyleti dékán által.
- Jótékony célú műkedvelő színi előadás a helybeli városi kórház javára augusztus 16-án.
- A szőlő érésre régen nem volt olyan kedvező idő mint az idén.
- Pakson a homokerdőben egy szőlő eladó.
- Méhészeti vándortanítás. Dömötör László méh. v. tanító a megyében előadásokat tart, Pakson szeptember 8-9-én.
- Hagymássy Károly paksi királyi közjegyző állásáról betegség miatt lemondani készül.
- A paksi kath. Legényegylet aug. 19-én a Kovács-féle kertben színjátékkal egybekötött zártkörű nyári mulatságot tart. Az első szereplés című színdarabot mutatják be. Pétersz Ferenc, Takács János, Horváth István, Lam Mihály, Huff János, Neuvirth Lajos és Tiderle Mátyás egyleti tagok és Csetri Gyula színész közreműködésével.
- A paksi városi tanítói állásra a pályázat elbírálása még most sem tartatott meg.
- 4.p. - Különfélék rovat
- Új nemesek. Back Ernő nyitrai földbirtokos és Rust Bernát budapesti lakos maga és utódai részére a magyar nemességet kapták. Az előbbi bégavári, az utóbbi ruszti előnévvel.
- Vácott a jegyző és tanító kezdeményezésére egylet alakult, melynek tagjai magyar beszéd közben használt minden tót szóért 2 krajcár büntetést tartoznak fizetni.
- Örömhír a dohányzóknak. A szivar árának felemelésével csökkent a fogyasztás, ezért tervezik az árak visszaállítását.
- Görbő-Belecskán tűzi fecskendő nem volt, viszont a táncvigalomból befolyt 100 forintért vettek.
- Perczel Antal, Mór fia és szekszárdi törvényszéki jegyző eljegyezte Robert Marietta kisaszszonyt, Robert Emil genfi birtokos leányát.
- Öngyilkosság. Straubinger Jakab tolnai lakos július 30-án felakasztotta magát.
- 4.p. - A király a Kereskedelmi múzeumban c. A kiállítás bemutatja a hazai ipar fejlődését és rámutat a hiányosságra is. Ilyen hiányzó cikkek, amelyeket külföldről kell beszerezni: kerti székek, indiai hintaágyak, kerti legyezők, úti táskák, vadász felszerelések... stb.
- 4.p. - A kalocsai krónikából c. A cikk szerzője bemutatja Scharfenberger Ádám kocsmárost.
- Nyílt tér rovatban N. N. Tiltakozik egy minősítés miatt.
- Reklám. Műfogak és fogsorok Práger Ignáctól Kaposváron.

17. szám

- 1-2.p. - A modern oktatás és nevelés c. /A.y./ „A fiatal nemzedék fizikailag lecsigázva, szellemileg elernyesztve s erkölcsileg majdnem eltompulva, vagy legalább is elkedvetlenül kerül ki a mai oktatási és nevelési rendszer alól az életbe.”
- Tárca rovat
- Poe Edgar : Az arany bogár c. elbeszélés
- 2.p. - A pécsi kiállítás c. A kiállítás megnyitása aug. 11-én délelőtt 10 órakor tiszta égboltozat mellett ment végbe.
- 2-4.p. - Paks és vidéke rovatba
- Titkos társulat Pakson. Egy ház előtti pad leszakított deszkájának sorsa és bonyodalma.
- Dunaföldváron. Miklós József a Dunába fült.
- Nagyszerű építkezés Pakson. A piaci révben egy óriási sertés hizlalda szándékoztatik felépíttetni. Paks legszebb kikötői helyén építendő hizlaldára vajon mikor adta meg az engedélyt a képviselő testület?
- Paks város új jövedelmi forrása. Az idej nagy árvíz a város felőli Duna-partot, amely azelőtt kedvenc és egyedüli séta tere volt az üdülést kereső közönségnek, annyira elszag-

gatta, hogy most a Duna-parton,- főleg a gőzhajó állomás, városháza és uszoda melletti és feletti részen – csak egyesével mehetnek az emberek, az elmosott sétapart helyén pompás iszap rakódott le, melyben a vak csík, a halász emberek ezen kedvenc állatja, oly nagy mennyiségben tenyészik... A halászok kérik a várost, engedje át nekik ezt a területet vak csík tenyésztésre.

- Indiánok Pakson. Egy angol utazó a Dunán hajózva, Paks magasságában a széna és szalma boglyákat indián házaknak nézte.
- Táncpróba. Csetri Gyula aug. 16-án táncpróbát tartott, melyet színi előadás előzött meg.
- Vízbe fúlt. Aug.16-án délután Bali Antal szekszárdi vállalkozónak hajójáról egy 20 éves matróz a vízbe esett és eltűnt, aki olasz eredetű volt és csak Józsi néven ismerték.
- Takonykór miatt lebunkózott lovak. A múlt paksi vásáron Barcsa János, dunaföldvári lakos vett két lovat egy paksi polgártól. Aug. 13-án vissza hozta őket, mert a takonykór tünetei jelentkeztek. Az állatokat leszúrták.
- Kinevezés. Velding János bonyhádi segéd telekkönyvvezető hasonló minőségben Paksra lett kinevezve.

4.p.

- Különfélék rovat
- A gazdasági pályára készülők figyelmébe. A kassai m. kir. gazdasági intézetet ajánlja.
- Faddon a községi korcsmáltatási jog szent Mihály naptól karácsonyig, aug. 26-án árverésen kiadatik.

4.p.

- A kalocsai krónika. Az orosz kovács alkuja a szerviánussal. Egy vidám adoma. Közli: Hang a pusztából!
/Hang Ferenc/
- Nyílt tér. Válasz N. N. Úrnak /S. F./

MAGYAR SZÖVETSÉG.

A magyar nemzethez.

Miön lapunkkal a magyar közönség elé lépünk, tesszük ezt azon biztos reményben, hogy a tisztelt közönség már csak csupa kíváncsiságból is el fogja olvasni, s tudni akarja, hogy mit rejt magában a:

„Magyar Szövetség”?

Hát nem képezzünk-e mi egy nagy egységes nemzetet, egy testet, egy lélekkel egy gondolattal? S ha igen, mire való akkor egy ilyen gyarló, új lapocska mint a

„Magyar Szövetség”?

Igaz, hogy mi magyarok képezhetnénk egy nagy, egészséges, erős és hatalmas nemzetet, s ha hódítani nem akarunk is, lehetnénk legalább itthon urai önmagunknak, és országunknak, de a jelenkor áranlata bennünket oly eszmekörbe sodor, melyben a magyar nemzet és magyar hazae egy tágabb fogalomba olvad, s miön a legkisebb nemzetekben is ébred a nemzeti öntudat és büszkeség, mi multunk dicsőségében elmerülve hagyjuk nyakunkra nőni nemzetiségünket, anélkül, hogy saját nemzeti egységünket megerősítsük, megőrizzük.

Politikusaink a »magyar államesszme« harcosai, — de a magyar nemzetiség, a magyar faj érdekei csak másodsorban bírnak előttük fontossággal. Tisztelet a kivételeknek.

A »Magyar Szövetség«-nek ezéja tehát a magyar fajnak, a magyar nemzetnek érdekeit szolgálja társadalmi uton, politika csinálás nélkül. Tegyük fel azt az esetet, hogy hazánk egy idegen hatalom és nemzet által meghódítottatnék, s mi nem élnénk önálló állami életet; nemde akkor is lehetséges volna nemzetiségünket megőriznünk, s a történelem bizonyítja, hogy az államhatalom nem volt képes soha sem egy nemzetet eltörölni, hanem igenis műveltebb nemzetek műveltebbek nyelvét, szokásait, erkölceit felvették, s azokba be olvadtak.

Ezredéves itt létünk, ezredéves önfenntartási küzdelemünk után ma hetedfél milliónyi népet számlál a tiszta magyar faj. S ennek a magyar fajnak rendelkezésére áll egy óriási államkormányzati szerkezet minden hatalmával, a tudomány és műveltség minden eszközeivel, szellemi és anyagi erő végtelensége, s mégis azt tapasztaljuk, hogy bennünket néhány lútvány izgató abba az állapotba hozott, hogy kénytelenek vagyunk

a magunk faji érdekeink megővéséről gondolkodni.

A magyar hírlapirodalom számos lapjai között alig van egynek kellőnek határozott iránya és ezéja. A viléki lapok legfőbbjei csinálódnak, szerkesztődnek, megtöltenek eszmenélküli rimhalmazokkal, háli tudósításokkal s névjegyzékekkel, éretlen ifjak szárny és toltpróbálgatásaikkal, pletykákkal, személyeskedésekkel, s vezércikkkel melyekből az egyik a másikkal ellenkező nézeteket és elveket hirdet.

Ismét csak azt mondjuk, hogy tisztelet a kivételeknek.

S a közönség? Olvas és nem gondolkodik, ha valami érdekes pletyka vagy pikantéria találkozik, nevet és nem lizet.

Ámde ennek az állapotnak maga a hírlapirodalom iránytalansága az oka, s ebben a hitben, ebben a reményben adjuk a tisztelt közönségnek kezébe a »Magyar Szövetség«, és igérjük, hogy lesz ebben mindig nem csak olvasni, hanem gondolkodni való is, s a közönség szívesen meghozza magának és a ezélnak azon esékély áldozatot, hogy a lap fenntartásához hozzájáruljon.

A Budapesti Hírlap márczius 11-iki számában Vilmos császár haláláról elmélkedve, s a német nemzetet a magyarral összehasonlítva ezeket mondja: »Szegény magyar nép, hol van, ki számodra jövőt teremt, ki a nemzeti eszmét vallja, ápolja, létesíti, fejlesztí s biztosítja? Ki itt az államalkotó államférfi, a szervező, egységes nemzetet képző, igaz, nagy ember? Nincs sehol, senki. Nincs ki halálos ágyán szólhatna megcsináltan Magyarországot. Vannak kik mindennapi kenyérüknek tekintik a politikát és kormányt, vannak sokan; ezek, ha a nemzeti eszmével utközben találkoznak, elfordulnak tőle és megtagadják. — Bismarck gyászolja Vilmos s a német nemzet gyászol vele. Nekünk nincs kit gyászolni, mi a hazát gyászoljuk, magyarok, s a végzetet, mely nagy időkben nekünk nagy ember! nem adott, hanem a drága éveket s a nemzeti erőket silány kezekre bízta. Ezane és ezéltalanul elvesztgettük életünket, Országot örökülltünk, de államot nem tudtunk belőle csinálni, népet vettünk át, s nemzetlé egyesíteni nem bírtuk, haladásnak indultunk s belefáradtunk. Mert nem volt a nemzetnek feje, vezére, méltó a feladathoz.« Így a Bp. Hírlap.

Távol legyen tőlünk, mintha mi magunkat ezen óhajtott főnek és vezérnek kép-

zelnők, de a »Magyar Szövetség« tudni fogja a magyar nemzeti eszmét, fejlesztetni minden arra alkalmas módon, s iparkodni fog azt a társadalom és élet minden rétegébe bevinni, hogy az eszme közérzülétté váljon, míg megjön ama fő és vezér, ki hivatva lesz a nemzeti eszmét teljes diadalra juttatni, kinek mi csak egy szerény közkatónája vagyunk.

A »Magyar Szövetség« a most körülírt irányon és ezélon felül, melytől soha nem fog eltérni, ki fog terjeszkedni minden közérdeklő társadalma ügyre teljes tárgyilagossággal, közölni fog ismeretterjesztő olvasmányokat, gazdasági ügyeket, s felügyel mindenre, amire egy nyilvános hírlapnak joga és kötelessége a közérdek szempontjából felügyelni.

A »Magyar Szövetség« kerülni fog minden személyeskedést, vagy magánügyet mely a nyilvánosság elé nem tartozik.

Tollforgató ifjak komoly irányu és tartalmas dolgozatai elfogadtatnak, — azonban tolttrágo poéták szíveskedjenek verseket ne küldeni.

Mindezek után tisztelettel kérjük a nagyérdemű közönséget, hogy a szép és nemes ezélt előfizetéseikkel pártolni, s lapunkat ismerőseik körében ajánlani szíveskedjenek.

Előfizetési árak:

Egy évre 4 frt;

Fél évre 2 frt;

Negyed évre 1 frt;

az előfizetési pénzek akár a szerkesztőséghez, akár a kiadóhivatalhoz czimezhetők Paksra.

Lapunk külső kiállítás tekintetében értesíthetjük a t. közönséget, hogy Rosenbaum Ignác nyomdátulajdonos nyomdáját új és szép betűkkel szerelte fel, s a kiállítás tekintetében mindent el fog követni, hogy a t. közönség megelégedését kiérdemlje.

A »Magyar Szövetség« e l s ő száma jövő hó 5-én azaz jövő esztörtökön fog megjelenni s azontúl minden esztörtökön.

A nagyérdemű közönség figyelemztetik, hogy az előfizetési pénzeket min é l e l ő b b beküldeni szíveskedjék, mert akik elő nem fizetnek, — eltérőleg laptársaink szokásaitól — azoknak a lapot küldeni nem fogjuk.

Lapunkat csakis különös megrendelés folytán fogjuk küldeni.

Paks, 1888. márczius hó 31-én.

Tisztelettel

Daróczy Zsiga
szerkesztő.

MAGYAR SZÖVETSÉG.

Megjelenik minden esütörtökön.

Egész évre 4 frt.

Fél évre 2 frt.

Negyedévre 1 frt.

A magyar nemesség.

Egy társadalmi osztálynak sem volt soha oly sorsa mint a magyar nemességnek. A birtoknak, hivataloknak, kiváltságos jogoknak évszázados birtokában, 1848-ban, hirtelen, önként, minden szükség vagy kényszer nélkül, lemondott jogairól, hogy jobb-ágyai vele a jogokban, ő pedig jobbágyaival a terhekben egyenlő legyen. A megváltozott helyzetben változatlan maradt ahhoz nem alkalmazkodott, hanem gond és munka nélkül régi uri passzióinak élt, mindig kevesebb jövedelemmel mindig több igényvel. Ezen életmód a magyar nemesség nagy részét a bukás örvényébe sodorja.

Új elemek kerekedtek felül, új fogalmakat juttattak uralomra, s a honalapító, honfentartó, pénzt és vért áldozni tudó, konzervatív és nemes gondolkodású nemesség helyett álliberális, kozmopolitikus, elvetlen, korrupcióból élő vegyes parvenü népesség vette át a vezérszerepet.

A társadalom válaszfalai ledőltek, a kiváltságos nemesség sánczai közé idegenek tolokodtak, kik a még birtokos nemesség büszkségében osztoltak, a kibukottakat pedig azonsfelül még gyalázták is. Egy közvélemény kezdett általánossá válni, t. i.

hogy a nemesi osztálynak nemcsak az uralomra, de még a létezésre sincs joga, érdekeit eltagadták, vagyonát gazdátlanok nyilvánítták, melyet bárki, bármi eszközzel, és bármi uton mindenkor elfoglalhat.

Ezen sajtáságos átalakulásnak egyik eredménye az volt, hogy az arisztokratikus szellem a homo novusokat, a parvenüket is meghódította, s a régi családi arisztokracia megfogyott száma mellett keletkezett a pénzarisztokracia, mely magát azzal egyenjogúnak tekintette, — s a nemesi osztály kevésbé vagyonos része magát kereskedelmi és gyakorlatiabb pályák helyett a tudományos, okleveles pályákra vetette, s a szellemi téren, oklevelekkel akarja vissza szerezni elvesztett állását és befolyását, és különösen a gimnáziumokra és egyetemre tódult.

A szellemi fensőbbiség megszerzése és megtartása nagy hatalom, és a magyar nemesség érzi magát a hatalom visszaszerzésére hivatva. Az állami és megyei hivatalok főképen a magyar nemesség számára alkotott állások és illő, hogy Magyarországon ezeket azok töltsék be, kiknek ősei az országot vérükön szereztek és tartották.

Szűnjünk meg dologtalan és tékozló nagyjaink példait utánozni akarni, tanuljuk

meg azt, hogy minden ember annyit ér a mennyit dolgozik, s ha akarát, munka és kitarással a bennünket megillető állást és befolyást visszaszerzünk, újra kivívjuk magunknak a régi nimbuszt, mely ősi időkől fogva a magyar nemességhez fűződve van.

Sajtáságos, hogy daczára azon támadásnak, melyvel a nemességet illetik, mégis még olyanok is vágnak a megisztelésre, kik ellene mindig küzdöttek, s kik annak értékét tagadták! Ujabbán ismét egy nagybirtokos izraelita nyert a közügyekben szerzett érdemeiért saját és utódai részére nemességet!

Hát mi ez, mint a legnyiltabb bevalása és bizonyítása annak, hogy bizony az izraelita honpolgárok közül eddig hihetőleg csakis azon néhány szerzett a közügyek körül érdemeket, kik nemességet kaptak, — s az ősi nemesség értékének oly heves letagadása mellett, mi értelme van annak, hogy mégis most is a nemesség az utódokra is kiterjed?

Nem tudjuk, hogy mi érdemeket szerzett magának a legujabb magyar nemes, — nemis akarjuk azokat letagadni, sőt ellenkezőleg melegen óhajtuk hogy minden izraelita szilárd támasza legyen a magyar ál-

TÁRCZA.

Este van már *) . . .

Este van már, sötétül a tájék . . .
Bolond lennék, ha még tovább v'rnék.
Rám veszem a feketé gubámát,
Megőlelem szép, barna babámát.

Egész héten még otthon se voltam,
Mindig csak az eke szarvát fogtam:
Rám fér már az gysze: a pihenés,
A rózsámtól egy szelíd ölelés.

A csillag is feltetszett az égen,
Tudom vár a kedves babám régen.
Megyek is én szaporán nem bánom!
Maradjonitt az ókór, a járom.

Jóska ócsém Ugyelj a jószágra,
Visszajövök majd egy éjféltájbá . . .
Egy kis dolgom van odabenn nékem.
Nem láttam a kedves rózsám régen. . .

Tóth István.

Hogyan választottak a pilisiek jegyzőt?

Összejeharhatjuk szép Magyarországot, Dunán innen Dunán túl, Tiszán innen, Tiszán túl, s a

*) Felőváltott a Kisfaludy-Társaság 1887. deczemberi ülésén.

Királyhágón át olyan öt községet, mint Őcsény, Decs, Pilis, Alsó-Nyék és Bata nem igen találunk egy rakáson.

Ezen öt község képezi az úgynevezett »Sárközi Tolnamegyében. Árpád, Atilla, Judit hős alakjai hatalmasan képviselvék a községekben, s minden tagadás nélkül el lehet mondani, hogy szebb, derekabb, természetesebb nők alig vannak a világon, mint a sárköziek; csak az az egy megmagyarázhatlan, hogy a férfi és szép - nem csak minden szombaton látják egymást.

Nincs ugyanis gazda, kinek a szegszárdi híres hegyláncolatban egy tisztességes darab szölleje, s olyan tanyája ne volna, mely lakháznak is méltán beillik. A gazduram itt lakik télen, nyáron át, csak szombaton este néz haza; tavasszal s nyáron a szőlőt munkálja, ősszel leszüreteli, télen pedig levét kezeli. Az aszszony egész éven át honn vezeti a gazdaságot, kapál-tat, vettet, arattat, s hogy úgy mondjunk, az aszszony beállítja a házhoz a kenyeret, az ember a bort.

S daczára e szelvtált gazdálkodásnak, nincs az öt községben ember, ki gazdag ne volna, s jólétnek ne örvendene. Még az a julságos vendégszerület, mely egyik fővónásukat képezi, sem ütött csorbát rajtuk. Nem bujik ám el ott a gazda, ha vendégeket lát közeledni, hanem ha észre veszi, hogy másfelé ezéloznak, maga kiáltja be s alig bocsátja el őket. Ha lehetne, ugy-

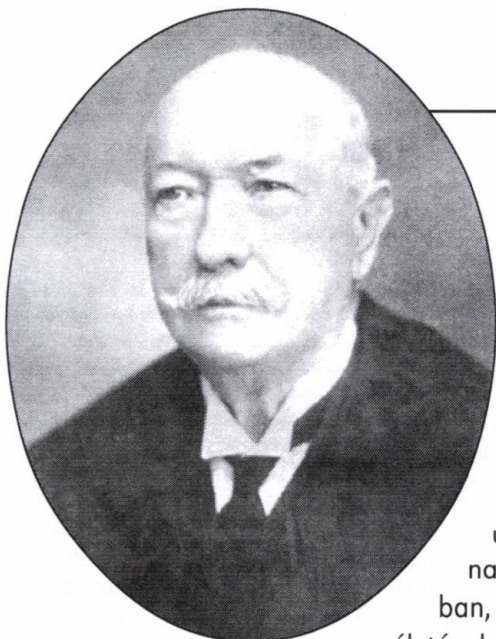
huznák be a kabátos embereket; mert hát jól esik nekik egy kis beszélgetés. S különösen jó szokásuk, hogy nemcsak borral, de egy kis töpörtös pogácsával, szalonnával, sonkával, sőt férfi főzte hatalmas halpaprikással is megkínálják a vendéget.

A társaságot fölülte szeretik, annyira, hogy midőn már vendéget nem foghatnak, a szomszédok magukgyűlnek össze, s nem holmi Verai-féle zöngeményekben, hanem a »Főthi dal« s Garay egyes költeményeinek elneklésében találják örömmüket.

Határozottan elmondhatjuk róluk, hogy derék, értelmes nép, mely ritkán hagyja magát lépre vitétni, vagy ha igen, akkor is csak egyszer, de többször soha. Lesheti a sárközi polgárt az a zugirász, elmondhatja neki, hogy még egyszer oly olcsón és jobban elvégezi dolgát, mint az a zsarnok ügyvéd: beszélhet annak, akár a beteg olasznak, oda megy, a hova készült, a törvény öréhez; — kikeményítheti az a eszmadia annak a eszmadának a talpát úgy, hogy keménységén még a somgyi paraszt foga is meglőrök: nem kell az a sárközi embernek; mert hát mégis csak jobb a fogadott munka a vásári portókánál; — elmondhatja az a szabó szászszor, hogy az angol szövetség jóllehet nincs a világon, s hogy a töle veendét ruha tíz esztendeig is eltart: nem veszi az azt meg; mert ő neki nem reá akasztott, hanem testhez álló, izléses, magyar posztó-

Aki hitvalló és eretnek volt egyszerre

Kecskeméthy István emlékezete

A Biblia évében vagyunk, emlékezünk azokra, akik a magyar nyelvű bibliák fordítóiként az elmúlt évszázadokban újra értelmezték, a kor nyelvezetéhez igazították a Szent Könyvet. A magyar reformátusok megemlékeztek Károli Gáspárról, Nagykároly szülöttéről, aki a XVI. század végén olyan magyar nyelvre fordította le az első teljes protestáns Bibliát, melyet ma is viszonylag könnyen olvasunk és értünk. Van a XX. században, aki méltó utóda a magyar írott nyelvet irodalmivá nemesítő Károlinak, ez Kecskeméthy István. Ő egyike volt a Szentírást legjobban, legértőbben, legszebben tolmácsoló magyar fordítóknak, életének több mint három évtizedét erre a nemes célra fordította.

„Az az életpálya, melyet dr. Kecskeméthy István eddig megfutott, nemzetségünk és egyházunk történetében egyaránt korszakalkotó, sok súlyos válsággal megpróbált, élet és halál határmegyéjén hányatott időket ível át. Az ő gazdag és értékes személyisége e változások sorozatán át bontakozott ki, és benne az a legszebb, a legjobb és legtanulságosabb, hogy örökkévaló, változatlan igazságokat sugárzott szét aktuális, időszerű, mindig a mának megfelelő tanításokban.” - írta róla Makkai Sándor, erdélyi püspök.

Kecskeméthy Csapó István 1864. január 31-én született Pakson elszegényedett nemesi család sarjaként. „A nemes és nemzeti Csapó familia kecskeméti polgárcsalád volt, ezért kapta valamelyik őse királyi oklevéllel a kecskeméti predikátumot” - írja Ravasz László püspök. Anyai nagyapja Gerjen szülötte, aki megőrizte és unokájának átadta az ősi nyelvet, szokásokat, gondolkodásmódot. Ennek a világnak a magyarságát hozta magával és őrizte élete végéig az unoka. A paksi református egyház születési anyakönyvéből tudjuk, hogy apja, Kecskeméthy János asztalos, református vallású, anyja Újlaki Krisztina, a család lakhelye Paks, 1096-os számú ház. Paks monográfiájából tudjuk, hogy a város legrégebb házszámozását a II. József-féle népszámlálás őrizte meg az utókor számára. Ezek szerint, ha a házszámokat rávetítjük a település mai utcahálózatára, valószínű, hogy a Kecskeméthy család háza a mai Dózsa György utca nyugati oldalán, a Keskeny és Kereszt utca között lehetett, ahol akkoriban nyolc ház állott. Ezek valamelyikében született Kecskeméthy Csapó István. Keresztzülei, akik már másnap, február 1-jén keresztvíz alá tartották az újszülöttet, Vásárhelyi József tanító és Újlaki Mária voltak. Az apa egy ösztöndíj iránti kérelemben István fia számára, - aki ekkor már a budapesti teológiai főiskola másodéves diákja - említést tesz másik gyermekéről, Lászlóról, akit szűkös anyagi helyzete miatt apósa, Újlaki István segít anyagilag. E sorok írója egyéb családi adatról semmilyen forrásban nem talált utalást. Ugyancsak e kérelemben, melyet Kecskeméthy János a Tolna megyei Alispáni Hivatal Megyei Bizottságához intézett, tesz említést a család származásáról: „Én a mellékelt bizonyáglevél szerint mint nemes Kecskeméthy Csapó István fia ki ősi tagadhatatlan nemesi jogait mindvégig gyakorolta, Tolna vármegye nemeseinek sorába be vagyok iktatva.” Az alapítványi ösztöndíjból 100 forintot kérvényez fia számára, megemlítve kitűnő tanulmányi előmenetelét. Az alapítványra felügyelő választmány elnöke hamarosan közli az apával, hogy fia attól az iskolai évtől kezdve (1886) megkapja a kért ösztöndíjat éppen kiváló tanulmányi eredményeinek köszönhetően.

Kecskeméthy István első iskolai éveiről keveset tudunk, feltehetően Pakson végezte az elemi osztályokat, hogy melyik iskolában-vajon melyikbe járhattak a református kisdíákok?, ki volt a tanítója, aki elültette e kisfiú lelkébe a tudományok iránti olthatatlan vágyat, aki ösztönözte, hogy a család szűkös anyagi helyzete ellenére tovább tanuljon, mindezt nem tudjuk. De arról már van dokumentumunk, hogy az első gimnáziumi éveket Gyönkön végezte. Egy 1878-79-es tanévről kiadott iskolai bizonyítványban, melyet a gimnázium igazgatója, Varga István állított ki, csupa jeles osztályzat áll. Egy másik dokumentum, mely szintén a gyönki iskolai éveiről szól, 1884-es keltezésű, ezt az Újoncozási Bizottság részére állította ki Varga István igazgató, amiben ugyancsak kiemeli kitűnő iskolai teljesítményét: „Alólírott hivatalosan bizonyítom, miszerint Kecskeméthy István - ev. ref. vallású, született 1864-ik évben Pakson, Tolna megyében,- a gyönki ev. reform. gymnaziumnál a gymnazium 1. 2. 3. 4-ik osztályait osztályisméltés nélkül, sőt kitűnő előmenetellel végezte. Kelt Gyönkön 1884-ik évi január 12-én" A következő osztályokat már Nagykörsön végzi, színjeles bizonyítványai igazolják, hogyan készült ez a fiatalember a választott pályára. Az érettségi bizonyítványában, melyet Ádám Gerzson igazgató állított ki, ez áll: „A fennebbiek szerint a szabályszerű követelményeknek jelesen megfelelően, őt a főiskolai tanulmányokra érettnak nyilvánítjuk." Ugyanilyen magas szinten végzi és fejezi be 1888-ban Budapesten a teológiai főiskolát, ahol olyan kiváló tanárai voltak, mint Kenessey Béla, a későbbi erdélyi püspök, aki majd a kolozsvári tudományegyetem mellett létrehozott teológiai akadémia rektoraként maga mellé veszi professzornak Kecskeméthy Istvánt. Egyelőre azonban éppen befejezi Budapesten főiskolai tanulmányait: „Ennek folytán Tiszteletes Kecskeméthy István atyánkfia mind az igehirdetésre, mind a sakramentumok kiszolgáltatására és általában a lelkési teendők végzésére segédlelkészi minőségben a Dunamelléki ev. ref. Egyházkerület által felhatalmaztatik."- áll a Szilády Áron egyházkerületi főjegyző által aláírt bizonyítványban. Ezek után a kitűnő képességű fiatal lelkészt, aki 1890-ben bölcsészdoktori oklevelet is szerez Szász Károly, dunamelléki püspök veszi maga mellé titkárnak. Négy évig Budán segédlelkész, majd egy évig Pakson, szülővárosában szolgál. Életében gyökeres fordulatot hoz 1895, amikor Szász Domokos erdélyi püspök hívására elfogadja a nagyenyedi református kollégium mellett működő teológiai akadémia felkínált tanári állását. Erdély lenyűgözte, új hazájává lett. Kezdetben újszerű volt ez a világ, merőben más, mint a „dunai kálvinizmus kigazda-gyülekezeteinek szerkezete - írja Ravasz László - hiszen az erdélyi reformátusság és az unitarizmus között alig lehetett a gyakorlatban különbséget tenni. Minden erdélyi ember a maga véérének tartotta a másikat, ezért testvéri szolidaritás, egy nagy és különálló család sajátos öntudata fejlődött ki köztük, amely minden kívülről jövő befolyással szemben öntudatlanul és egységesen védekezett." Ebben a családba kerül bele Kecskeméthy István, magával hozva „a Dunamellékéről az ősi népies kegyességet, a reformátori korból eredő és nemzedékről nemzedékre szálló hagyományos igaz és tisztakeresztyén tudományt, hitvallásokat, káték bölcsességét és hitét."- folytatja Ravasz László püspök Kecskeméthy méltatását. Őt megismerve, mindenki úgy érezte, hogy ő mindenkié, egész Erdélyé. Kettőjük sorsának összefonódását érzékeltette a következő szép gondolattal: „A Duna mellől egy ideszakadt erdélyi ember nyújtja ki kezét túl a határokon, hogy megszorítsa jobbját egy erdélyivé vált öreg dunai magyarnak."

Kecskeméthy István egy tanévet töltött Nagyenyeden, mikor azonban Kolozsváron a teológiai fakultást sikerült beindítani Szász Domokos püspök kitartó munkájának köszönhetően, elhagyta Enyedet, és az egyetemre meghívott legjobb tanárok között ő is tanítani kezdett. Szász Domokos érdeme volt, hogy az Enyeden megmaradt főiskola mellett a Kolozsvári Tudományegyetem mellett létrejött az idők követelményeinek megfelelő teológiai fakultás. Kenessey Béla volt az új intézmény kieszemelt rektora, a keleti nyelvek tanítását bízta volt tanítványára, aki mint a keleti nyelvek doktora héber és görög nyelvet tanított, majd ószövetségi tudományokat, újszövetségi exegezist, szövegmagyarázatot. Az Enyeden megkezdett tanári munkáját folytatta tehát, tanárként a tudományokat az élettel kapcsolta össze, a tanítást a neveléssel. A legszárazabb exact kérdések tárgyalásába is életet tudott vinni. Szellemessége és csillogó humora még azoknak a figyelmét is lekötötte, akik nem követték őt merész elméleteinek olykor nehéz útjain. A diákok megérezték benne a „különvélemények emberét" (Ravasz László), a gondolat forradalmárát. Ez a tudós tanár nem volt beszorítható a különbö-

ző rendszerek korlátai közé, meglátásai, következtetései egy sajátosan gondolkodó ember világlátását tükrözik. Negyven évig volt tanára az Erdélyi Református Egyházkerület kolozsvári Teológiai Fakultásának, a majd félezer erdélyi református pap közül szinte mindenik az ő tanítványa volt, akik a világ sok országában szolgáltak, ahol magyar protestáns gyülekezetek voltak, Magyarországtól az utódállamokon át az Egyesült Államokig

Már fiatalon fordítani kezd a Bibliából, 1890-ben jelenik meg az Énekek éneke fordítása, majd 1903-ban a Márk evangéliuma, aztán a következő évben a Rómaiakhoz írt levél fordításával készül el. 1908-tól kapcsolódik be az újonnan megjelentetett Károli Gáspár-Biblia revideálási munkálataiba. Közben a Zsoltárok könyve fordítással is elkészül, 1913-ban pedig a Skót Bibliatársulat megjeleníti az általa átértékelt több színes képet tartalmazó Újszövetséget.

Vallástörténeti felfogása igen eredeti és sajátos, az ószövetségi történeteket általában mítoszok és mondák maradékainak tartja, bennük a régi mítoszok átértelmezését látja. Szerinte Ábrahám, Mózes, Áron mondai és mitológiai személyek. Úgy véli, hogy a vallástörténeti tények egészen másként mutatják a zsidó vallás kialakulását és fejlődését, mint azt a hagyományos bibliai történetek elbeszélik. Ugyanilyen kritikával boncolgatja az egyes ótestamentumi könyveket, bontja fel azokat eredeti alkotó elemeire.

Új és eredeti az újtestamentumi történetekről való felfogása, nézeteit kifejti a Márk evangéliumának fordítása során készített kiegészítő jegyzeteiben. Jézusban az ószövetségi vallástörténet életre kelését látja, kiemeli csodálatos személyiségét, Jézus alakja konkrét, történetileg élő az ő magyarázatában. Erről a Jézusról szólnak az evangéliumok, felfogása szerint Márk munkája egy csodálatos „messiáseposz”. Az eredetileg versben írt evangéliumot ő maga is versben fordítja le, nagy gonddal állítja helyre benne a ritmust. Az evangéliumot hat könyvre, mindenik könyvet négy (össz. 24) énekre, az énekeket három (össz. 72) jelenésre osztja. Ezeket daloknak vagy idilleknek nevezi, az egyes részek csak tárgyi rokonságban vannak egymással, egyébként önálló, befejezett részek. Véleménye szerint Márk ezeket a történeteket a nép ajkáról gyűjtötte, tehát inkább csak szerkesztője, mintsem szerzője volt az evangéliumos könyvnek. Lukács munkáját tudományos történetírásnak tekint, János írása pedig új megvilágításba helyezi az evangéliumot, ez a magyarázata az evangéliumok közötti különbségeknek.

Tulajdonképpen Kecskeméthy István egész élete a bibliafordítás jegyében telt, s bár a közismertség elmaradt, a szakemberek elismerését kivívta széleskörű tudásával, megkérdőjelezhetetlen felkészültségével. Szakmai körökben számon tartották. A reformáció jubileumi évére (1517-1917) egy magyarázatos Újszövetség kiadását készítette elő az Országos Református Lelkészegyesület kérésére, eleget téve a felkérésnek, hogy az eddig megjelentetett Újszövetség-magyarázatainak néhány fejezetét bocsássa rendelkezésre. Kecskeméthy az Újszövetség Károli-féle átdolgozását 1931-ben kiadta, az Ószövetséggel 1934-ben végzett, feljegyzése szerint szeptember 16-án.

A hatalmas mennyiségű kéziratos fordítási anyag értékelésére hosszú évtizedekig senki se vállalkozott. A kézirat történetének kalandos utóélete volt. Kecskeméthy házassága gyermektelen lévén (házasságkötése 1894-ben volt, felesége Schodl Irma), az 1910-es években jó barátjuk, Máthé Elek Erzsébet nevű lányát fogadták örökbe. Az 1929-ben megözvegyült Kecskeméthyt Máthé Erzsébet nagy szeretettel gondozta élete végéig. Tudatában volt a bibliafordítás jelentőségének. Ő volt a hagyatéék: kéziratok, könyvek, levelezés, számtalan jegyzet egyedüli tulajdonosa. Kolozsváron, ahol élt, kicsi lakásában lelkiismeretesen őrizte nevelőapja hagyatékát. De nem zárkózott el a fordítás iránt érdeklődőktől, a kutatók rendelkezésére bocsátotta a kéziratosokat, például 1971-ben a Református Szemle közölt is az Ószövetség fordításából szemelvényeket. A kiadványhoz Tőkés István teológiai professzor, a Királyhágó-melléki Református Egyház jelenlegi püspökének édesapja írt bevezetőt. Máthé Erzsébet halála után az örökösök a kéziratot a református egyház közgyűjteményeinek adományozták. 1988-ban a Szemle emlékszámot adott ki a teológiai akadémia régi nagyhírű professzorairól, ebben a Kecskeméthy-hagyatékból is közöltek szemelvényeket. Ma már a hagyatéék minden kutató számára hozzáférhető, a fordításokat feldolgozva, rendszerezve, a levelezést szintén olvashatják. Majd hetven év után a kolozsvári Koinónia 2002-ben kiadta az egész Szentírást

Kecskeméthy átdolgozásában. Tőle sokat tanulhatott az eredeti gondolatok alapján az is, aki nem osztotta mindenben az ő véleményét. Azt azonban senki nem tagadta, hogy nála jobban kevesek ismerik csak a biblia világát, melyről azt vallotta, hogy ez a gyökere minden tudománynak, művészetnek, civilizációnak és kultúrának.

Sokoldalú munkásságához tartozik, hogy írt egyházi énekeket, verseket, lapot szerkesztett, részt vett a gyülekezeti munkában, elnöke volt a lelkészegyesületnek, kivette részét az egyház- és nemzetpolitikai életből és küzdelmekből, politikai közszereplést is vállalt, országgyűlési képviselő is volt egy ideig. Tagja volt a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak, megszervezte a Keresztyén Munka Egyletet, felelős szerkesztője, majd a lap tulajdonosa volt az első magyar keresztyén képes családi hetilapnak, a Kis Tükörnek. Egy ideig főszerkesztője volt a romániai magyar lelkészegyesület hivatalos lapjának, az Egyházi Figyelőnek.

1936-ban munkáit agyvérzése miatt kényszerült abbahagyni, kétévi betegség után 1938. május 10-én meghalt. A kolozsvári Házsongárdi temetőben talált végső nyugalomra.

Kecskeméthy István nevét a nagyközönség nem csupán életében, de napjainkban is megismerhette, ha kezébe vette kolozsvári kiadású bibliafordítását, valamint válogatott írásainak kötetét. Írásaiban gyakran hangoztatta, akárcsak protestáns elődei évszázadokra visszamenően, hogy az egyháznak reformációra, az egyház tagjainak pedig újjászületésre van szükségük. De akárcsak elődeit, őt is gyakran vette körül értetlenkedés, megbélyegzés, nem utolsósorban a hivatalos egyház képviselői részéről. Mintha csak hozzá szólt volna halhatatlan elődje, Károli Gáspár az 1590-ben Vizsolyban kinyomtatott Bibliájának nyúlfarknyi előszavában, melyet azonban a további kiadások, ki tudja, miért, már nem vettek át: „Bizonytal tudom, és semmit nem kételkedem abban, hogy ez mi munkánknak, minekutána emberek közzé az kimégyen, sok irigye és sok rágalmazója lészen. Mert miképpen az testet követi az árnyék, azonképpen az virtust, azaz a jószágos cselekedetet követi az irigység. És az kik rágalmazásra születtek, mivelhogy az más ember munkáihoz vagy cselekedeteihez hasonlót nem cselekedhetnek, ha különben annak nem árthatnak, rágalmazzák azt.” Négyszáz-tizenennyolc éve körmölte a gönci prédikátor ezeket a sorokat lúdtollal, viaszgyertya fényénél. Csak nem a XXI. századnak szánta? 1931 szeptemberében Kecskeméthy a Kis Tükör egyik írásában Nicolae Jorga, román miniszterelnök szavait idézi, aki egy angol lapnak adott interjújában azt mondta, hogy: „A vallási újjászületés feltétlenül szükséges.” „Úgy látszik, - teszi hozzá Kecskeméthy, - hogy őméltósága nem tudja, hogy a Kis Tükör azért van hallgatólagosan kimondott egyházi átok alatt, mert még mindig nem unta meg azt hangoztatni, hogy az egyháznak feltétlenül újjá kell születnie.”

Már az indulás perceiben ellenkezéssel fogadták 1896-ban a reformatori elvek alapján megszervezett Evangéliumi Szövetséget, vagy később az általa szerkesztett Kis Tükörben megjelent írásait. Pedig ezek az írások tanítói szolgálatot teljesítettek a családok körében. Írásai nem egyszerűen irodalmi értékük miatt figyelemre méltóak, de a józan értelemre való hagyatkozás, hitébresztő szándék is áthatja sorait. Elemzi a társadalmi jelenségeket, éles szemmel figyel mindenre, Hitler uralomra jutásának idején például arról ír Hitlervallás című írásában, hogy milyen veszedelmet jelent az egyháznak a politika szolgálatába való átállása. Bátran mondhatjuk, hogy helyzetelemzéseire meglepően aktuálisak. Kipengellérezzi a „ládában penészedő” kispolgári „tartalékos hitet”, elítéli a „bárgyú kegyességet, az áhitatos sóhajtozásokat”. Azt is jól látta, hogy a protestantizmus megjelenésétől kezdődően az volt, hogy „minden új tanító külön egyházat szeretne alakítani”, holott, vallja Kecskeméthy, „Krisztus teste egy és oszthatatlan”. Az egyház és állam kapcsolatáról többször azt mondta, hogy „Az egyház az állam lelkiismerete, az állam a csontváz, a társadalom a test, az evangéliumot hirdető egyház a lélek...a lélek a test vezetője, az evangéliumi egyház meg a társadalomé.” Az igazság kereséséről szóló írásában a ma embere is magára ismerhet: „Valahányszor olyan idők voltak, mint most, hogy az emberek a nagy tudománytól megzavarodva már azt sem hitték, hogy van valami igazság, olyankor a szívükben mindig valami mély, titkos, hatalmas érzés támadt, epesztő vágy az igazság után...minél inkább elmerülünk a világban, szívünk annál üresebb, annál boldogtalanabb lesz. És mohón kapkod minden után, amitől kielégülést, békét, boldogságot várhat, de minden hiába, a szívet megcsalni nem lehet. Annak nem ragyogó buborékok, nem csillogó gyé-

mántkövek, nem máról holnapra érvényes igazságocskák kellene, hanem az egy, tökéletes, örök igazság kell." Kulturöntudat című írásában a kor emberének gyökértelenségét, kiüresedett életét, saját értékrendjének hiányában mások felszínes világát utánzó életvitelét teszi szóvá: „Öntudatlanul úszik az árral, megy a csorda után, majmolja a divatot, szokásokat, a felfogásokat, a bölcsességet és a tudományt, a hitet és az erkölcsöt. Mindent magára szed, mindent megeszik, ami olcsó, divatos, amit a világ ura elébe vet."

Több írásának is tárgya a polgári középosztály történelmi szerepe, melynek felemelkedését a reformáció, nevezetesen a kálvinizmus tette lehetővé: „Azt minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy az szülte mai nagyságára, az tette a művelt világ vezető osztályává és gerincévé. Azok az államok váltak a világ uraivá, azok bizonyultak a legerősebbeknek, amelyekben a polgári középosztály a múlt századokban éppen a kálvinista szellem hatása alatt a legjobban megizmosodott. Amikor azonban - folytatja Kecskeméti István Békemozgalom és társadalmi osztályok című 1917-es cikkében - és amilyen mértékben kezdett a kálvinizmus elszíntelenedni és elernyedni, akkor és oly mértékben kezdett a polgári középosztály ősi erényéből kivetkőzni." A középosztály elvetette azokat az eszményeket, melyekért hajdan lelkesedett, a családokban, az iskolában az idegen szellem lett az úr, állapítja meg Kecskeméthy. Keresve sem találhatnánk pontosabb látéleletet saját korunkról olvasva a következőket: „Egy kevély, nagyhangú türelmetlen jövevény, aki semmit bizonyosan nem tud, csak azt az egyet, hogy a mi régi, nemes, megszentelt világnézetünk, amelyben a tudomány a hitnek szilárd fundamentumot, a hit a tudománynak szárnyakat adott, ma már elavult, tudománytalan, és nevetséges maradiság."

A reformációt mindennél meghatározóbb szellemi fordulatként értékeli, mely kivívta a „szabad vizsgálódás jogát", az egyén szellemi és erkölcsi autonómiáját, mely felébresztette az érdeklődést a természet valamint a jogi és társadalmi viszonylatok iránt. Felemelte az általános népműveltség jelentőségét, megszervezte a népoktatást nemzeti nyelven, kezébe adta a magyar protestánsoknak Károli Bibliáját.

Ravasz László így összegezte Kecskeméthy István pályafutását: „Kitelik belőle sok minden: tudós, költő, próféta, pásztor, írástudó és tanító, hitvalló és eretnek, az örök magyar és az örök ember, a mindenkori gyermek és mindenkori bölcs, főképp azért, mert Krisztus foglya és igrice." Akik ismerték, hívei, munkatársai, diákjai bölcsnek és derűsnek látták mindig, akit minden érdekelt, amit nem tanítottak, nyíltszívű, közvetlen, barátkozó lélek volt. A középutat nem szerette, mindig volt önálló véleménye, „a nagy tévedések és nagy igazságok között úgy járt a lelke, mint a harang ütője"- mondta róla Ravasz László. Ez a harang hívja az élőket az emlékezésre, hogy Paks szülötének, Kecskeméthy Istvánnak emléke ne merüljön feledésbe.

Köszönöm dr. Vértes László budapesti orvos-helytörténésznek, hogy felhívta figyelmemet Kecskeméthy István életművére.

Hálával tartozom dr. Sípos Gábor kolozsvári egyetemi docens, levéltárosnak, hogy a kolozsvári református egyház Farkas utcai levéltárában rendelkezésemre bocsátotta a Kecskeméthy István-dokumentumokat.

■ Serdültné Benke Éva

Források:

Makkai Sándor, dr. Ravasz László, dr. Musnay László írásai In: Teológiai tanulmányok-Emlékkönyv dr. Kecskeméthy István teológiai professzor 70-ik, teológiai szolgálatának 40-ik évfordulójára. Kiadja az Erdélyi Református Egyházkerület teológiai fakultásának tanári kara Kolozsvár, 1934.

Zoványi Jenő Magyarországi protestáns egyházkerületi lexikon Kiadja a Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya Budapest, 1977.

Sípos Gábor Kecskeméthy István bibliafordításának kéziratáról In:

Biblia Kecskeméthy István fordítása C E Koinónia Kiadó Erdélyi Református Egyházkerület Kolozsvár, 2002.

Paks nagyközség monográfiája Kiadja a Paks Nagyközségi Tanácsa 1974.(224. old.)

Kecskeméthy István Beszéljünk nyíltan Válogatott írások Koinónia Kiadó Kolozsvár, 2003.

Ragoncsa István: Gyűjteményem

Paks város képeslapjaiból 2.

Az előző részhez kicsit visszakanyarodva a technika ördöge beleszólt és az utolsó képeslap képe rosszul jelent meg ezt most tényleg bemutatnám, tehát: az első képen újra a Szt. Háromság tér és a volt Szenicey kúria, de itt már az épület Neumann Ignácz képfestő műhelyeként is funkcionált. A képen jól látható a boltíves bejáró rész lépcsővel, ami a korábban kiadott lapon még nincsen meg (lásd az előző cikkben).

Szent Háromság-tér

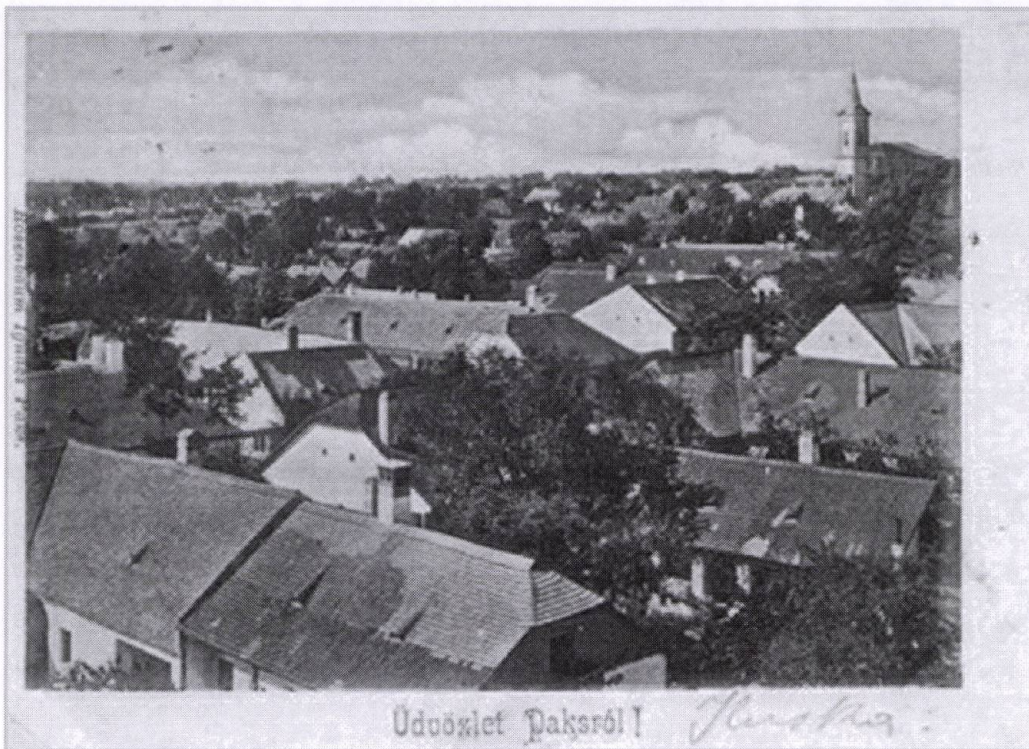
*Kiadó: Kapható Rosenbaum Ignác könyvkereskedésében, Paks. – Tulajdonjog fenntartva.
Futott: 1908. júl. 4.*

Paksról bár kis település volt, manapság már város, ennek ellenére, szerintem nagy mennyiségű lap készült. Bár azt azért meg kell említenem, hogy vannak lapok, (fotók) amelyek későbbiekben újra kiadásra, nyomdába kerültek, több ilyen is ismerek illetve, van a birtokomban. A városunkról mint, minden más városról úgynevezett látképek sokasága készült, ezeket a képeslapokat én személy szerint nem szeretem, nem is nagyon gyűjtöm bár azért akad pár darab nekem is. Az ilyen „madártávlatból” fotózott látképek, Dunán kikötött csónakok, a régi park a sétatérrel, a Duna tulsó oldaláról készített fotókról készült képeslapokon, szerintem nincsen igazán fontos látni való, bár akad elvélve ilyen a feladó által írt szöveg, vagy maga a mondandója érdekes, vagy a lapon található valami különlegesség, ami egyedivé teszi. A korabeli házak, emberek, középületek megismerésére mai állapottal való összehasonlításra, semmilyen segítséget nyújtani nem tudnak és számomra ezek azok a dolgok amiért a képeslapok gyűjtését elkezdtem. Ez természetesen a saját véleményem, másnak lehet, hogy pont ezek a lapok tetszenek, ezért bemutatok egy-két darabot, döntse el mindenki tetszik-e neki.

Ezen kívül van a képeslap gyűjtőknek egy bizonyos szűk köre, akik csak és kizárólag „hibás” lapokat keresnek. Nálam is található Paksról lap ami hibás, ennek a cikknek a végén ezt is bemutatom. A gyakoribb hibás lapok:

- egyszerűbb fajtái a színhibás, színtolódott lapok, ezek sokszor már a nyomdában egyből megsemmisítésre kerültek
- amikor egy adott településhez egy másik település látnivalóját ábrázolják (pld: egy szobrot, ami nem az adott településen látható)
- hibás felirat kerül a látnivalóhoz

A képeslapok gyűjtése az Internet megjelenésével egyszerűsödött könnyebben lehet a hön áhított, hiányzó lapokhoz hozzájutni. Manapság már nem kell kilométereket utazni ahhoz, ha az ember szeretné a gyűjteményét bővíteni a számára még hiányzó lapokkal. Az Interneten több Aukciós oldalon is megtalálhatóak a képeslapok sok-sok témából válogathat mindenki kedvére valót, persze ez már nem a régi gyermekkori gyűjtésünk cserebere érzését adja. Gyűjteményem darabjai az interneten is elérhetőek: www.pakskep.es.lapok.hu címen.

Üdvözlét Paksról!

Látkép (Hosszúcímzéses lap)
Kiadó: Rosenbaum Ignác, Paks
Futott: 1901. aug. 5.

PAKS

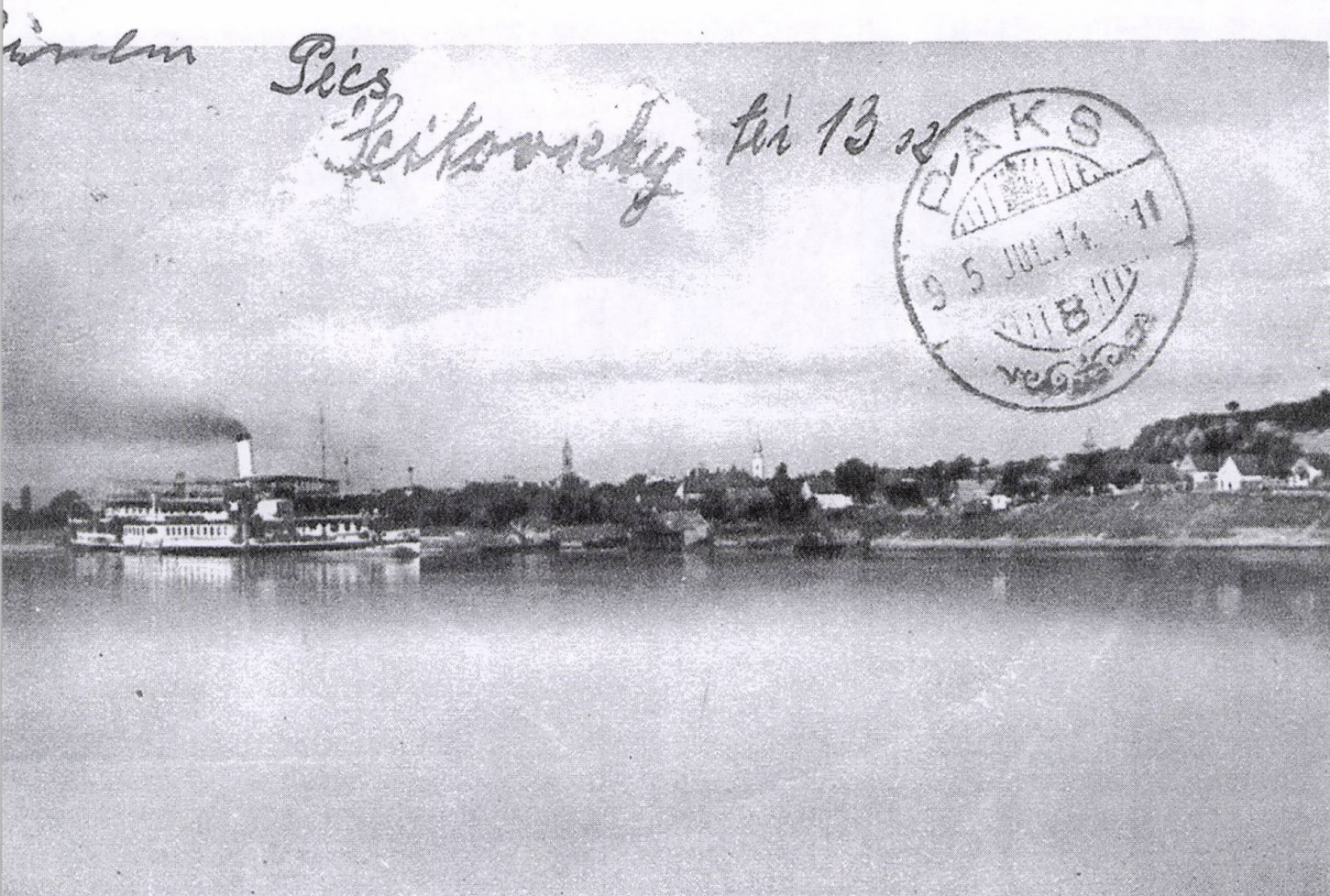
Látkép

Paks, Látkép

Kiadó: 945 Rosebaum Ignác könyvnyomda és pap0rkereskedés kiadása

Futott: 1920-as évek körüli

Paks

Látkép

Paks, Látkép

Kiadó: Monostory utóda Kalántay Budapest kiadása

Futott: 1945. 07. 08.

(A lap érdekessége a hátlapon piros "CENSURÁZVA" felirat, illetve az egymásra ragasztott bélyegek)

PAKS.

Dunai parkrészlet.

Paks, Dunai parkrészlet

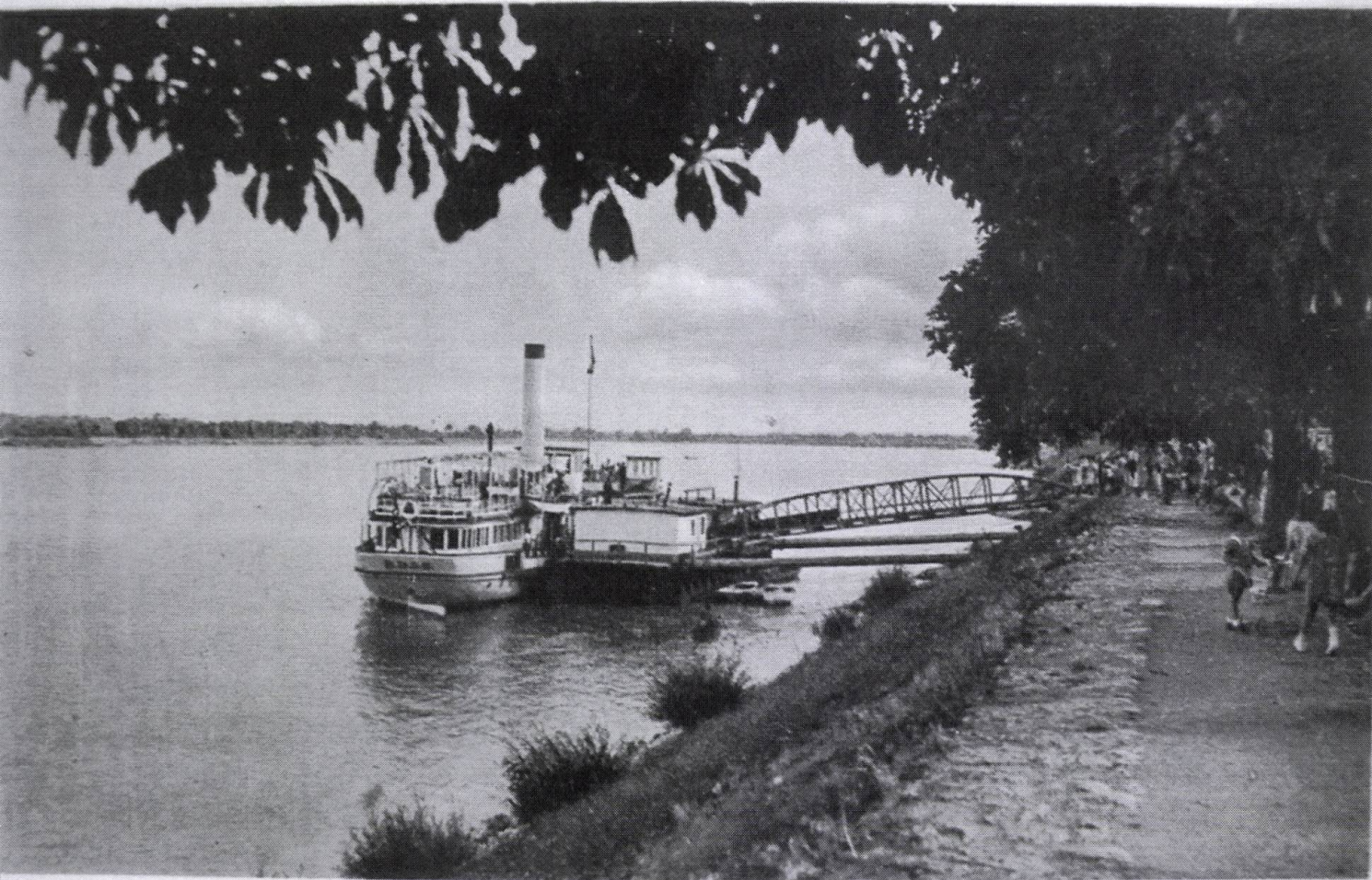
*Kiadó: Rosebaum Ignác könyv- és papírkereskedő kiadása, Paks Tel.: 1
Futott: 1943. 09. 24.*

Paks, Dunakorzó.

Paks, Dunakorzó
A sétatér gesztenyefákkal és a padokkal

Kiadó: Kiss Pál utóda kiadása (Karinger Budapest - Minden jog fenntartva)
Futott: 1939. 08. 26.

Paks. Hajóállomás.

Paks, Hajóállomás

Kiadó: Kiss Pál utóda kiadása (Karinger Budapest - Minden jog fenntartva)

Futott: 1942. 05. 24.

Erzsébet-sétány

Főucca kath. templom

Paks

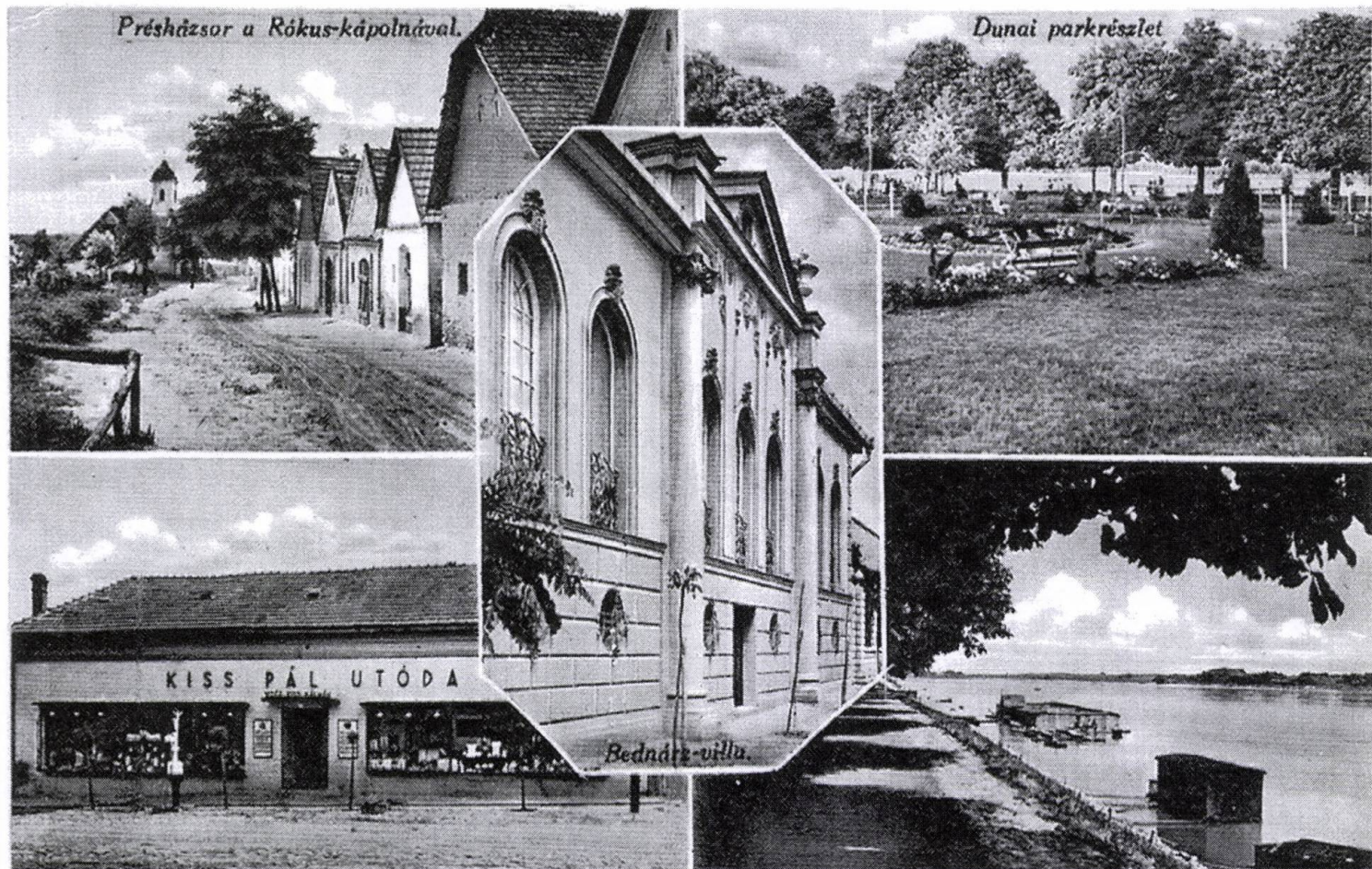
Erzsébet-szálló

Paks, 3 képes mozaik lap

Erzsébet-sétány, Főucca kath. templom, Erzsébet-szálló

Kiadó: Rosembaum Ignác könyvkereskedő kiadása Paks (Weinstock foto – Minden jog fenntartva)

Futott: 1942. 07. 10.

Kiss Pál Utóda üzletháza.

Paks.

Dunakorzó az uszodával.

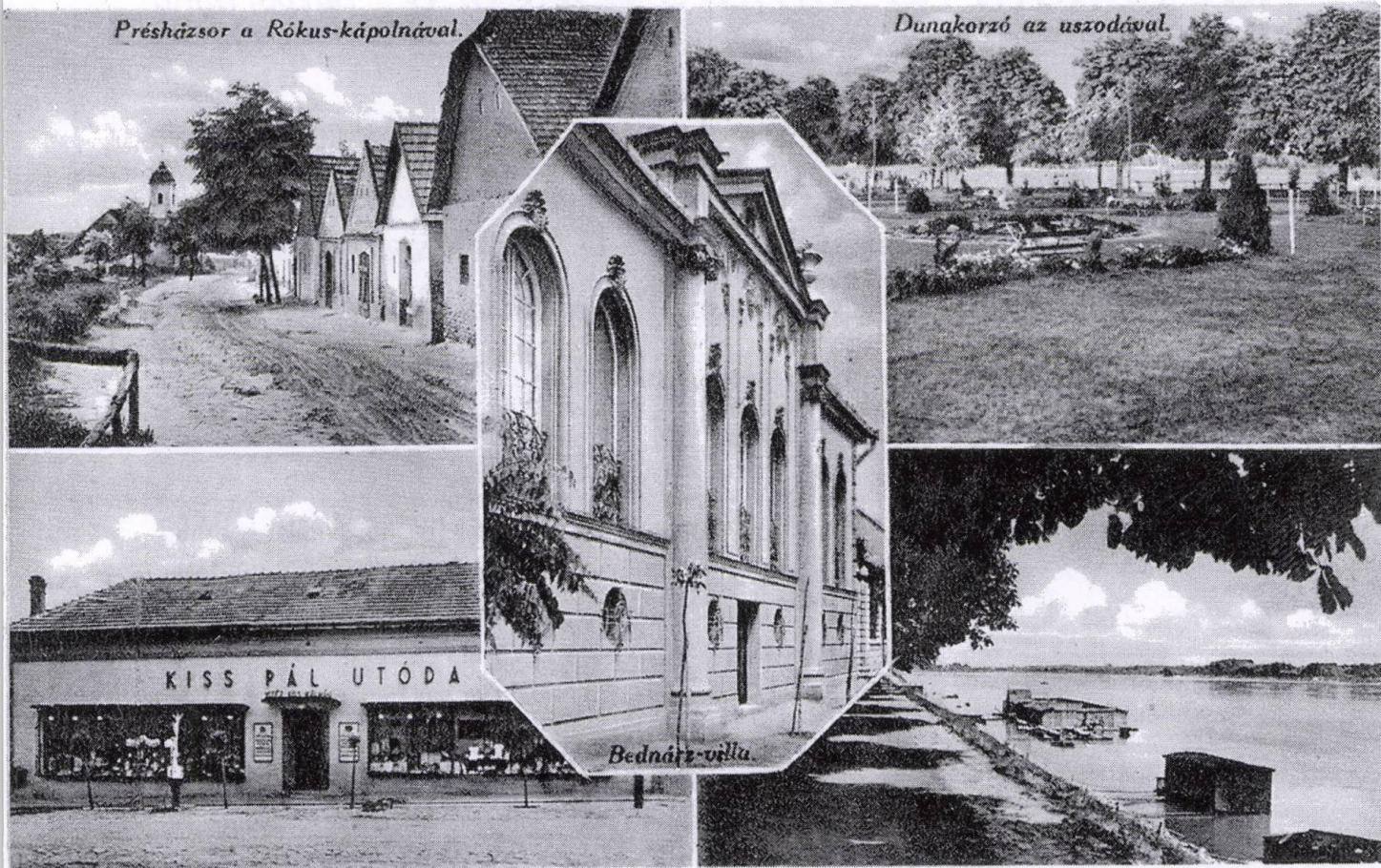
Paks, 5 képes mozaik lap
Prézházor a Rókus-kápolnával, Dunai parkrészlet, Bednártz-villa,
Kiss Pál Utóda üzletháza, Dunakorzó az uszodával

Kiadó: Kiss Pál utóda kiadása (Karinger Budapest - Minden jog fenntartva)

Futott: 1940. 08. 13.

Prézházsor a Rókus-kápolnával.

Dunakorzó az uszodával.

Kiss Pál utóda üzletháza.

Paks.

Dunai parkrészlet.

Paks, 5 képes mozaik lap
Prézházsor a Rókus-kápolnával, Dunakorzó az uszodával, Bednártz-villa,
Kiss Pál Utóda üzletháza, Dunai parkrészlet

Kiadó: Kiss Pál utóda kiadása (Karinger Budapest - Minden jog fenntartva)

Futott: 1940. 08. 13.

Az utolsó két kép érdekessége, hogy az első kép a hibátlan, a másodikon a jobb oldalon lévő feliratok felcserélve!

Ady eskető és temető lelkésze *Haypál Benő*

A XIX. század második felében több paksi református család adta gyermekét a megye jónevű iskoláiba, hogy aztán a lelkészi hivatást választva útjuk a híres nagykőrösi gimnáziumba vezessen, majd a budapesti református teológiai akadémiára. Egyesek pályája magasra ívelt, teológiai professzorok, bibliafordítók lettek, vagy éppen tevékenységük összefonódott a kor valamely híres embere életének meghatározó pillanatával.

Haypál Benő 1869. január 23-án született Pakson, és mint kortársa, Kecskeméthy István, ő is végigjárta a közeli jó protestáns iskolákat, Bonyhádon, Gyöngön tanult, majd Nagykőrös következett, és végül az érettségi évében, 1888-ban a távolabbi Pozsony. Négy év múlva befejezi a budapesti Református Teológiai Akadémiát (A Budapesten 1855-1955 között végzett hallgatók sorában Kecskeméthy István a 8320. számú, Haypál Benő a 6490. számú hallgató), és megkezdli lelkészi pályafutását, mely egészen a püspöki székig ível. Először segédlelkész a Duna menti településeken: Dunavecse, Dunapataj, majd a Kálvin téri egyházközséget irányítja, 1896-tól a budapesti Szilágyi Dezső téri egyházközség vezető lelkésze. Nem csupán lelki gondozója a rá bízott híveknek, de rendszeresen publikál a protestáns sajtóban, (Írói álnevei Saulus, illetve Paulus) könyvei jelennek meg, például A nők jogaiért című két beszéde 1913-ban, Az Úr épít, a nagybányai Igehirdető Kiadónál 1912-ben. ő szervezi meg a Nagypénteki református Társaságot, ő alapítja meg a kamaraerdei Erzsébet Árvaházat. 1918-ban az Országos Református Tanács elnöke, közben szerkeszti az Új Reformáció című lapot, a háború éveiben pedig a Református Katonák Lapját. Az 1881-ben alapított Egyenlőség című zsidó politikai hetilapban is publikál időnként, ez a lap a tisztaeszlári per után indult, felvette a harcot a zsidó ortodoxia ellen, publikáltak benne a keresztény felekezetek vezető férfiai is. Jelentős tevékenységet fejt ki a szabadkőművesek között, az ő nevéhez fűződik a Galilei páholyból kivált 28 tagtársából alapított Sas páholy létrehozása. A páholy neve Haypáltól származik, a sas a fény felé törő, lelki utat mutató, de a földön időnként megpihenő egyúttal a szentségek őreként szereplő jelkép. Haláláig a páholy főmestere volt, társaival jelentős

karitatív tevékenységet folytatnak akkor is, amikor 1920-ban betiltják Magyarországon a szabadkőművesek páholyait.

Baráti köréhez tartozott Boncza Miklós, 1887-1905 között a szabadelvű párt képviselője, ügyvéd, politikus, Erdélyben volt szerényebb birtoka, Csucsán kastélya, később ő lesz Ady Endre apósa. Lánya, akit Csinszka néven ismer az irodalomkedvelő közönség, Boncza Berta 1894-ben született. Boncza Miklós életének utolsó éveit Pestlőrincen töltötte, ott is halt meg 1917 januárjában. Végakarátának megfelelően temetési szertartását Haypál Benő, budapesti református esperes végezte. Minden bizonnyal Csinszka talán még „csucsai várkisasszony” korában ismerte a neves teológust, később Adyt is megismertette vele, akinek lelki gondozója is lett Haypál Benő. De az sincs kizárva, hogy ismerték egymást más vonalon is, hiszen köztudott Ady szabadkőműves vonzalma is, maga is páholytag volt, nagyváradi újságíró korában csak ismerkedett az eszmével, de Pesten már aktív tag volt. Az viszont tény, hogy ő végezte Ady és Csinszka esketését a Szilágyi Dezső téri református templomban 1915. március 27-én. (Hogy részt vett-e a Hársfa étterembeli esküvői ebéden, azt nem tudni.)

Ady Endre 1919. január 27-én halt meg, a kormány a nemzet halottjának nyilvánította, a gyászszertartást a Vörösmarty Akadémia rendezte. Koporsóját a Nemzeti Múzeumban ravalatozták fel, a dízsírhelyet a Kerepesi Temetőben a főváros adta. A Magyar Nemzeti Operaház kórusának gyászéneke után a költőt Móricz Zsigmond, majd Babits Mihály búcsúztatta. Csinszka akaratának megfelelően a gyászszertartást Haypál Benő végezte. Gyászbeszédében utalt arra, hogy Ady Endre népének, nemzeté-

nek és az Ember ember voltának megváltó és megtartó igazságát kereste, ennek a kereső útnak mélységeiről a költő lelkigyakorlatainak tanúságtevője, a lelkész Haypál híven beszámolt: „Én láttam Ady Endrét sírni a sírókkal. Minden versét, és egész életét megszenvedte Ady Endre azért, hogy dicsőség-szolgálata emberi és nemzeti dimenzióban örök időkre megigazuljon”-mondta Haypál Benő, majd Pál apostolt idézte: „A mi vitézkedésünk fegyverei nem testiek, hanem Isten által erősek nagy hatalmasságoknak elrontására”. Ady koporsóját Haypál szavai kísérték végső útjára: „A Krisztus követői nem testi életük épületén külső dísz gyanánt viselik a világmegváltás szimbólumát, hanem szívükben hordozzák a keresztet, azért szenvednek, mert szeretnek. A te életed másokkal és másokért való szenvedés volt.”

A Haypál Benő iránti tisztelet, nagyrabecsülés jele volt, hogy nem egyszer állt ő a kor jeles művészeinek, személyiségeinek koporsója mellett, és kísérte őket utolsó útjukra. Ő temette 1910-ben Székely Bertalant a szadai református temetőben, ő búcsúztatta Lotz Károlyt is 1904. október 15-én.

A Pakson született, nagy ívű pályát bejárt Haypál Benő Budapesten halt meg 1926. május 16-án. Budapesten, a Farkasréti temetőben nyugszik, munkásságát fia, Haypál Béla folytatta (1899-1988). Nevét és emlékét őrzi a Budai Református Egyházközség 1996-ban létrehozott Haypál Alapítványa, melynek célja fiatal generáció nevelése, műemlékvédelem, kulturális foglalkozások támogatása, idősek, rászorultak támogatása.

Emléke szülővárosában is él, Kernné Magda Irén a Paksi Hírnök 2007. április 20-ki számában rövid pályaképet közölt róla.

■ *Serdültné Benke Éva*

OLÁH ZOLTÁN

BOLJÁRNA BOGLÁRKA

Balalajka lajka
balalaj
fülolaj balalaj
balalajka lajka
bojtorján.

Boljárna Bolgárka
balalajka lajka
balkánul lanka
Rodope rögei
balalajka lajka
Boljárna Bolgárka
bojtorján.

Szederinda-csillag,
csillag-szederind
balalajka lajka
bojtorján.

Éjszaka szőtt álmod
Neszebár, Neszebár
hű véred virága
gyökere rózsája
szirmai imája
szívem szövetén
szederinda-ég,
ezeréj, ezeréj,
szederinda kék.

Boljárna Bolgárka
mindeneknek vágya
édenfa virága
szirmolja szűz álmod
örökkön örökké.
Boljárna Bolgárka.
Szederinda kék.

NAGY GÁSPÁR EMLÉKÉRE

Föld-ette, mennyitta
fekete hantok, tengerkék,
Föld feketén, mennyitta kék.

Budakeszi, Felkeszi tizenhét,
Budakeszi, Felkeszi tizenhét
tizenhét.

Hány hetedhét, mennyi kék,
Budakeszi, Felkeszi tizenhét,
tizenhét.

Föld-ette, mennyi itta
fekete hantok, tenger kék.

Húsz kilencvenkettő
Budakeszi, Felkeszi tizenhét,
tizenhét
csupa fény, csupa föld, öröm fény
csupa Föld
fénymennyer.

OLÁH ZOLTÁN

VIRRADAT VIRÁG

Viktóriának

Szemed szeder árja,
csókjaid csirája,
pillantásaid
múlhatatlan álma,
szíveink rózsája
tündérlík tollamon.
Zúzvara zumol,
paraszt morzsol
zizzenő ágra
Viktóriám várva.

Hold-hajnal a harmat
Mária leánya
Viktória, Viktória.
Dalaid a Duna dűnéin
szemeid könnyesése.

Még télen is kikerics virraszt
kéklőn válladon, vállamon
karomból karodon
Viktória...
Kékül az ég,
patakokká pirul a jég
Viktória, Viktória,
Isten mostohája, Viktória Virág
Jézus kisleánya.
Pilled a fél,
elillan a tél,
tavasz trillázik.
él az élet
repül a lét
szeretlek!

BOCSKORÁLL

Kuti Horváth Györgynek

Karát, Hópehely, Gyémánt
élete álma
hópehely-pálma,
télette éjpánt.
Élete álma
hópehely
éjpánt.

Karát-koráll,
hajnali hóima
gyertya gyanta
Énekek bocskor
BOCSKOR ÉNEKEK
csokrok énekék.
Hajnali hóima.

Isten megéltette
lányok hajnalotta,
apját nem feledvén,
anyját elsiratván,
szomorú szaharán,
gyémánt gyehennán
kortyol a holdon
köviköz kútból
száz szép szót.

Élete álma éjpánt.
Örök érvényű,
erek örvényű
életét, diadalát
dúdolja.
Élete álma éjpánt,
jövője újhold,
él-hal-él,
él-hal-él,
Mindent
túl él,
Mindent
túl
él.
Él-hal-él
él-hal-él.

OLÁH ZOLTÁN**KARÁCSONY****Minden elhunyt gyermek emlékére**

Mint némán nyíló pillanat
a hópelyhek lehullanak
nem fáznak a gyöngye ágak
lehelettel paroláznak.

A levelek, mint gondolat
pihennek könnyű prém alatt
álmukat őrzi sok fenyő,
mint holtakat a temető.

Most mindenhol karácsony van
szívekből száz pillangóhad
körbelengi a kis szobát
türelmet hint a gyertyaláng.

Nekem is van szép fenyőfám
tekintet tépte kis faág
alatta ülnek álmaim
mosolyom röpköd szárnyain.

Lassan minden kis szobára
ráhull az éj szempillája
összeség a sok hópehely
átgördül a hold könnyemen.

*A vers a karácsonyi számunkban (2008. december) tévesen jelent meg Míszlai Gyula neve alatt.
Bocsánatot kérek a szerző Oláh Zoltántól, az olvasóktól és Míszlai Gyulától.*

(Beregnyei Miklós)

KUTI HORVÁTH GYÖRGY

HA TUDNÁD...!

Gábor fiamnak

Fiam
 ha tudnád
 hányszor
 ácsorogtam
 olajzöld színű
 kocsidnál
 arcomat
 ráhajtvá
 simogattam
 könnyeim
 rózsafüzérét
 morzsolgatva
 mormoltam
 Neked
 oltalmazó
 imát
 és
 kuncsorogtam
 hajlékod
 előtt
 kánikulában
 levélhullásban
 goromba
 fagyban
 a
 TALÁN-
 bebocsáttatásod
 reményében
 szomorúan
 megbűnhődötten
 szeretetedért
 hisz
 vérem vagy
 drága fiam
 a
 szívemből döfő
 tüskéket
 lecsupálta
 rég
 a
 kegyes
 idő
 Krisztus-lelkeddel
 simogasd meg
 a
 Téged
 tébolyulásig
 szerető
 apád
 hogy
 ne marjon véresre
 naponta
 hiányod
 imádott
 gyermekem
 GÁBOR...!

ÁTRAGYOG A FÉNYED

Klárinak

Álmok
 virradatján
 átragyog
 fényed
 mikor
 gyöngyharmat-
 ingbe
 öltöznek a fák
 s a mezők
 illata
 futótűzként
 lobog
 s madarak
 kórusolnak
 extázisban
 a tájon
 velem vagy már
 ebben
 a csodában
 lélekvirulásban
 mikor
 az est küszöbén
 átlép az alkonyat
 bíbor-palástban
 és égre tűzi
 az éj
 a holdat
 s mosolyod
 csermelyében
 csillagszikra
 csobban

SÉTA A BENYOVSZKY-ERDŐBEN

Klárinak

pillantásodból
 iszom
 a Napot
 utunkra erdő vigyáz
 óriás
 fenyők celtiszek
 tölgyek
 ibolyás dombokon
 megpihen
 lelkünk
 pillangó röppen
 korhadt
 fatörzsre
 akárha múltunk
 kidőlt
 keresztje
 feküdne
 borostyán eredben
 az alkony
 bronzarany
 keretbe
 fogja az erdőt
 a
 madárdalt
 s a felkúszó
 hold
 ezüst-brokátja
 hűvösül
 a tájra
 s csillagabroszt
 terít
 lsten
 szívünk asztalára...

KUTI HORVÁTH GYÖRGY

ARANYOZZA BE...!

Keresztapám, Mohai András halálára

Bütykös, kérges tenyere
 őrzi még, hatvanévnyi
 robot nehezét. Bár rávéste
 redőit a nyolcvan év,
 nem hagyta el soha a jó kedély.
 Szíve kitárt ajtaján, bárki bemehetett.
 Nem volt szégyellni valója,
 volt háza, bora, kenyere.
 Szeméből csermelyként
 csordogált a szeretet.
 Dűlőutak, madarak, barázdák,
 ajándékozzátok meg
 szépségetekkel álmát!
 Ha jön majd az alkony, s az
 őszi levelek sárga könnye,
 aranyozza be Traktorát örökre...!

ÉGRE CSIPKÉZETT

Keresztanyám emlékére

Már nem vársz tengersiz szemekkel.
 Nem simogatsz meleg szavakkal.
 égre csipkézett, bús december
 megáldott mennyei malaszttal.

A tél, miként jött, elvihartzott,
 és nem hagyott mást maga után,
 csak fehér gyászba bújt illatot,
 mely az ébredő parkon fut át.

Most tavasz ring. Hiányod libben.
 Majd virágba lobbannak a fák.
 Emlékek suhannak kék ingben
 és sírodon sír egy barkaág.

KUTI HORVÁTH GYÖRGY

A NŐK DÍCSÉRETE

Szép arcotok felé
már illatot lehel
a nyitnikék mezők szele.

Ti vagytok a fény,
a Nap szíve.

Szent méhetekben
a jövő üzenete.

Nélkületek meghalna
az égen a kékség.

A versben a zene.

A bokor, mely alatt
pásztorszél fuvoláz.

Ti vagytok a Láz,
a Vágy, az Álom.

Bábáskodtok híven,
életen, halálon.

Ó, drága NŐK!

Életkirályok!

Dicsértessék ez a Nap
és fényeskedjék Nékünk...!

Ácsok munkában

A 6-os úton elhaladva emelkedik ki az Erzsébet Szálló új épülete. Ennek szép ácsolatú tetőszerkezete adta az ötletet, hogy megkeressem annak készítőjét. A tetőre felmenve egy fiatal csapattal találkoztam, akinek vezetője Szabó Viktor, alig harmincéves fiatalember. Vele beszélgetek. Kérlek, mutasd be a vállalkozásodat.

Szekszárdon végeztem és 2000-óta vagyok vállalkozó. Társ voltam egy cégnél három évig, majd saját céget alapítottam, „Ácsszerkezet 2007. Kft” néven. Én vagyok az ügyvezető és felelőssel, Kovács Mariannal visszük a céget. Ez egy kis családi vállalkozás. Mikor milyen nagyságú munkánk van attól függően változik az alkalmazottak létszáma.

Milyen nagyobb munkátok volt idáig?

Nagyobb munkáink voltak a Beremendi Cementgyárban hőcserélő torony, a Kaposvári Cukorgyárban két biogáz tároló tartály, gázzáró betonnal, földémszerkezettel, előgyártott elemekkel.

Ezekkel a munkákkal országos szinten egy elég komoly referenciát szereztünk.

Igazán szerkezetépítés a fő tevékenységünk, ami abból áll, hogy zsaluzás, betonozás földmunkák, falak, egyéb ilyen dolgok építése és e mellett a tetőszerkezet készítése.

Hogyan léptél erre a pályára?

Megtetszett ez a szakma, megszerette velem egy ember fiatal koromban. Nyári szünet alkalmával, mint segédmunkás Pestre mentem zsaluzni és akkor megtetszett, beleszerettem ebbe a szakmába. Aztán később sikerült iskolába is elkerülnöm, elvégeztem ezt a szakmát és azóta művelem.

Dolgoztam különböző cégeknél. Nem vagyok az az ember, aki megmarad a fenekén és ezért mindig problémáim voltak, mert mindig a saját kis okoskodásomat kerestem, ez az igazság.

Most már elég jó kapcsolatokkal rendelkező cég vagyunk országos szinten is.

Hogyan sikerült az Erzsébet Szálló építkezésén részt venni?

Úgy sikerült, hogy már tavalyi évben tárgyaltunk egy céggel, aki pályázott erre a munkára, hogy a szerkezetépítésben vezető részt vállalunk. Aztán kiderült, hogy másik cég nyerte meg a pályázatot. Úgy alakult, hogy paksi lakosként megkerestek, hogy helyben vagyunk.

Így kerültünk ide, hogy az összes födémszerkezetet – a pince szintet kivéve – a föld fölötti részekben, a garázst, a rámpát, a magas födémet, a gerendákat mind mi építjük - ami nem fal.

Mit kell tudni erről a födémépítési technológiáról?

Ezek helyszínen öntött vasbeton födémeken a zsaluzat készítése. Ezen az épületen a „Peri” zsaluzatot használtuk. Ez egy zsaluszerkezetnek a neve, ami a helyszínen öntött beton zsaluzatra vonatkozik.

A tetőzet 680 m², amin kb. 13-14 m³ csak a deszkafedés. Közel vagyunk a 35 m³ beépített fához, ami igen jelentős. Ez egy három székállású tetőzet, ami beépítésre alkalmas.

A födémnek azt nevezzük ami vízszintes zsaluzatot kíván.

Ezen a munkán itt vagyunk három hónapja, átlagosan hat fővel.

Most folyamatosan jönnek a munkák. A szerkezetépítést befejeztük. Helyiek vagyunk és a többi helyi csapattal kapjuk a következő feladatokat.

Mit csinálsz szabadidődben?

Horgászom és a családommal vagyok. Két csemetém van, a Dávid és a Bálint, 2 és 12 évesek.

Az elmúlt két évemet elvette, hogy házat építtem, szabadságon évek óta nem voltam.

Megemlítem, hogy nagymamámnak nagyon sokat köszönhetek azt, hogy egyáltalán elindultam az életben, hogy talpon maradtam. Őt Pakson és az országban is nagyon sokan ismerik, mert ő róla volt híres valamikor a halászcsárda. Ő főzte itt a Dunakömlődi Halászcsárdában azt a halászlét, ami országos hírű lett. A neve Varga Pálné, Gizi néni.

Köszönöm a beszélgetést!

■ Wollner Pál

Könyvbemutató

Nagyon kedves Földiek, Mindazok a „Hölgyeim és Uraim”, - gyerekek: kicsi és nagydiákok, , Mindazok, akik Pakszon születtek, vagy ott éltek, élnek, - köztük is főként mindazok, akik szeretik Paksot, tettek, tesznek, és tenni akarnak érte, akár legközelebbi hazájukért, - s persze, Mindazok, akik itt ülnek most a nézőtéren!

Ezt a mai estét, ezt a könyvbemutatót legjobban Inotai Imre, (nekem, volt kedves tanítómként: Imre bácsi) tudná legjobban megrendezni. De persze éppen Ő az, aki ezt semmiképpen sem tehetné meg, - hiszen Róla van szó.

Nem mindennapi tünemény az, hogy valakinek saját lánya (Koch Józsefné, sz. Inotai Gyöngyi) - legkisebb gyermeke, ahogyan ez a népmesében szokott történni - az, aki anya, nagyanya korában arra tartogatja, fordítja ereje, ideje javát, hogy Édesapja emlékét nemcsak sírlátogatással, emlékezéssel őrizze, hanem más, új, eredeti formában is. Természetesen indíttatása a gyermek szeretetéből fakad, de jóval túl is lép ezen. Nem véletlenül ajánlja munkáját szülő- és lakó-helyének: Paksnak, - maguknak az itt élő és elszármazott, (vagy ideszármazott) paksiaknak. Mindazoknak, akik itt ülnek, - s akik szívesen ülnének, (vagy állnának) itt.

Milyen munkát, munkákat is vállalt? Jelentékeny, - mondhatnám: hatalmas, elbátortalanítóan valóban „tenger”-nyi és ugyancsak szerzteágazó -, dokumentum birtokában, úgy érezte, hogy felelősséget is örökölt. Hogy sáfárkodnia - és megfelelően sáfárkodnia - kell; íratlan erkölcsi feladata az, hogy ne hagyja kárba veszni ezt a hagyatékot. Hogy méltóképpen folytatnia kell, (mai, de ideillő divatszóval: kimondatlan, „felülírnia” is szükséges) Édesapja (és joggal mondhatom, egyben távolabbi ősei) szorgos tevékenységét. Önként vállalt munkát, amely nem függ, - nem is függhet - semmiféle külső, hivatalos megrendeléstől; bármiféle, akár erkölcsi, akár egyéb pályadíjtól. Az efféle foglalatosság, - (mint voltaképpen minden áldozatos, igazi, s többnyire névtelen): szolgálat, - amelyet csak a lelkiismeret diktálhat.

Resteltem, - mert nem illik ehhez a remek kis könyvecskéhez, s mert úgy érzem, elsősorban a szerző tiltakozna ez ellen, - hogy efféle emelkedett, szinte patetikus, egyben avult hangnembe tévedtem. Nem illetéktelen! De, - akaratlan -, hamis megvilágításba állítja az egész vállalat, az egész, előttünk álló eredmény értékét. Nem az a fajta igyekezet ez, amelyet megköszönni, méltatni, - netalán „sikerdíjjal” jutalmazni lehetne, (a valódi munka fogalmát megcsúfolva). Inkább ahhoz a legmindennapibb, legközönségesebb tevékenységhez áll közel, amelyet legjobban a szántó-vető, a szakmunkás, a segédmunkás, - a nappalt-éjjelt nem ismerő orvos, vagy még jobban minden anya - ismer jól. Ahhoz, amiről Ady azt írta áhítattal: „Áldassál, emberi Verejték”; „Áldassál, alkotó Verejték”. (S amelyet, így, együtt, - ismét, - napjaink nyomán - nem tudok elhessegetni: - életveszélyes összetéveszteni a - „sarló-kalapács”, avagy a „munkás-paraszt-értelmiség” jelszavakkal. Az igaz fogalmak megtévesztő, hazug, szégyenletes manipulálásával, elkoptatásával.)

Ismét bocsánatot kérek. Ez a kis könyv minduntalan tágabb távlatokat idéz fel. Holott, Koch Józsefné, Inotai Gyöngyi semmi mást nem tett, minthogy az előtte, körülötte tornyosuló iratok, kották, nyomtatványok, fényképek, - s persze: adatok - halmazát megpróbálta rendezni, elérhetővé, áttekinthetővé tenni. Továbbadni, elsősorban a legérintettebbeknek: a paksiaknak. Pontosabban: minden olyan paksinak, s bárki másnak, akit érdekel egy efféle munka.

Elnézést kérek, hogy túl sokszor, s talán túl sokféle értelemben emlegetem a „munka” kifejezést. Nem könnyű megtalálni a megfelelő szót: minek is lehet tekinteni, nevezni megfelelően ezt az előttünk álló teljesítményt? Terjedelmében szerény, tartalmában annál gazdagabb, sokrétűbb. Kivitelezése, pedig napjainkban különösen szokatlanul igényes. Schubert Pétert, a Schubert Grafikai Stúdiót dicséri. Helytörténeti dolgozat? Értekezés? Emlékirat? Mindegyik megjelöléshez van köze, de egyik sem fedti eléggé a kis könyv lényegét. Lehet valakinek olvasmány, másnak nézegetni, lapozni való, személyes emlékeket felidéző. Az is különösen valószínű, hogy többféleképpen is felhasználható adatokkal szolgál. Ezeken kívül lehet inspiráció. Inotai Gyöngyi kezdeményezésként is szolgál

hat. Másokat is hasonló, (avagy egészen különbözőfajta) élmények felszínre hozására ösztönözhet. Ötleteket ébreszt, kedvet gerjeszt másféle, lelkek mélyén alvó belső gondolatok, élmények, emlékek újraéledésére, megörökítésére. Akár „csak” az unokák, s a majdani unokák számára.

Ahhoz, hogy az Inotai Gyöngyi által, önmagának feladott formában, vállalt szinten valósuljon meg ez a fajta megörökítési változat, meglehetősen sok feltétel teljesítése volt szükséges. Különböző szempontok figyelembevételére. Sokfajta kézségre. Új, ideillő eszközök, ismeretek eltanulására, adatok forrásainak fellelérésére, meg- és fel-találására. Vagyis: a legkomolyabb kutatói feladatoknak kellett megfelelnie. „Riporterré” is kellett válnia, hiszen meg- és felkeresett, megszólaltatott élő „adat-szolgáltató alanyok”-at is. Eközben és ezek után következhetett még az anyag elrendezése, megírása, megszerkesztése és sok egyéb munka.

Szerencséje volt abban, hogy már a felmenők hagyatékában is talált írásos adatrögzítést, emlékeztet, - erre hivatkozhatott. Az is könnyítette munkáját, hogy együtt éltek, laktak Inotai Imre nőtestvérével, a Paks-szerte jól ismert (Hoffmann) Máriával, kiváló zongoratanárnővel, orgonistával. Mária néni eleve gondosan őrizett minden családi emléket, élénken tudta ezeket felidézni.

Mindezek mellett még jócskán maradt pótlást kívánó feladat. A pontos, életrajzi és történelmi, földrajzi rend, az időrend rekonstruálása, összeállítása sem egyszerű. Több, egyéb hiányzó láncszem felderítésén kívül azzal is növelte tennivalóit, hogy például (a lényegében középpontba állított) fényképezés terén, a korabeli technikatörténethez, annak magyarországi elterjedéséhez viszonyította Édesapja amatőr munkáját. (Amely mindezek összefüggésében talán meg is haladta az eredeti „amatőr” minősítést.). Magukat a fényképezőgépek fajtáit, márkáit, a laboratóriumi munkákat, ezek fejlődését is gondos, részletes figyelemmel kíséri. (Úgyis, mint az apától tanuló, gyakorlati fényképező.). Utánanézett: személyesen kik vettek részt a dalárdák, színházi előadások, fotószakkörök közös akcióiban. Megkereste a korabeli meghívók, szereposztások, fellépések, kiállítások stb. nyomtatványait (ahol ez sikerült).

(Ehhez kapcsolódik az a kritikai észrevételem, amelyet hiányként érzékelek: kár, hogy az egyes fényképekhez nincs felirat: hol, mikor, milyen alkalomból készültek; kik, milyen paksiak és távolabbiak szerepelnek a képeken.).

Sejtem, hogy mindennek elsősorban helyhiány az oka. Hiszen a - hiányosan felsorolt - tennivalók, döntések között a legnehezebb, s feltehetően a legkevésbé látványos volt bizonyára mindaz, amit a bőség zavara okozott. Egyetlent említve: hogy lehet 10.000 fénykép közül kiválasztani azt a néhányat, amely belefér a kis kötetbe? Hasonló volt, lehetett a helyzet az adatközléssel és feljegyezni valókkal is. Megkockáztatom: Inotai Gyöngyi számára lényegesen könnyebb lett volna két ilyen kötetet kiállítani (illetve legalább kétszer ekkorát), mint máig is tűnődni azon: vajon jól hagyta-e ki azt, amit kihagyni kényszerült? Jól, eléggé reprezentatív módon sikerült-e korlátoznia mind mondanivalóját, mind illusztrációt.

Illetlenül hosszúra sikeredik ez, a saját bevezetőm is, holott eredetileg egy oldalt elégnek tartottam volna. Hiszen könnyen unalmassá lesz egy köznapi próza, maga a prolog műfaja.

Mégsem hagyhatom ki, - vagy inkább előre kellett volna bocsátanom - . Az egész vállalkozás el sem indulhatott volna, a szerző jóval nehezebben is fogott volna egy távlattalan munkához, ha nem áll előtte, mögötte, mellette Gutai István. Paks igen szerencsésnek tudhatja magát, hogy Városi Könyvtárának olyan igazgatója van, aki érdeklődésével, képzettségével, áldozatos, szenvedélyes munkaszeretetével, vonzalmaival és képességeivel messze meghaladja azt a keretet, amelyet hivatalos feladatai szabnak meg. Hosszúra nyúlna, ha számba venném mindazokat értékes saját köteteit, s azokat a kiadványokat (köztük most a Hiador-sorozatot), rendezvényeket stb. amelyeket eddig létrehozott, létrejönni segített, - nem beszélve a jövőt illeti tervekről.

Végül, - bár világunkban különösen - legelőbb kellene mindazokat köszönetnyilvánítással felsorolnom, akik/amelyek pénzügyi támogatása nélkül ez a (megítélésem szerint) becses, kicsi, szép kötet meg sem jelenhetett volna.

Valamennyi közreműködőnek szívből gratulálok! Hozzá kell tennem: elsőként talán mégis a munka életre hívójának: Koch Józsefné sz. Inotai Gyöngyinek

■ Széles Klára

Paks város környezeti állapotáról

2008.

Jogsabályi háttér

Paks város Önkormányzata a környezetvédelem általános szabályairól szóló 1993. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdés e.) pontja előírásnak megfelelően évente értékeli a település környezeti állapotát és azt közzéteszi. A közzététel a helyben szokásos módon, a Polgármesteri Hivatal földszinti hirdető tábláján kifüggesztéssel, illetve a helyi médiákon keresztül történik.

A 2008. évi állapot

Egy település környezeti állapotát nagyon sok tényező befolyásolja, határozza meg. Befolyással van rá például az adott társadalom korösszetétele, az egészségügyi- és szociális helyzet, a gazdaság szerkezete, a gazdasági szereplők környezethez való viszonya, a környezettudatos nevelés szerepe és helye az adott közösségben.

A környezeti állapot értékeléséhez a környezeti elemek számszerűsíthető adatainak megismerésén túl, számba kell venni a környezeti állapotra közvetett módon ható társadalmi-gazdasági folyamatokat, ezen belül a társadalmi környezetet, a területi és települési adottságokat, valamint a gazdasági környezetet is. A vizsgálat kiterjedt a társadalmi környezet esetében a népesség jellemzői, a foglalkoztatottság, a munkanélküliség, a lakosság környezeti problémák iránti érzékenysége (civil szervezetek) áttekintésére, a települési adottságok vonatkozásában a turizmus, idegenforgalom, a gazdaság esetében pedig a gazdasági szereplők városban betöltött szerepére.

A környezeti állapotra közvetett módon ható tényezők:

A népesség korösszetétele a Paksi Kistérségben, így Pakson is kedvező, tekintettel a 19 éven aluliak, illetve a 60 éven felüli időszerűk alacsony arányára. Ez a korösszetétel elősegíti a környezettudatos nevelés miniszélesebb körben történő alkalmazását, illetve azzal kapcsolatos magatartásforma befogadását, nagy hangsúlyt fektetve a 19 éven aluli lakosság környezettudatos nevelésére. A jövedelmi viszonyokra is kedvezően hat, ami elősegíti a környezettudatos életvitel feltételeinek biztosítását.

A foglalkoztatás, munkanélküliség tekintetében Tolna megye helyzete az országos átlaghoz viszonyítva kedvezőtlen, a munkanélküliségi ráta meghaladja az országos átlagot. A Paksi Kistérség, illetve Paks város adatai összességében kedvező képet mutatnak, ezek jóval az országos átlag alatt vannak. A foglalkoztatottsági mutatók közvetlen összefüggésben vannak a jövedelmi viszonyokkal így a kedvezőbb foglalkoztatási viszonyok az előzőekben leírtak szerint hatnak a környezetvédelem helyzetére.

A turizmussal, idegenforgalommal kapcsolatosan továbbra is a fejlesztési lehetőségek kihasználási igénye fogalmazható meg. Lehetőségként említhető például a gyógyvízhasznosítás, a 2006. augusztusában a Limes kongresszusra elkészült és a látogató közönség számára átadott Lussoniumi helyreállítások propagálása, a NATURA 2000 paksi területeinek bemutatása, a 2007. év első félévében elkészülő kortárs képtár népszerűsítése, vagy az egyre népszerűbbé váló Városi Múzeum rendezvényeinek támogatása. A lakosság környezeti problémák iránti érzékenysége pozitívan értékelhető, a városban igen aktív és eredményes munkát végző civil szervezetek tevékenykednek. Fontos ezen civil szervezetek tevékenységének további támogatása és az önkormányzat munkájába történő nagyobb mértékű bevonása.

A gazdasági környezetet jelentősen befolyásolja a PA Zrt. és a kiszolgálásával összefüggő tevékenység. Az atomerőművön kívül 2006-ban Pakson 985 társas (db), és 1138 egyéni vállalkozást (fő) tartottak nyilván. A Paksi Ipari Parkban lévő vállalkozások száma 2008-ban is gyarapodott, megkezdte működését a Barta Ép-Ker Kft., mely építőanyag kereskedéssel foglalkozik, illetve több kereskedelmi egység is megnyitott. A gazdasági tevékenységek városba telepítése során ahogy eddig is, ezután is törekedni kell a környezetbarát technológiák bevezetésére. A környezeti elemek számszerűen mérhető értékei minőségének, javításának érdekében a gazdálkodó szervezetekkel szoros és folyamatos kapcsolat tartás, párbeszéd szükséges. Komoly eredményként említhető, hogy a város közigazgatási területén ez évben jelentős környezetterhelési bírságolásra nem került sor, ami alátámasztja a potenciális veszélyforrást működtető gazdasági egységek tulajdonosai környezettudatos szemléletű gazdálkodását.

A környezeti elemek állapota, illetve a jelentős hatótényezők

LEVEGŐMINŐSÉG

A levegőminőség állapotával kapcsolatban összességében megállapítható, hogy a légszennyezettségi eredmények a kén-dioxid esetében alacsony, az ülepedő por és a nitrogén-dioxid vonatkozásában elfogadható mértékű terhelést mutatnak. Paks környezeti levegője olyan állapotú, mely a kén-dioxid esetében minimális, a nitrogén-dioxid és az ülepedő por vonatkozásában közepes terhelést mutat. Paks kedvező fekvésének, a 6-os főút város melletti - és nem várost átszelő - elhelyezkedésének, a Duna felé fújó tisztító szeleknek köszönhetően Paks környezeti levegőminősége megfelelő. A levegőminőségben belül a biológiai levegőszennyezések közül ki kell emelni a parlagfű helyzetet. A Dél-Dunántúl területén lévő aerobiológia állomások - melyek hatótávolsága 80-100 km - mérési adatai alapján parlagfű szennyezettséget tekintve a dél-dunántúli régió az ország egyik legszennyezettebb területe. Ezen belül Szekszárd és térsége területén összességében az összes pollen-számok - figyelembe véve a napi maximum értékeket is - növekedést mutat. Pakson a parlagfű mentesítésre nagy hangsúlyt fektet mind az Önkormányzat, mind a mentesítésben tevékenyen közreműködő civil szervezetek, közülük is leginkább az Együtt a Parlagfű Ellen Alapítvány. Az alapítvány munkájának köszönhetően a parlagfű mentesítés a város területén mozgalommá vált, elősegítve ezzel a felszámolás lehetőségének megteremtését. A mozgalom további fenntartása szükséges.

A levegőminőség további védelme érdekében szorgalmazni szükséges a közlekedési útvonalak korszerűsítését, a megújuló energiaforrások szélesebb körű alkalmazását, minden olyan új technológia megtelepedését ami a környezet igénybevételének visszaszorításával valósítható meg.

TALAJOK ÉS VIZEK

A talajok és vizek védelmével kapcsolatban megállapítható, hogy a földtani, vízföldtani sajátosságokra tekintettel a település ivóvízellátó vízbázisai nem sérülékenyek, a felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny terület nem jellemző a településen, a jogszabályok szerint a település érzékeny besorolású.

A város vízellátása, szennyvízelvezetése, - kezelése kedvező, a magyarországi és regionális viszonyoknál lényegesen jobb.

A település nitrát érzékeny területen helyezkedik el, mely alapján fokozott figyelmet kell fordítani az állattartással összefüggésben a talajerő-utánpótlásra, melynek módját jogszabály szabályozza.

A minőségi mutatók javítása érdekében, elsősorban a mezőgazdasági termelőkkel, az Önkormányzat együttműködést kell, hogy kialakítson. Az együttműködés során meg kell határozni azokat a területeket, ahol az Önkormányzat közvetlen segítséget tud nyújtani.

ZAJ- ÉS REZGÉSTERHELÉS

Paks város zaj- és rezgéshelyzetét meghatározó domináns forrás a közúti közlekedés. A közúti közlekedésből eredő zajszint és rezgés mértéke, nemcsak a városon áthaladó országos közutak nyomvonalai mentén magas szintű, hanem a város összegyűjtő-összekötő útjai mentén is. Hiányoznak a várost elkerülő gyorsforgalmi utak, valamint a várost elkerülő utak, melyek elvezetnék az átmenő forgalmat a város területéről, továbbá melyek által a legnagyobb terhelést jelentő nehézgépjármű forgalom kitiltásra kerülhet.

Kedvezően befolyásolja a zajhelyzetet, hogy az üzemek többsége jelentős anyagi ráfordítással, ütemezetten végzi a szükséges zajcsökkentési intézkedéseket. Kedvező továbbá, hogy az újonnan létesült üzemi létesítmények, illetve vállalkozások úgy kezdik meg működésüket, illetve akkor kapnak telepengedélyt, ha igazolják a megengedett határértékek teljesülését.

A jövőt tekintve szükséges a Közlekedési Konceptióban és Intézkedési Tervben meghatározott közlekedési szerkezet átalakításokat elvégezni. Ez elősegíti a zaj- és rezgésviszonyok kedvező alakulását.

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A hulladékgazdálkodással összefüggésben megállapítható, hogy a közszolgáltatás bővült és a színvonal emelkedett. Lehetőség nyílik a szelektív hulladékgyűjtésre (hulladékgyűjtő szigetek, hulladékudvar), biztosított a hulladékok környezetkímélő, lerakással történő ártalmatlanítása, továbbá a kor követelményeinek megfelelően megtörténtek az előkészületek (tervezések) a rendszer továbbfejlesztésére (komposztáló, építési törmelék lerakó). Idén megnyílt a Kisállat Hulladékgyűjtő és Átmeneti Tároló. 2007-ben 14029 tonna kommunális hulladékot fogadott be a szeméttelep.

A hulladék helyzettel kapcsolatosan kevésbé hatékony tevékenység az illegális hulladéklerakók felszámolására irányuló törekvés. A rendszeres bejárások ellenére is folyamatosan visszatérő probléma az illegális hulladék lerakás. Felszámolása még hatékonyabb ellenőrzéssel és a lakosság környezeti nevelésének bővítésével kísérelhető csak meg.

TERMÉSZETI KÖRNYEZET

A táj- és természetvédelem területén kiemelt figyelmet érdemel a Dél-Mezőföldi Tájvédelmi Körzet részeként védett területek (Paksi tarkasáfrányos, Üрге mező, Tengelici homokvidék), az országos védelemre javasolt területek (Imsósi erdő, Téglagyári löszpart) és a helyi védettségű területek, valamint az egyedi tájértékek. Külön figyelmet érdemel a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által közzétett NATURA 2000 területek megismerése.

Ahogy már a turizmus, idegenforgalom értékelése során említettük ezeknek a területeknek a lakossággal való megismertetése elengedhetetlen. Meg kell ismerni mi az amit védenünk, óvnunk kell. Mivel a vizuális élmények hozzásegítenek a jó gazda szemlélet kialakításához, az Önkormányzatnak részt kell vállalnia ezen természeti értékek széleskörű bemutatásában. Ezt célozza meg többek között a Városi Múzeum tervezett állandó természettudományi része is.

ÉPÍTETT KÖRNYEZET

Az épített környezet vonatkozásában megállapítható, hogy a város területén található műszaki alkotások (épületek, utak, közművezetékek) állapota, a tudatos emberi tevékenységnek köszönhetően (különbéle pályázatok, programok elindításával) a város közigazgatási területén javul. Az önkormányzat közút- és közműhálózat felújítási programja, a magántulajdonban lévő lakóházak (iparosított-, illetve hagyományos technológiával épült lakóházak, védett építészeti értékek) korszerűsítési célú támogatása jelentős előrelépést eredményezett az épített környezet minősége vonatkozásában. Az épített és természeti környezet egyensúlya biztosított, az épített környezetben eszközölt beavatkozások nem hatottak ki a természeti környezetre.

KÖRNYEZETBIZTONSÁG

Környezetbiztonsági szempontból megállapítható, hogy az erőmű valamint az Ipari Parkban lévő poliuretán habot előállító üzem tevékenysége mellett a veszélyes anyagok közúti szállítása jelent, jelenthet potenciális veszélyt. A veszélyes anyagok közúti szállításából eredő jelenleg meglévő potenciális kockázat a várost érintő közútfejlesztésekkel a közlekedési struktúra javításával jelentősen csökkenthető. Továbbra is hangsúlyozni kell az M6-os autópálya megépítésével összefüggő várost elkerülő gyűrű (elkerülő út) megépítésének szükségességét.

A fentiekben leírtak alapján SWOT - analízisben is összefoglaltuk a város környezeti helyzetét. Az analízis lényegében egyfajta pillanatnyi képet vázol fel a jelenlegi helyzetről, és megfogalmazza a jövőképet is, megadva azt a cselekvési program vázat ami mindenképpen jótékony kihatással lehet, lesz a város környezeti állapotának alakulásában. Az elkövetkezendő években célszerűnek látszik az éves értékeléseket ezen analízis tükrében elvégezni.

SWOT – analízis

ERŐSSÉGEK

- Az önkormányzat igényli a környezetvédelemmel kapcsolatos problémák feltárását, környezetvédelmi program készítését,
Kedvező táji és természeti adottságok,
- Környezeti minősége, állapota összességében jó,
- A településrendezési tervezés szabályozottsága,
- A települési hulladékgazdálkodási terv megléte,
- Az elhullott állati tetemek begyűjtésének és ártalommentesítésének követelmények szerinti megvalósítása,
- A szennyvízcsatornázás megléte,
- Műszaki védelemmel és engedéllyel rendelkező, megfelelő technológiával üzemeltetett szilárd hulladéklerakó,
- Megújuló energiaforrások alkalmazásának lehetősége (napenergia, szélenergia, bioenergia, stb.),
- Ipari eredetű környezeti károsodások nincsenek, illetve a kárelhárítások megtörténtek,
- A korszerű agrártermeléssel a mezőgazdaság környezetkárosító hatásának (erózió, műtrágya, növényvédőszer) csökkenése,
- A település teljeskörű ivóvízellátása,
- Kedvező közlekedési (út, vasút) kapcsolat és kedvező struktúrafejlesztési tervek (M6),
- Alacsony a zajterhelés,
- A földgázellátás,
- A szervezett szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása,
- A kistérségi összefogás erősödése.

GYENGESÉGEK

- A közüzemi hálózatok elöregedése,
- Mélyfekvésű, belvízveszélyes területek,
- A talajvíz készletek elszennyeződése,
- A településen átmenő főút mentén kialakuló zajszint és légszennyezettség,

LEHETŐSÉGEK

- Helyi környezetvédelmi szabályozás, az önkormányzati rendeletek felülvizsgálataival,
- A kedvező környezeti állapot (levegő, felszíni és felszín alatti vizek, természeti területek, épített környezet) megőrzése,
- Az értéket képviselő természeti területek megőrzése,
- A felszíni vizek medrének, töltéseinek folyamatos rendezése,
- Gazdaságfejlesztés,
- A turizmus, ÖKO turizmus fejlesztése,
- A mezőgazdasági, közlekedési és kommunális eredetű terhelések mérséklése,
- A pollenallergia veszély csökkentése,
- Az erdőgazdálkodás ökológiailag fenntartható fejlesztése,
- A mezőgazdaság környezeti adottságainak ökológiailag fenntartható fejlesztése,
- A talajok termőképességének megőrzése (erózió mérséklése, tápanyagpótlás biztosítása),
- A biogazdálkodás megvalósítása,
- A növénytermesztésből származó környezeti terhelések csökkentése,
- Az állattartásból származó szerves trágya hasznosítás szabályozása,
- A település közlekedési struktúrájának a fejlesztése,
- Regionális hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztésének a végrehajtása,
- A szelektív hulladékgyűjtés fenntartása,
- Pályázati lehetőségek kihasználás.

Helyi egyedi védettségű építészeti értékek

(korábbi védetté nyilvánító rendelet száma

14/1996. (VII. 1.) kt. számú önkormányzati rendelet)

Sorszám	Cím	Megnevezés	Helyrajzi szám
HÉ A teljesépület			
HÉ 01.	Rókus utca 21.	Prelátus	1116
HÉ 02.	Hidegvölgy utca 2.	Présház	2030
HÉ 03.	Petőfi utca 12.	Lakóház	1765
HÉ 04.	Deák Ferenc utca 10.	Városi Bíróság	1037
HÉ 05.	Templom utca 3.	Lakóház	956
HÉ 06.	Vörösmarty utca 11.	Óvoda	846
HÉ 07.	Kossuth Lajos utca	Evangélikus templom	912
HÉ 08.	Kossuth Lajos utca	Evangélikus iskola	910
HÉ 09.	Templom tér	Jézus szíve templom	979
HÉ 10.	Újtemplom utca	Szentlélek templom	4283/2
HÉ 11.	Árok utca 27.		268
HÉ 12.	Sas utca 5.		1011
HÉ 13.	Deák Ferenc utca 13.		12
HÉ 14.	Dózsa György út 29.	Kereskedőház, volt lakóház	757
HÉ 15.	Deák Ferenc utca 23.		7
HÉ 16.	Dózsa György út 2.		49
HÉ 17.	Dózsa György út 10.		130
HÉ 18.	Dózsa György út 12.		131
HÉ 19.	Villany utca 1.	Városi Könyvtár	138
HÉ 20.	Dózsa György út 18.		136
HÉ 21.	Dózsa György út 20.		137
HÉ 22.	Dózsa György út 23.		815

Sorszám	Cím	Megnevezés	Helyrajzi szám
HÉ 23.	Dózsa György út 27.		817
HÉ 24.	Dózsa György út 39.		710
HÉ 25.	Dózsa György út 40.		237
HÉ 26.	Dózsa György út 41.		708
HÉ 27.	Petőfi utca 7.		1737
HÉ 28.	Petőfi utca 9.		1736
HÉ 29.	Petőfi utca 11.		1734
HÉ 30.	Petőfi utca 13.		1733
HÉ 31.	Petőfi utca 15.		1732
HÉ 33.	Deák Ferenc utca 26.		1061
HÉ 34.	Fehérvári út	Présház	2469
HÉ 35.	Fehérvári út	Présház	2377
HÉ 36.	Fehérvári út	Présház	2470
HÉ 37.	Fehérvári út	Présház	2471
HÉ 38.	Fehérvári út	Présház	2472
HÉ 39.	Fehérvári út	Présház	2473
HÉ 40.	Sárgödör tér	Présház	2533
HÉ 41.	Sárgödör tér	Présház	2590
HÉ 42.	Ősz utca	Présház	2669
HÉ 43.	Ősz utca	Présház	2670
HÉ 43.	Ősz utca	Présház	2670
HÉ 44.	Ősz utca	Présház	2671
HÉ 45.	Ősz utca	Présház	2672
HÉ 46.	Sebestyén utca	Présház	2777
HÉ 47.	Kápolna utca	Présház	442
HÉ 48.	Hegy utca 7.		8119
HÉ 49.	Hegy utca 9.		8120
HÉ 50.	Sánchegy utca 3.		8434
HÉ 51.	Sánchegy utca		8466
HÉ 52.	Csokonai utca 8.		8090
HÉ 53.	Hegy utca 67.		8154
HÉ 54.	Hegy utca 13.		8122
HÉ 55.	Hegy utca 15.		8123
HÉ 56.	Hegy utca 51.		8146/2
HÉ 57.	Radnóti Miklós utca 36.		8540
HÉ 58.	Béke utca	Présház	8344/27
HÉ 59.	Béke utca 80.	Volt Ambrózi malom és berendezése	8364
HÉ 60.	Béke utca 3.		8362
HÉ 61.	Béke utca 11.		8269
HÉ 62.	Béke utca 15.		8272
HÉ 63.	Béke utca 13.		8270
HÉ 63.	Béke utca 13.		8270
HÉ 64.	Szabadság utca 1.		8114
HÉ 65.	Bartók Béla utca 1.		8613
HÉ 66.	Bartók Béla utca 3.		8612
HÉ 67.	Bartók Béla utca 5.		8609
HÉ 68.	Szabadság utca 32.		8062
HÉ 69.	Bajcsy-Zsilinszky utca 4.		1007
HÉ 70.	Deák Ferenc utca 9.	Két épület	15

Sorszám	Cím	Megnevezés	Helyrajzi szám
HÉ 71.	Dózsa György út 13.		856
HÉ 72.	Dózsa György út 15.		854
HÉ 73.	Dózsa György út 17.		853
HÉ 74.	Dózsa György út 31.		756
HÉ 75.	Dózsa György út 45.		705
HÉ 76.	Dózsa György út 46.		240
HÉ 77.	Dózsa György út 66.		405
HÉ 78.	Dózsa György út 68.		406
HÉ 79.	Anna utca 33.		1566
HÉ 80.	Virág utca 2.		930
HÉ 81.	Sas utca 3.		1010
HÉ 82.	Dózsa György út 85.	Régi épület	3333
HÉ 83.	Dózsa György út 64.		404
HÉ 84.	Gagarin utca		5120/6
HÉ 85.	Biritó puszta		0269/46
HÉ 86.	Biritó puszta		0358/1
HÉ 87.	Gyapapuszta	Kápolna	0860
HÉ 88.	Petőfi utca 6.		1744
HÉ 89.	Deák Ferenc utca 3.		18
HÉ 90.	Petőfi utca 30.		1780
HÉ 91.	Deák Ferenc utca 8.		1036
HÉ 92.	Hidegvölgy utca	Sírbolt	0941/8
HÉ 93.	Deák Ferenc utca 25.		5
HÉ 94.	Templom tér 6.	Volt Zárda, ma iskola épülete	964/1

HÉM Védett műtárgy

HÉM 01.	Anna utcai közkifolyó
HÉM 02.	Tavaszi utcai közkifolyó
HÉM 03.	Templom téri közkifolyó
HÉM 04.	Hidegvölgy utcai közkifolyó
HÉM 05.	Széchenyi téri közkifolyó
HÉM 06.	Dózsa György úti közkifolyó
HÉM 08.	Kishegyi úti közkifolyó

HÉR Egyes épületrészek

HÉR 01.	Árpád utca 13. (tömeg)	8026
HÉR 02.	Béke utca 14. (tömeg)	8247
HÉR 03.	Béke utca 4. (tömeg és homlokzat)	8253
HÉR 04.	Árpád utca 17. (csatorna - homlokdeszka)	8030
HÉR 05.	Hegy utca 27. (oldaltornác bejárata)	8130
HÉR 06.	Radnóti Miklós utca 15. (ablakok)	8507
HÉR 07.	Bartók Béla utca 31. (faragott kétszárnyú ablak)	8627

HÉT Védett területek

Történelmi városközpont:

Deák Ferenc utca 28-32/a	1081; 1084; 1085; 1086; 1087/1.
Fehérvár úti pincesor	1/2. számú melléklet
Ősz utcai pincesor	1/3. számú melléklet
Sárgödör téri pincesor	1/4. számú melléklet
Bartók Béla utca – Béke utca közötti pincesor	1/5. számú melléklet
Bartók Béla utca 43.; 49.	8634; 8637
Béke utca 6., 8., 10.	8252; 8251; 8249
Hegy utca látképe	
Radnóti Miklós utca látképe (értékvizsgálat E és F pontja)	
Szabadság utca 20., 23.	8071; 8074
Béke utca – Hegy utca – Szabadság utca csomópont	1/6. számú melléklet
Dunakömlőd látképe a Bottyán hegyről	
Hegy utca 1., 3., 5., 7., 9.	8115; 8116; 8118; 8119; 8121
Hegy utca 2., 4., 6., 8., 10., 12.	8228; 8226; 8225; 8224; 8223; 8222

Műemléki szám	Megnevezés	Cím	Helyrajzi szám	Ny. szám
I. MŰEMLÉK				
M 01.	Erzsébet Szálló	Paks, Szent István tér 22.	4181	
M 02.	Volt Daróczy-kúria ma Bezerédj Ált. Isk. épülete	Paks, Anna utca 16.	1029	4170
M 03.	Szent Vendel kápolna	Paks, Dózsa György út	3332	4172
M 04.	Volt Római Katolikus Fiúiskola ma Balogh Antal Katolikus Iskola	Paks, Kossuth Lajos utca 2.	863	4173
M 05.	Volt Cseh – Vigyázó később Mádi Kovács-kúria ma Városi Múzeum	Paks, Deák Ferenc utca 2.	1017/1	4175
M 06.	Deák-ház volt Szeniczey-Kúria ma lakóház és orvosi rendelő	Paks, Deák Ferenc utca 4.	1021	4176
M 07.	Volt Korniss-kúria később Polgári Fiúiskola ma Bezerédj Ált. Iskola épülete	Paks, Deák Ferenc utca 6.	1029	4177
M 08.	Volt Novák-kúria ma Általános Iskola	Paks, Deák Ferenc utca 11.	13	4180
M 08/A	Műemlék telekkel összevonva	Paks, Deák Ferenc utca 9.	15	
M 09.	Szent Rókus kápolna	Paks, Rókus utca	1147	4185
M 10.	Szentháromság szobor	Paks, Szentháromság tér	1028	4186
M 11.	Volt Szeniczey-ház később Neumann képfestő háza ma lakóház	Paks, Szentháromság tér 5.	1741	4187
M 12.	Kálvária temetőkápolna	Paks, Kálvária temető	1536	4191
M 13.	Református templom	Paks, Templom tér	950/1	4188
M 14.	Római katolikus templom	Dunakömlőd, Béke utca	8267	4164
M 15.	Római katolikus kápolna	Paks, Újtemető	2292	4190
M 16.	Volt Kurcz-kúria	Paks, Deák Ferenc utca 22.	1055	10146

Műemléki szám	Megnevezés	Cím	Helyrajzi szám	Ny. szám
M 17.	Volt Szegényház ma önkormányzati bérlakások	Paks, Anna utca 17.	1064/1,2	4171
M 18.	Volt lakóház ma Egészségügyi alközpont	Paks, Deák Ferenc utca 7.	16	4178
M 19.	Volt lakóház, ma Egészségügyi alközpont	Paks, Deák Ferenc utca 7/a.	16	4179
M 20.	Volt Katolikus Ifjúsági Kör, ma cipőüzem és gyermek- étkeztetési konyha	Paks, Kossuth Lajos utca 13.	895, 896	4174
M 21.	Bazársor	Paks, Szent István tér 7.	980/1,2,3	4184
M 22.	Volt Református Iskola, ma étkezde	Paks, Templom tér 6.	1011	4189

Helyi jelentőségű természetvédelmi területek és emlékek jegyzéke

Jel	Név	Korábbi védetté nyilvánító rendelet	Helyrajzi szám
HTE 01.	Duna-parti gesztenyefasor	14/1996. (VII. 1.)	08, 08.
HTE 02.	Anna utcai általános iskola udvarán lévő tiszafa, papíreperfa és vadgesztenye csoport	14/1996. (VII. 1.)	1029
HTE 03.	A római katolikus templom kertje és az attól délre lévő fásított köztér (Templom tér)	14/1996. (VII. 1.)	970/4
HTE 04.	Kalap utca 6. ingatlan előkertjében lévő örökzöld	14/1996. (VII. 1.)	2072
HTE 05.	Laktanya utca 1. ingatlan oldalkertjében lévő két tiszafa	14/1996. (VII. 1.)	2324
HTE 06.	Vörösmarty utcai gesztenyefák	14/1996. (VII. 1.)	836
HTE 07.	Laktanya utcai gesztenyefasor	14/1996. (VII. 1.)	2327/2
HTE 08.	Művészeti iskola udvarán álló tiszafa	14/1996. (VII. 1.)	15
HTE 09.	Dunakömlőd, Római katolikus templom előtti gesztenyefasor	14/1996. (VII. 1.)	8267
HTE 10.	Faluhelyi fák és fasor	14/1996. (VII. 1.)	0124/14 0126/1 0126/2 0126/3 0126/4 0128/4 0128/3 0128/2 0128/1 0129/1 0129/5
HTE 11.	Prelátushoz tartozó szőlőterület, Rókus utca	14/1996. (VII. 1.)	1117

Jel	Név	Korábbi védetté nyilvánító rendelet	Helyrajzi szám
HTE 12.	Városi Múzeum kertje	14/1996. (VII. 1.)	1017/1
HTE 23.	Szent István téren lévő fehéreperfa	14/1996. (VII. 1.)	1033/1
HTE 14.	Bezerédj Általános Iskola Deák Ferenc utcai épületének előkertje	14/1996. (VII. 1.)	1029

Új helyi jelentőségű természeti értékek

HTE 15.	Császárfa Deák Ferenc utca 22. (Tüdőbeteg Gondozó)		1055
HTE 16.	Ciprus Hegyház utca 7.		56
HTE 17.	Kocsányos tölgy Pollack Mihály utca		3937
HTE 18.	Platán fasor Táncsics Mihály utca		410

Természeti területek (HTT)

HTT 01.	Cseresznyési láprétek a Csámpa-patak mentén	14/1996. (VII. 1.)	0692 0694/1,2 096 0698
HTT 02.	Imsósi erdő	13/2000. (VI. 5.)	01031/13

Paksi Tükör

tartalom

- 1 Hegedüs János: Kutatásaim szülőföldemen
- 11 Beregnyei Miklós: Paks sajtótörténete (I./10.)
- 38 Serdült Benke Éva: Aki hitvalló és eretnek is volt egyszerre
- 44 Ragoncsa István: Gyűjteményem Paks város képeslapjaiból (2. rész)
- 54 Serdült Benke Éva: Ady eskető és temető lelkésze Haypál Benő
- 56 Paksi költők versei: Oláh Zoltán, Kuti Horváth György
- 62 Wollner Pál: Ácsok munkában
- 64 Széles Klára: Inotai Gyöngyi könyvének méltatása
- 620 Paks város környezeti állapotáról 2008

PAKSI TÜKÖR

Irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

XVI. évfolyam, 1. szám, 2009 februárja

Szerkeszti a szerkesztőbizottság

Felelős szerkesztő: Beregnyei Miklós

Rovatszerkesztők: Lovásziné Anna, Tell Edit, Györffy József és Szabó Péter

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja: a Jámbor Pál Társaság

Felelős kiadó: a JPT elnöke

Készült: PA Zrt. Nyomda 2009/1458. sz.

Felelős vezető: Slonczi István

A szerkesztőség címe: Paks, Városi Könyvtár, Villany u. 1.

HU-ISSN: 1218-2109

Jövők energiája

mvm paksi atomerőmű

www.atomeromu.hu

